

YEŞİL SOL PARTİ

YEŞİLLER VE SOL GELECEK PARTİSİ PROGRAMATİK METNİ

I- DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE DURUM

Küresel Statüko Sarsılıyor...

Bir tarafta insanlığın elindeki var etme olanakları, diğer tarafta yine insanlığın ürettiği yok etme kapasitesi;

Bir tarafta üretilen zenginlik ve refah, diğer tarafta yaratılan yoksulluk ve ekolojik yıkım;

Bir tarafta sahip olduğumuz küresel katılımcılık olanakları, diğer tarafta yükselen dışlama duvarları ve demokrasi eksikliği...

İşte bu çelişkiler ve aykırı uçlar dünyasında, umut ve karamsarlık el ele yürüyor.

Dünya ekonomik, ekolojik, sosyal ve siyasal alanlarda devasa küresel sorunlar yaşıyor. Ötekileştirilenlerin, sistemin dışına itilenlerin sayısı giderek artıyor. Ekolojik, ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlar çözülmesi zor bir yumağa dönüşüyor.

Üstelik bu yumağı kendilerinin çözeceğini iddia eden siyasal partiler iyice birbirinden ayırt edilemez hale geliyor. Küresel kapitalist ekonominin şu veya bu şekilde devam etmesi gerektiği düşüncesiyle siyaset üreten bu partilere verilen oylar, ekoloji, doğa, insan hakları, sömür, ezilme, sosyal eşitsizlik, adaletsizlik, işsizlik, güvencesizlik, kriz ve savaş gibi en temel konularda büyük çoğunluğun mağduriyetini artıran benzer politikalara, birbirinin kopyası olan uygulamalara, demokrasi eksikliğine, baskılara ve askeri saldırganlığa dönüşüyor.

Öte yandan küresel kapitalizmin dünyanın bütün ülkelerinde yarattığı ekonomik ve sosyal mağduriyet, bu sistemin sürdürülemez kâr hırsını ve tahrip etme kapasitesini bir kez daha gözler önüne seriyor, sistemi bir kez daha sorguluyor. Temsili demokrasinin yetersizlikleri, şeffaflık eksikliği, farklı kimliklerin eşitlik ve temsil taleplerinin karşılanamaması ve grup haklarının geliştirilememesi demokrasi eksikliğini derinleştiriyor ve yeni arayışları artırıyor.

Endüstriyel sistem, fosil yakıt bağımlılığı ve aşırı tüketimden kaynaklanan küresel ısınmanın yarattığı yaşamsal tehdit nedeniyle üzerinde yaşadığımız gezegen için vakit gittikçe daralıyor. Durdurulamayan karbon dioksit salımları nedeniyle atmosferdeki sera gazı oranları yükselmeye devam ediyor, küresel ısınma geri dönülmez noktaya yaklaşıyor. İklim değişikliği ve ekolojinin kurallarına aykırı uygulamalar nedeniyle daha da yayılan kuraklık ve sel baskınları, kasırgalar ve orman yangınları, suya ve gıdaya erişimin güçleşmesi nedeniyle yaygınlaşan açlık, gıda ve su krizi yüz milyonlarca insanı etkiliyor. Çevre kirliliği, doğal yaşam alanlarının ve ekosistemlerin tahribi, tarım topraklarının yanlış kullanımı, zehirli ve GDO'lu ürünler sadece insanları değil, sayısız canlı türünü de tehdit ediyor. İklim değişikliği ve ekolojik kriz nedeniyle insan uygarlığı çok derin bir tehlikeyle karşı karşıya bulunuyor. Yaşanan bu kriz nedeniyle ekonomik mülteciliğe iklim mülteciliği de ekleniyor.

Öte yandan küresel kapitalist ekonomide patlak veren kriz beşinci yılında da durulacağı benzemiyor. Avrupa Birliği, kendi içindeki eşitsiz gelişmenin de etkisiyle sadece ortak ekonomi mekanizmalarında ve Avro para biriminin korunmasında değil, demokrasinin işleyişi açısından da büyük sorunlarla karşı karşıya kalıyor. Avrupa'nın bugüne kadar öncülük ettiği görülen ekolojik hassasiyetlerde ciddi bir gerileme izleniyor. Kriz ABD ve Avrupa'yı aşarak diğer ekonomilere de ulaşırken, uluslararası sermaye her krizde olduğu gibi kriz yönetimini hedefleyen politikalar üretiyor ve büyük çoğunluğun aleyhine ve sürdürülemez olan büyüme ve kalkınma modelleriyle dünya devletler düzenini

yeniden şekillendirmeye çabılıyor.

Çokuluslu sermaye grupları ve yönetici elitler ekonomik krize yoksulları ve emekçileri koruyacak yanıtlar üretmekten de, bütün dünyayı tehdit eden iklim değişikliğini ve ekolojik krizi durduracak adımlar atmaktan da kaçınıyorlar. Ekonomik krizin faturasını krizin mağdurlarına çıkaran 'önlem paketleri', işsizliği, güvencesizliği ve sosyal krizi derinleştiriyor. Uluslararası iklim müzakerelerinin tamamen çökertilmesi de gösteriyor ki, gezegeni değil, şirket kârlarını ve özel çıkarları koruyan egemenler, kapitalist sistemi kurtarma telaşıyla dünyanın geleceğine dönük kaygıları tamamen gündem dışına itmeye hazırlar.

Bankaları ve büyük uluslararası şirketleri kurtarmak için trilyonlarca doların ve bunun için de siyasi iradelerin seferber edildiği bir dünyada, insanların temel ihtiyaçları ve yeryüzünün varlığını sürdürebilmesi konusunda sergilenen kayıtsızlık, yönetici elitlere ve sermaye gruplarına karşı dünya çapında yayılan öfkeyi ve “bu böyle gitmez” duygusunu kuvvetlendiriyor. Bu öfke, sokak protestoları ve yükselen toplumsal mücadeleler olarak ortaya çıkıyor.

Dünya sokaklarında kendini ifade eden öfke, küresel düzeyde toplumların yüzde 1'lik zenginler ile yüzde 99'luk mağdurlar olarak ayrıştığı algısını gittikçe kuvvetlendiriyor. Farklı siyasi aktörlerin, muhafazakar ve sosyal demokrat anlayışların ekonomik, ekolojik ve sosyal krizler karşısında neo liberal politikalarda ortaklaşmaları, mağdur kesimler, ezilen ve sömürülenler arasında yeni arayışları gündeme getiriyor, yerleşik politik dengeler sarsılıyor.

Ne var ki, bir yanda adalet, eşitlik, demokrasi, emek ve ekoloji alanında duyarlı siyasal güçler daha etkili olmaya başlarken, öte yanda faşist-aşırı sağ partilerin popülerlik kazanması ve ırkçılığın körüklenmesiyle, krize yönelik baskıcı ve ayrımcı çözüm önerileri toplum tabanında yankı bulmaya, yeni bir siyasal ve toplumsal tehdit oluşturmaya başlıyor.

Ortadoğu'da ve Kuzey Afrika'da yoksulluğa, yolsuzluğa ve otoriter rejimlere karşı 'özgürlük ve haysiyet' şiarı ile yükselen isyan ve değişim hareketleri Arap Devrimlerine imza atıyor. Diktatoryal rejimlerin çöküşüne yol açan toplumsal hareketlerin özgürlük arayışları her ülkede farklı yönelimler alıyor. Bu arada emperyal güçler halk isyanlarının sonuçlarını kendi lehlerine çevirmek, toplumsal hareketlenmenin içeriğini boşaltmak ve hegemonyalarını yeniden kurmak için kararlı müdahalelerde bulunuyorlar.

Yaşanan ayaklanmalar bölgedeki statükoyu alt üst ederken, ayaklanmaların ikinci yılında başta Mısır olmak üzere kimi ülkelerde süren protesto ve grevler, Ortadoğu'da artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağına işaret ediyor. Bugün Ortadoğu'ya emperyal müdahalelerin Suriye ve İran üzerinde odaklandığı bir dönemden geçiliyor. Suudi Krallığı, Katar, Mısır, Tunus, Libya ve Türkiye bloku ile ABD ve müttefikleri ekseninde bir nüfuz alanı yaratılmaya çalışılıyor. Ortadoğu'ya yönelik müdahale hesaplarında Türkiye'ye biçilen ve AKP'nin de severek üstlendiği rol, endişe verici özellikler taşıyor.

Libya'ya yönelik askeri müdahalenin Suriye'de de tekrarlanması ile İran'a karşı tırmandırılan gerilimin savaşa dönüşmesi ihtimali, Irak ve Afganistan işgalleri sonucu daha da istikrarsızlaşan Ortadoğu'yu yangın yerine çevirme riskini beraberinde getiriyor. Ortadoğu'da askeri müdahalelere ve savaşa karşı çıkmak kadar, farklı halkların, dinlerin ve inançların, kültürlerin yaşadığı bu coğrafyada, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve emeğin haklarına dayanan adil, barışçı ve çoğulcu demokrasiler için verilen mücadeleleri desteklemek de büyük önem taşıyor.

Kürdistan realitesi ise Ortadoğu'nun bu dönemdeki önemli bir dinamiğini oluşturuyor. Irak Kürdistanı'ndaki özerk yapıdan sonra Suriye Kürdistanı'ndaki gelişmeler de bu dinamiği güçlendiriyor. Kürt sorununun bölgesel ve uluslararası bir sorun haline geldiğinin bütün işaretleri daha da belirgin hale geliyor.

Ancak küresel statükoda son yıllarda oluşan fay hatları ve sarsıntılar, başta ABD olmak üzere sistemin efendilerinin gücünde fark edilen gerilemeler, mağdur olan, ezilen ve sömürülen büyük çoğunluğun değişimi kendi lehlerine dönüştürmesi için bir fırsat oluşturuyor, “başka bir dünya” umudunun yeşermesine olanak tanıyor. Hızlı, kalıcı ve kökten dönüştürücü bir değişim için toplumsal hareketler inşa etmenin ve siyasal alternatifler yaratmanın ne kadar büyük bir ihtiyaç olduğu her geçen gün biraz daha ortaya çıkıyor.

Yeni Statüko, Yeni Efendi...

Umudun ve karamsarlığın el ele yürüdüğü coğrafyalardan biri de Türkiye. Toplumun bir kesiminin değişim talebinin bir ifadesi olarak iktidara gelen, eski statüko ile yaşanan her çatışmadan galip çıkan ve askeri vesayetin geriletilmesini sağlayan, ancak bu alanda atılan adımları ülkeyi demokratikleştirmek için değil, kendi iktidarını sağlamlaştırmak için kullanan Adalet ve Kalkınma Partisi, 2002'de siyasi yelpazenin ucundan başlattığı yolculuğunu merkeze yerleşerek ve statükonun yeni efendisi haline gelerek sürdürüyor.

Balkanlar'dan Kafkasya'ya, Ortadoğu'dan Afrika'ya kadar geniş bir nüfuz alanı içinde küresel kapitalizmin bölgesel bir gücü haline getirilmek istenen Türkiye'de siyasi irade, ekonomik olarak kapitalist küreselleşmeye eklenmiş olan ülkenin siyasal ve idari yapısını da yeni rolüne uygun olarak yeniden düzenliyor. Siyasal ve toplumsal yaklaşımlar, politikalar ve hatta üsluplar dönemin ihtiyaçlarına göre şekillendiriliyor. Uzun yıllar sonra ilk kez kurumlar arası iktidar bütünlüğü sağlanırken, otoriter ve muhafazakar bir rejim inşa ediliyor. Her türlü eleştiriye tahammülsüzlük, muhalefete yönelik baskılar ve medyaya yönelik tehditler, siyasal kültürün geçmişten bu yana süregelen demokrasi eksikliğiyle malul olduğunu gösteriyor.

Bugün Türkiye'nin siyasal ve toplumsal yaşamına, AKP'nin siyasal liderliğinde kurulan yeni bir blok yön veriyor. Bu bloğu iç çelişkilerine rağmen bir arada tutan en temel neden, küresel kapitalizmin kendilerine biçtiği rolü kabullenmeleri.

Yıllardır birbiriyle çıkar çatışması içinde olan sermaye grupları, aralarındaki kültürel ve siyasal farklılıklar ortadan kalkmasa da, ekonomik alanda nadir rastlanır bir hedef birliği içinde bulunuyorlar. Bu blok, doğası ve talip oldukları rol gereği neo liberalizmden milliyetçi muhafazakarlığa kadar uzanan bir siyasal yelpazeyi kapsıyor. Siyasal ve kültürel politikalar açısından daha liberal olan kesimlerle, otoriter eğilimlere açık ve daha muhafazakar olan kesimler merkezde birleşiyor.

Ekonomi alanında kapitalist küreselleşme, büyüme ve kalkınma AKP'nin temel dayanaklarını oluşturuyor. Ancak ekonomik büyüme toplumsallaşmıyor, adil bir paylaşım gerçekleşmiyor. Gelir dağılımında geçmişe göre rakamsal bir farklılaşma olsa da, eşitsizlik ve adaletsizlik azalmıyor. Türkiye dünyanın en büyük 16. ekonomisi olarak G20'ye dâhil olsa da, dünya insani gelişim sıralamasında 92. sırada yer alıyor.

Ücretler, işsizlik tehdidi ve istikrarsızlık korkutması ile baskılanıyor, bölgeler arası adaletsizlik, cinsler arası eşitsizlik hüküm sürmeye devam ediyor. Kayıt dışı ekonomi sorunu kısmen azalarak da olsa devam ederken, bütçe gelirlerinin yaklaşık yüzde 70'i dolaylı vergiler olarak ücretli çalışanların, emekçilerin ve yoksulların sırtından sağlanıyor. Bütçe kaynakları “hizmet” olarak topluma yeterince geri dönmüyor; eğitim, sağlık gibi kamusal olarak karşılanması gereken en temel ihtiyaçlar, paraya dayalı özel çözümlerle yine yoksulların aleyhine çözülmeye çalışılıyor. Çalışma koşullarının vahşeti işçi ölümlerinin artmasına yol açıyor. Ekonominin kâr ve kalkınma mantığı, çalışma hayatında hüküm süren demokrasi yokluğu, sendikasılaştırma, krizin etkilerinin emekçilere, çalışanlara faturalanması, büyümenin nimetlerinin toplumsallaşmaması, Türkiye'de sistemin dar bir egemen elite hizmet etmeye devam ettiğini ortaya koyuyor.

Tahripkar bir kalkınma anlayışı, doğal varlıkları ve çevreyi tehdit ediyor. Yeni baraj, HES ve termik santral projeleri hazırlanır, doğal yaşamı tahrip eden yeni maden ruhsatları verilirken ekolojik yıkım umursanmıyor. Fosil yakıtlara dayalı

enerji politikaları nedeniyle karbon dioksit salımları yirmi yılda ikiye katlanıyor. Nükleer santral planlarıyla onbinlerce yıl tehlikesi geçmeyecek atıklara, ekonomik yıkım ve trajik kaza risklerine kapı açılıyor. Kuraklık, sel baskınları, sıcak dalgaları ve orman yangınları gibi iklim felaketleri tarımsal üretimi ve su kaynaklarını etkileyerek insanlara olduğu kadar, ormanların ve doğal yaşam alanlarının tahrip olmasına yol açarak diğer canlılara da büyük zarar veriyor.

Türkiye'de gıda üretiminin en önemli merkezleri, başta Konya Ovası ve Trakya olmak üzere, kuraklık nedeniyle bu özelliklerini kaybediyorlar. Bütün dünyada tartışılan ve birçok ülkede kapatılmaya başlanan nükleer santraller AKP'nin temel enerji seçeneklerinden biri olarak şekilleniyor. AKP iktidarı doğayı korunması ve sürdürülmesi gereken bir değer olarak değil, saldırgan ekonomik büyüme ve kalkınma politikalarının önündeki bir ayak bağı olarak görüyor. Tüketim tek değer haline getirilirken, Türkiye'nin geleceği gözden çıkarılıyor.

Otoriter, militarist ve güvenlikçi yaklaşımların AKP eliyle yeniden üretilmesi en temel toplumsal sorunları yeniden çözümsüz mecralara itiyor, yeni darboğazlar yaratıyor.

Kürt sorununda barışçıl, demokratik ve eşit yurttaşlık temeline dayanan adil çözüm olanakları kaybediliyor. Kürt sorununu bir güvenlik meselesi olarak algılayan ve askeri çözümler geliştiren devlet anlayışı, AKP eliyle yeniden üretiliyor. Kürt siyasal ve toplumsal muhalefeti muhatap alınmıyor. Artan gerilim, çatışmaları ve savaşı yeniden ciddi bir tehlike olarak gündeme getiriyor. Hükümet, Kürt sorununun çözümünde demokratikleşme yönünde adımlar atmıyor, Kürt halkının anayasal eşitlik, anadilinde eğitim, demokratik yerel yönetimler, yerinden yönetim ve özerklik gibi taleplerini reddediyor.

Ermeni sorunu ve Alevi toplumunun talepleri konusunda da açılım politikalarının yerini inkârcı ve çatışmacı bir dil alıyor. Alevi toplumunun talepleri için yapılan çalıştaylar sonuçsuz kalırken, devletin Sünni bakış açısı doğrultusunda yaptığı Alevilik tarifi dayatılmak isteniyor. Ermenistan'la barışı

ilişkiler geliştirilmesi için yapılan girişimler ve toplumlar arası yakınlaşma anlayışı askıya alınırken, toplumun kendi tarihiyle yüzleşmesi konusunda herhangi bir adım atılmıyor.

Öte yandan Kıbrıs sorunu geleneksel politikalara geri dönülerek, kuzeyin ekonomik ve demografik yapısı Türkleştirilip, Kıbrıslıların iradesine ket vurularak çözümsüzlük girdabına itiliyor. Ada'da iki toplumlu, iki bölge ve siyasal eşitliğe dayanan demokratik, birleşik bir federal devlet ihtimali giderek uzaklaşıyor.

Bunlara toplumdaki muhafazakarlaşmanın artması, toplumsal cinsiyet eşitliğine karşı muhafazakar direniş, kadın bedeni üzerinde iktidarın hakimiyet arayışı, kadın ve nefret cinayetlerindeki hızlı tırmanış ve başını iktidar partisinin çektiği ırkçılık ve nefret söylemi eklendiğinde, AKP iktidarının yeni dönem anlayışı olan Türk-İslam sentezi daha belirgin hale geliyor.

Buna karşılık İslamcılık-laiklik çatışması varsayımıyla kurgulanmış, demokrasiden, özgürlüklerden, sosyal ve ekolojik adaletten yana olmak yerine, ezilenlerden ve mağdurlardan kopuk bir şekilde resmi ideolojiye ve ulusalcı dogmalara saplanıp kalan muhalefet anlayışı, çelişik bir biçimde AKP iktidarının en büyük müttefiki; karşısındaki basiretsiz ve bağnaz muhalefet çizgisi AKP'nin en büyük avantajı haline geliyor. Bütün köhnemişliğine rağmen eski rejime göğsünü siper eden bir muhalefet anlayışı, kritik eşiklerde AKP'ye verilen bir hayat öpücüğü işlevi görüyor.

Gelişmeler “mağdurlar lehine ve onlarla birlikte değişim” siyasetine olan ihtiyacı kuvvetle hissettiriyor. Toplumsal muhalefetin, ancak AKP iktidarına karşı açık ve dolaysız siyasal ve toplumsal bir mücadele yürüterek güçlenebileceği görülüyor.

Dünya genelinde görülen değişim taleplerinden, yükselen toplumsal muhalefetten ve yaşanan krizlerden çıkartılacak temel sonuç, önümüzdeki

dönemde demokratik, ekolojist, eşitlikçi ve özgürlükçü bir değişimi dile getirecek, eski rejime yaslanan yanlış muhalefet anlayışına uzak bir muhalefet hattına duyulan ihtiyaçtır. Bugün toplumsal muhalefetin, bir yandan eleştirmesi ve taleplerde bulunması, bir yandan da uygulanabilir alternatifler üretmesi gerekiyor.

- İşçilerin, işsizlerin, emekçilerin, çiftçilerin, çevrecilerin, ekolojistlerin, kadınların, gençlerin, LGBT bireylerin ve bütün düzen muhaliflerinin ortak politik hattını örgütleyen; Kürt halkının, Alevilerin, diğer halkları, gayrimüslim azınlıkların sorunlarından, ayrımcılık ve mağduriyet üreten her türlü politikadan kaynaklanan sorunlara kadar yükseltilebilen bütün talepleri ortaklaştıran, mücadeleyi birleştirerek geliştiren zeminler hazırlayan ve bu alanlar içinde bir öncelik hiyerarşisi gözetmeyen;

- Kişilerin yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarabilecekleri koşulların sağlandığı, çoğulcu, özgürlükçü, ekolojist, eşitlikçi ve dayanışmacı bir toplumsal yaşamı amaçlayan; yaşadığı hayatı ve geleceği sadece dar bir iktisat penceresinden tanımlamayan; insanı sermaye, insan emeğini ve doğayı meta ve kaynak olarak gören kapitalizmi kabullenmeyen;

- Piyasaların hayatımızdaki tahribatına son vermek isteyen; kalkınma, gelişme, ilerleme gibi kavram ve olguları itirazsız kabullenmeyip “ne için?”, “kimin için?” diye sorgulayan; yaşamın her alanındaki iktidar ilişkilerine, her türlü ayrımcılık, sömürü ve tahakküme karşı çıkan;

- Küresel sorunlar karşısında küresel dayanışma ve enternasyonalizmin önemine inanan; kapitalizmin bir kader değil, insanların gücü, isteği ve mücadelesiyle aşılabilir bir düzen olduğunu mücadelesiyle gösteren;

- Mevcut toplumsal, siyasal, ekolojik, ekonomik ve kültürel sorunlara yönelik emek, kimlik ve ekoloji alanlarını temel alan somut politikalar geliştirecek ve bunları yaşama geçirme iradesi gösterecek bir muhalefet odağına ihtiyaç var.

I- NE İSTİYORUZ?

Demokrasi ve Özgürlükler

Türkiye’de demokrasi ve özgürlükler her zaman toplumsal mücadelelerin öncelikli konusu olmuştur. Gerek devlette ve hakim sınıflarda şekillenen demokrasi ve özgürlük eksikliği, gerekse toplumun demokratik bir politik kültürden uzak olması bu mücadeleyi zorunlu kılıyor. Bir yanda milliyetçi, otoriter ve vesayetçi anlayışları topluma dayatan güçler, diğer yanda toplumsal yaşamın farklı alanlarında egemen olan muhafazakâr anlayışlar gündelik yaşamı derinden etkiliyor.

Siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal alanlardaki çalışmalar da gösteriyor ki, her iki yönelime karşı eş zamanlı mücadele etmeden, demokratik ve özgürlükçü bir toplum olmaya evrilmek mümkün değildir.

Bugün iktidardaki veya iktidara talip olan partilerin hiçbiri bu sorunlara yanıt üretemiyor. Çünkü hem iktidar hem de muhalefet partileri, yönetmeyi bir güç gösterisinde bulunmak veya kitleleri tahakküm altına almak olarak kavıyorlar. Katılımı ve müzakereyi sınırlayan, hatta sorun olduğunda yok sayan anlayışlar demokrasiyi değil otoriterliği üretiyor. Bu anlayış düzen partilerinin ortak yanını oluşturuyor.

Bu partilerin başka ortak noktaları da bulunuyor. Irkçı olanından, ılımlı ya da utangaç olanına dek geniş bir yelpazede kendisini gösteren milliyetçilik, ya da kültürel ve siyasal biçimleriyle muhafazakârlık bunlar arasındadır. Kökleri Türk-İslam sentezine dayanan, döneme göre ağırlık noktaları değişen bu ortak hat, toplumdaki her eşitlik ve özgürlük talebini ‘ulus devlet’ veya ‘tek dil, tek din, tek bayrak, tek millet’ yaklaşımı ile düşman ilan ederek boğmaya çalışıyor.

Bu partilerin bir diğer ortak özelliği, bütün toplumsal ilişkilerin piyasa mantığı içinde kurulmasını öneren, adaletsizlik ve eşitsizlik üreten; ekolojik, ekonomik sosyal ve kültürel her türlü tahribatı insanlığın kaderi olarak gösteren kapitalist piyasa ideolojisine sahip olmaları. Bu yaklaşım sadece emek sürecinde, toplumsal ilişkilerde ve ekonomi alanında demokrasi eksikliği üretmekle kalmıyor, aynı zamanda günlük yaşamı doğrudan etkileyen kararlara katılım

koşullarını da yok ediyor. Eğitim, sağlık, sosyal güvence, barınma hakkı gibi temel konularda yoksunluk ve yoksulluk üreterek insanca yaşamı tahrip ediyor. Adaletsizlik yaratıyor.

Egemen siyaset anlayışını sürdüren partilerin üçüncü ortak noktaları demokrasiyi, toplumsal katılım, tartışma ve müzakereyi içermeyen basit bir ‘temsili demokrasi’ olarak algılamaları. Demokrasiyi sadece seçme ve seçilme hakkına indirgeyen bu anlayış, insanların düşüncelerini özgürce ifade etme ve kendi geleceklerini belirleme imkanlarını, hem yerelde hem de genelde engelliyor.

Bu özelliklere karşı mücadele etmek, bunların yarattığı tahribat karşısında öneriler geliştirmek, uygulamaları hayata geçirmek büyük önem taşıyor.

Bugün Türkiye’de, statükocu, milliyetçi, militarist, doğa düşmanı, muhafazakar ve piyasacı güçlerle sermaye egemenliğine karşı duracak, toplumu boğan bu güçlere karşı geniş bir toplumsal desteğe dayanarak mücadele edecek eşitlikçi, özgürlükçü, ekolojist bir siyasal hareket büyük önem taşıyor.

Kimsenin aç ve açıkta olmadığı, adil, özgürlüğün gerçekten solunduğu, bütün sorunların serbestçe tartışıldığı, ekolojik tahribatın yaşanmadığı, canlı yaşamın tehdit altında olmadığı, kimsenin dinsel, cinsel ve etnik kimliğini gizlemediği, kimseye bu tür kimliklerin zorla dayatılmadığı, tarihiyle ve bütün komşularıyla barışık özgür ve demokratik Türkiye mücadelesi toplumsal muhalefetin ve yeni bir dünya arayışının ortak zemini olarak şekilleniyor.

Türkiye’de siyasal ve toplumsal sorunların çözümü için özgür ve eşit yurttaş katılımını sınırlayan anlayışın egemenliğine karşı olan; askeri veya bürokratik vesayet yöntemlerini bütünüyle reddeden; demokratik siyaset alanında oluşan iradeyi meşru kabul eden, özgürlükçü ve eşitlikçi, ekolojist ve demokratik bir siyasal hareket güncel ve tarihsel sorunların çözümünde temel yöntem olarak katılım ve müzakereyi ön planda tutar.

Demokratik ve özgürlükçü bir hareket, her düzeyde “sandıktan çıkmaya” önem verirken, demokrasiyi sandıkla sınırlamayan, yaşam alanını ve üretim sürecini de içeren her konuda ve yerel/genel her seviyede karar süreçlerine ve

mekanizmalarına katılımı, halkın bugününe ve geleceğine sahip çıkmasını, tepeden dayatılan kararlar yerine yerinde üretilen kararları ve bunu mümkün kılan şeffaflığı temel bir ilke olarak kabul eder.

Bugünkü seçim ve siyasal partiler sisteminin ürettiği demokratik olmayan sonuçlara karşı kendisini sadece temsili demokrasi ve seçimlerle sınırlamayan; siyasal alanın çoğulculuğunun önündeki yasal ve kültürel engellerle mücadeleyi ve temsilde adaleti, seçimle gelip seçimle gitmeyi önemseyen, ancak bununla yetinmeyen bir siyasal hareket demokrasinin demokratikleştirilmesini de hedefler. Bunu gerçekleştirmenin yollarından birisi olarak da toplumun örgütlenmesini, emek ve üretim sürecinde sendikalar, kooperatifler ve birliklerle, siyasal alanda siyasal partiler, demokratik dernekler ve sivil toplum kuruluşları, yurttaş girişimleri ile karar süreçlerine katılımı önemser.

Sözde kalmayan bir toplumsal adaleti temel hedef olarak kabul eder; milliyetçiliğe ve muhafazakârlığa hiçbir şekilde teslim olmaz; demokrasiyi sadece kendisi için değil, bütün toplum kesimleri için talep eder ve yaşatır. Yerel yönetimlerin demokratikleştirilmesini, yerinden yönetim mekanizmalarının geliştirilmesini hedef edinir.

Kapitalizmin yarattığı sosyal adaletsizlik ve eşitsizliklerden mağdur olanların dayanışmacı ve adil bir toplum arzusunu; “etnik kimliği, kültürü, dili ve diniyle tek tip Türk milleti” dayatmalarına karşı çoğul, farklılıkların eşit beraberliğine dayalı bir toplumsal yaşam hedefini; yükselen muhafazakârlık ve cemaatçilik karşısında özgürlükçü ve demokratik bir toplum hedefini savunur ve bunun öncülüğünü yapar.

Bunların gerçekleşmesi için özgürlükçü, demokratik, eşitlikçi, çoğulcu, ekolojik ve sosyal bir yeni anayasa yapımını demokrasinin kazanılması açısından vazgeçilmez görür; Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarının demokratikleştirilmesini her alanda şeffaflaşmayı savunur. Yargıda çift başlılığa karşı mücadele ederken, yargının bağımsızlığının, evrensel demokratik hukuk ilkelerinin ve işleyişinin belirleyici olmasının sözcülüğünü yapar.

Demokrasinin evrensel kazanımlarını yerel mücadeleler ile birlikte ele aldığı için Türkiye’nin imzaladığı, ancak yürürlüğe koymaktan ve uygulamalarını

gerçekleştirmekten imtina ettiği emek, insan, doğa ve evre hakları temelli uluslararası sözleşmelerin ve anlaşmaların amasız, şerhsiz geçerli hale gelmesi için mücadele sürdürür.

Demokrasi ve özgürlük, eşitlik mücadelesini sadece siyasal alanla sınırlamadan, ekonomiden ekolojiye yaşamın tüm alanlarına yayar ve bu bütünlük içinde doğa ve diğer canlılar üzerindeki her türlü sömürü ve tahakküme karşı durur.

Yaşanabilir Bir Dünya

Eşitlik ve adalet için verdiğimiz mücadele, ekoloji mücadelesinden ayrılamaz. evre ve iklim adaleti, sağlıklı suya ve gıdaya erişim hakkı, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, gelecek kuşakların ve nihayet doğanın hakları için verdiğimiz mücadele; yani yaşanabilir bir dünya idealimiz, siyasetimizin temel eksenlerinden biridir.

İklim değişikliği büyük bir hız kazanıyor. Kuraklık, seller, fırtınalar, sıcak dalgaları ve diğer iklim felaketleri gittikçe yayılıyor. Ve bu yıkıcı iklim değişiklikleri tamamen insan kaynaklı. Eğer insanlık petrol, kömür ve doğal gaz gibi fosil yakıtlara bağımlı üretim sistemini ve yaşam tarzını doğayla uyumlu bir uygarlık lehine dönüştürmeyi başaramazsa, susuzluk, gıda krizi, açlığa, sellere ve deniz seviyelerinin yükselmesine bağlı ölümler, evlerinden, yurtlarından olan halklar ve iklim mlteceleri sanılandan çok daha hızlı bir şekilde çiğ gibi büyüyen bir kriz halini alacak.

Doğayı ve ekosistemleri tahrip eden diğer insan etkinlikleri, üzerinde yaşadığımız dünyayı içine soktuğu bu krdğmden çıkılmaz bir hale getiriyor. Ormanların yok edilmesi, insan yerleşimlerinin, kentlerin, yolların, sanayi alanlarının, enerji, madencilik ve turizm yatırımlarının yayılarak doğal yaşam alanlarını yutması, nükleer kazalardan çevreye yayılan radyasyon, fabrikaların ve endüstriyel tarımın zehirli atıklarla toprağı, sulak alanları, denizleri ve atmosferi kirletmesi, aşırı avlanmanın da etkisiyle denizlerdeki canlı yaşamın tükenmesi, canlı türlerin büyük bir hızla ortadan kalkması ve biyoçeşitliliğin azalması, 21. Yüzyıl'da ekolojik krizin bugünümüzü ve geleceğimizi ne kadar ciddi bir şekilde tehdit ettiğini gösteriyor.

Buna yayılan kimyasal ve radyoaktif kirliliğin, sağlıksız gıdaların ve aşırı tüketime dayalı hızlı, kentli yaşam tarzının toplumları giderek daha sağlıksız bir hale getirdiğini de eklemek gerekiyor. Bir yandan kanser ve benzeri hastalıklar yayılırken, bir yandan da toplumlarımız şiddete daha yatkın, gelecek güvencesinden yoksun ve mutsuz bir hale geliyor. Kırsal alanlarda, toprağa dayalı, doğayla uyumlu üretim biçimleri ve ekonomik ilişkiler yıkılıyor, yaşamını atalarından kalan topraklarda dilediği gibi sürdürmek isteyen halklar yaşadıkları yerlerde yapılmak istenen enerji, maden, sanayi vb. yatırımlar nedeniyle büyük baskı altında kalıyorlar.

Bu sistem değiştirilmediği sürece insanlığın ve diğer canlıların bugünü de geleceği de parlak görünmüyor. Ekolojik sorunlar nedeniyle bugün yaşanan krize çözüm bulmak ve çocuklarımıza yaşayabilecekleri bir dünya bırakabilmek için toplumsal mücadeleyi siyasal mücadeleyle birleştirmek gerekiyor. Çünkü iklim değişikliği de, ekolojik kriz ve çevre sorunları da eşitsizliği ve adaletsizliği derinleştiren mevcut kapitalist sistemin bir ürünü. Ekonomik, sosyal ve ekolojik kriz bir bütün. Şirketler ve onların güdümündeki hükümetler hiçbir gelecek kaygısı ve ahlaki sorumluluk duymadan kriz üreten bu sistemi devam ettirmeye çabalyorlar.

Aşırı enerji kullanımına dayanan, bu nedenle de fosil yakıtlara bağımlılık geliştiren, nitelik yerine niceliği, daha iyi, daha eşitlikçi bir yaşam yerine hastalıklı bir büyüme ve tüketim tutkusunu; ihtiyaçların karşılanması ve insanların özgürce kendini gerçekleştirmesi yerine sadece tüketme tutkusunu tatmin etmek için üretmeyi esas alan; dünya üzerindeki yaşamın korunması ve geliştirilmesi yerine, daha fazla kâr etmeyi, bunun için de doğayı ve insanları daha fazla sömürmeyi amaçlayan endüstriyel kapitalist sistemin yerine eşitlikçi, sosyal, özgürlükçü, adil ve ekolojik bir sistem getirmekten, yani dünyayı değiştirmekten başka çaremiz yok.

Türkiye’de de AKP iktidarı, krizi derinleştiren doğa ve emek düşmanı bu politikaların bir numaralı uygulayıcısı.

Türkiye’de gelmiş geçmiş bütün hükümetler kalkınma adı altında ekonomik büyümeyi tek amaç olarak kabul eden, toplumun ve doğanın yararını göz ardı eden politikalar yürüttüler. Ancak AKP iktidarı bu alanda bugüne kadar

gördüklerimizin en saldırganı ve en yıkıcısı. Tek amacı ekonomik büyümeyi hızlandırmak olan ekonomik tercihlerle doğayı tüketecek enerji, madencilik ve sanayi yatırımlarını ve inşaat sektörünü körüklüyor. Türkiye'yi nükleer enerji felaketine çekiyor, yeni kömürlü termik santrallara izin vererek iklim değişikliğini ve çevre kirliliğini artırıyor, Türkiye'nin bütün derelerini kurutacak, bütün vadilerini tahrip edecek binlerce HES projesiyle suları, yaşamını o suya bağımlı olarak sürdüren insanların ve diğer canlıların elinden alıp hiçbir kural tanımayan kâr arsız şirketlere tahsis ediyor. Böylece yaşamın kaynağı, insanların ve tüm canlıların ortak malı ve en temel hakkı olan su da özelleştiriliyor.

Gıda politikaları ise herkesin eşit, sağlıklı ve yeterli gıdaya ulaşması için değil, yine büyük şirketlerin çıkarları için düzenleniyor, tarım ilaçlarıyla ve hormonlarla zehirlenmiş yiyecekler ve GDO'lu besinler toplumun bu konudaki duyarlılığına ve yapılan bütün itirazlara rağmen denetimsiz bir şekilde halkın tüketimine sunuluyor.

AKP iktidarı bir yandan da yasaları değiştirerek doğa koruma alanlarını daraltıyor, enerji, madencilik ve benzeri yatırımları yargı denetiminden kaçırıyor, halkın kendi geleceği ve yaşamı üzerine söz söyleme hakkını hiçe sayıyor.

Hükümetin izlediği bu çevre düşmanı politikaların yarattığı yıkım, katılımın kısıtlandığı, düşünce ve ifade özgürlüğünün ayaklar altına alındığı, muhalefetin bastırılmaya çalışıldığı, demokrasinin işletilmediği merkeziyetçi ve baskıcı yönetim anlayışını giderek daha da derinleştiriyor.

Ekoloji ve çevre mücadelesi, demokrasi ve özgürlük mücadelesinin bir parçası. Yaşanabilir bir dünyaya sahip olmak için çevre sorunlarını bir uzmanlık alanı veya teknik bir mesele olarak görme hatasından vazgeçmek, meselenin tamamen politik olduğunu kavramak gerekiyor. Sisteme ve AKP iktidarına karşı yaratılması gereken yeşil ve sol bir muhalefet, bu kavrayıştan yola çıkıyor.

Yeşil ve sol alternatif, aynı zamanda Türkiye'nin dört bir yanında, vadilerde, köylerde, kıyılarda ve kentlerde hızla büyüyen ekoloji hareketleri ile birlikte davranmayı, onlara destek olmayı, dayanışmayı ve bu hareketlerin siyasal alandaki sözcülüğünü üstlenme iddiasına sahip çıkmayı önemsiyor. Bunun da ancak ekolojist bir bakış açısıyla ve politik ilkelerle mümkün olacağına inanıyor.

Ekolojik krize ve çevre kirliliğine karşı mücadele etmek için, önce dünyayı üzerinde her türlü tasarrufu yapabileceğimiz sınırsız bir kaynak deposu olarak görmekten vazgeçmek, insanın doğayla giderek bozulan ilişkisini onarmak gerekiyor. İnsanı doğanın bir parçası olarak gören, doğayla onu koruyarak ve geliştirerek yapıcı bir ilişki kuran yeni bir anlayışa ihtiyacımız var.

Doğayla olan ilişkimizi yeni bir ekolojik hak anlayışıyla kalıcı olarak mühürlemek istiyoruz. İnsan haklarının yanı sıra doğanın ve tüm diğer canlıların vazgeçilmez haklarını tanıyan, anayasanın ve tüm diğer yasaların ekolojik bir kavrayışla yeniden yazıldığı, doğayla uyumlu bir düzene ihtiyacımız var.

Ekonomik büyüme tek hedef olarak kabul edildiği ve farklı politik çizgileri ortaklaştıran bir saplantı olmaya devam ettiği sürece, bu büyüme anlayışının yok ettiği değerlerimizi korumamız ve geri kazanmanız mümkün olmayacak.

Yaşanabilir bir dünya büyümeyi değil, insanların ve diğer canlıların mutluluğunu ve refahını hedef alarak mümkündür. Ekolojik dengeyi bozmayan, daha sade, daha küçük ve daha yavaş, böylece sürdürülebilir bir gelecek anlayışıyla yola çıkıyoruz.

İklim değişikliğinin tamamen geri dönülmez noktaya gelmesini ve çevre kirliliğinin yayılmasını önlemek için petrol, kömür ve doğal gaz, yani fosil yakıtlara dayalı bir enerji sistemiyle kalkınma anlayışından vazgeçmemiz gerekiyor. Yaşanabilir bir dünya ancak daha az enerji tükettiğimiz, enerji üretmek için ekolojik dengeleri daha az zorladığımız, tamamen rüzgar ve güneş gibi temiz ve yenilenebilir kaynaklarla tasarrufa dayalı bir enerji politikasının hayata geçirilmesiyle, bu yolda her ülkenin sorumluluklarını azami hızla üstlenmesiyle mümkündür.

Teknolojik yenilikler, bu dönüşümü sağlamak için sorumlu bir şekilde teşvik edilmeli ve kullanılmalıdır. Ancak yenilenebilir enerji adı altında doğayı tahrip eden ve suları özelleştirerek halkların elinden alan HES yatırımları da, enerji ihtiyacı bahane edilerek dayatılan nükleer enerji de hiçbir şekilde kabul edilemez.

Gıda politikaları, sağlıklı ve organik gıdalara dayalı bir sistem için kimyasal zehirlerin ve genetiği değiştirilmiş ürünlerin kullanılmadığı ekolojik tarımı teşvik

etmeye, bu amaçla da tarımın büyük tekellerin elindeki endüstriyel bir iş olmaktan çıkarılmasına, toprağın korunmasına ve küçük çiftçinin desteklenmesine dayanmalıdır.

Kentsel dönüşüm adı altında şehirlerin tek tipleştirildiği, marka şehirler yaratmak adı altında şehir merkezleri uluslararası sermayeye, finans ve turizm sektörüne açılarak insanların en temel yaşamsal haklarından biri olan barınma ve konut hakkının ihlal edildiği, kültürel ve tarihi değerlerin yok edildiği, insanların evlerinden ve mahallelerinden uzaklaştırıldığı politikalara karşı; halkın katılımını temel alan, insanların bir parçası olduğu, daha yavaş, çok merkezli, toplu ulaşım ağırlık veren, yeşil alanların korunduğu ve geliştirildiği, komşuluk ilişkilerine değer verilen, sokak hayvanlarının korunduğu insani şehirler için mücadele etmeliyiz.

Yaşanabilir bir dünya için, gidilen bu yanlış yolun tek mümkün yol olduğu yanılışından kurtulmalıyız. Başka bir dünya; eşitlikçi, sosyal, özgürlükçü, adil ve yeşil bir dünya mümkün. Sürdürülebilir bir ekonomik sistem, gelecek kuşakların, doğanın haklarını gözetken, insandan ve doğadan yana çevre, enerji, tarım ve ekonomi politikaları mümkün.

Bunun için hemen harekete geçmek, yaşanabilir bir dünyayı bugünden kurmak zorundayız.

Eşitlik ve Adalet

Ülkemizde “adalet” kavramı neredeyse sihirli bir kavram olarak görülüyor. Bu kavramın toplumun gözünde bu denli önemli olması, toplumu yönetenlerin topluma karşı hiçbir zaman “adil” davranmamış olmasındandır. Üstelik bu yalnızca yönetenlerin “adil” olmamaları nedeniyle değil, toplumun kendi içindeki farklılıklarla birlikte “eşit” haklara ve koşullara sahip olmadan yaşamaya zorlanmış olmasıyla da ilgilidir. Türkiye halkının “adalet” kavramını “eşitlik” kavramını da içeren bir biçimde kullanmasının nedeni budur.

Şimdiye kadar, çoğunun adlarında “adalet” olmasına rağmen, kurulan, iktidara gelen ve halen de iktidarda olan “milliyetçi muhafazakar” sağ siyasetler bugüne kadar toplumun arzusu olan “adaleti” ve “eşitliği” sağlamadıkları gibi, bu

kavramlar çerçevesinde dünya ülkeleriyle aramızda oluşan uçurumu da derinleştirdiler.

Eşitlikçi, adaletli, özgür ve demokratik bir Türkiye kurmaya aday bir siyasal harekete farklı ve özgün bir nitelik verecek olan hedef, yeniden tanımlanmış bir toplumsal adalet anlayışıdır. Liberal,devletçi, milliyetçi, muhafazakâr ve/veya cemaatçi parti ve akımların yapay çözümleri yerine, özgürlükçü, eşitlikçi, ekolojist ve demokrat bir siyasal hareketin benimsediği toplumsal adalet ilkesi, tüm toplumsal konularda yön verici ve düzenleyici başat ilkedir.

Sermayenin küreselleşmesi sürecinin yarattığı sosyal ve ekolojik tahribat ve adaletsizlik, bugün toplumsal adalet ilke ve hedeflerine eskisinden çok daha büyük bir önem kazandırıyor. Özgürlük ve eşitlik, ancak adalet ilkeleriyle tamamlandığında demokratik toplumsal beraberliğin taşıyıcı öğeleri olurlar.

Toplumsal adalet hedefi, temelde dört alanda yeni talepler olarak okunmalıdır: Birincisi, kapitalist sömürüyle, yoksullukla, gelir eşitsizliğiyle, işsizlikle ve bölgesel eşitsizlikle mücadeleyle hedefleyen iktisadi adalet; ikincisi, herhangi bir etnik, dinsel ve cinsel farklı kimliğin dışlanmamasını garanti altına alan tanınma adaleti; üçüncüsü, siyasal alanın çoğulculuğunun önündeki yasal, fiili ve kültürel engellerle mücadele ederek, siyasal katılım eşitsizliğini ortadan kaldırmayı hedefleyen katılım adaleti ve dördüncüsü ise kapitalist kalkınma ve büyüme anlayışının yarattığı doğa ve canlı yaşamının tahribatı, küresel iklim değişikliği ve ekosistemdeki yıkımlara karşı çevre ve iklim adaletidir.

Bu dört alandaki taleplerin karşılanmasında, ayrımcılığın tüm biçimlerini dışlayan, geçmiş adaletsizliklere karşı onarıcı bir hayat görüşü temel alınmalıdır. Çözüm önerileri, konuyla ilgili öznelerin, doğrudan ve eşitler üzerinden katılımıyla oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.

Bugün ülkedeki en önemli adaletsizliklerin başında ekonomik eşitsizlikler gelir. Geçmişe göre kişi başına gelirden tutun çeşitli ölçüler bakımından ülkenin ekonomik olarak daha geliştiğinden söz edilse de, çok açıktır ki, istatistiklerde görülen iyileşmelere karşın bugün hala insanlara “kimseye imkanı sağlanmış eğildir. Eşitsizlik uçurumu azalmamış, Türkiye büyüyen ekonomi olmasına rağmen, dünya toplumsal kalkınma endeksi sıralamasında gerilemiştir.

Biz insanların kendi hayatlarıyla ilgili kararlarda kendi söyleyeceklerinin etkili olduğu bir dzen kurmak gerektiğini düşünüyöruz. Toplumda varolan ve kapitalizmin büyüttüğü eşitsizliklerin kendilerini yeniden üretilip hayatı daha da çekilmez hale getirmemesi için ortak mülkiyet alanlarının tanınması, katılımcı bir ekonomi yaratılması gerektiğine inanıyoruz. Parası olanın satın alabildiğı, diğerlerinin yararlanamadığı kamusal hizmetler yerine, paranın geçmeyeceğı yeni kamusal alanlar yaratarak sermaye egemenliğinin geriletilmesi gerektiğine inanıyoruz. Kooperatiflerin yeniden ele alınmasının, asgari gelir hakkının her vatandaş için sağlanmasının, kısacası katılımcı bir ekonomik iklimin ve emek sürecinin yaratılmasının ekonomik eşitsizliklerin giderilmesinde önemli ve vazgeçilmez bir adım olduğunu düşünüyöruz.

Öte yandan bugün yaşadığımız en büyük adaletsizlik ve eşitsizliğin kimliklerimizle ilgili olduğunu görüyoruz. Bugün ölkemizde kimliğinden, yani etnik kökeninden ya da inancından ötürü kamusal hayattan ve toplumdan dışlanmakta olan milyonlarca insan var. Bunların başında Kürt halkı, Aleviler ve Müslüman olmayanlar geliyor. Bizler, kimliğinden ötürü her hangi bir kimsenin içinde yaşadığı toplumdan ötelenmesini insan haklarına aykırı bir tutum olarak görüyoruz. Her insanın kendi kimliğini ve kültürünü yaşatmak ve geliştirmek için yapmak istediklerinin bir hak olduğuna inanıyoruz.

Türkiye'deki farklı halkların ve kültürlerin önce asimile edilmelerinin, daha sonra ise inkar politikalarıyla yok sayılmalarının kabul edilebilir hiçbir yanı yoktur. Biz, ölkede yaşayan her farklı etnik ve inanç grubunun, bütün yasal ve diğer uygulamalarda "anayasal yurttaşlık" çerçevesinde eşit yurttaş olarak kabul edilmesini, kimliklerinin ve kültürlerinin anayasal güvence altına alınarak herhangi bir biçimde tartışma konusu yapılmamasını ve aşağılayıcı muameleye uğratılmamasını istiyoruz. Yoğunlukta yaşadıkları yerlerde kendilerini yönetebilecekleri adem-i merkezîyetçi bir düzenlemeye gitmenin gerekli ve kaçınılmaz olduğunu savunuyoruz.

Katılım adaletsizliği de Türkiye'nin temel sorunlarından biridir. Temsili demokrasiyle kendini sınırlayan bir demokrasi anlayışının otoriter ve merkezi nlayışları güçlendirdiğı bir dönemde yaşıyoruz. O nedenle yerel ve sivil yurttaş inisiyatiflerini geliştirmeyi hedef alan, sendikaların ve meslek birliklerinin,

demokratik derneklerin siyasal ve toplumsal sorunların çözümüne katkı sunmalarını sağlamak, katılım adaleti anlayışının temel yaklaşımı olmalıdır.

Katılım adaleti, kadınların toplumsal ve siyasal yaşama eşit katılımı açısından da kritik önemdedir. Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğin kendi istekleri veya tercihleri doğrultusunda bireysel gelişmelerini sürdürmelerini önlüyor ve onları belirli bir biçimde yaşamaya zorluyor. Gerçek şu ki, erkekler ve kadınlar farklı şekilde muameleye toplum tarafından oluşturulan hakim toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı maruz kalıyorlar.

Biz, insanların baskıcı bir şekilde kategorize olmadan, özgür bireyler olarak kendilerini geliştirebilmelerinin mümkün olmasını istiyoruz. Kendimizi birey olarak geliştirmeyi istiyorsak, öncelikle yaratıcılığımızı ve özgürlüğümüzü kısıtlayan cinsiyet normlarını kırmak zorunda olduğumuzu biliyoruz.

İnsan çeşitliliği toplumun en önemli itici gücüdür. Fırsat eşitliğine ve farklı yaşam biçimlerine tanınan haklar yoluyla insanların bağımsız, özgür bireyler olarak gelişebileceklerini savunuyoruz. İnsanların önyargılar nedeniyle bastırılmadan, kendilerini geliştirme konusunda özgür olmaları gerektiğine inanıyoruz. İnsanların görünüş ve roller konusundaki önyargılardan uzak yaşamak ve kim istiyorlarsa o olmak, hangi yaşam biçiminde yaşamak istiyorlarsa onu yaşamak konusunda özgür olmaları gerektiğini düşünüyoruz.

Kadın-erkek eşitliğinin yaşamın tüm alanlarında sağlanması olmazsa olmazdır. Erkek egemenliğini pekiştiren sistemle, yasalarla, kurallarla, alışkanlıklarla, örf ve adetlerle ve zihniyetlerle mücadele etmek, toplumsal ve siyasal yaşamın her düzeyinde pozitif ayrımcılığı savunmak eşitlikçi bir siyasal hareketin ana uğraşlarından biridir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin olduğu ve etnik, dini temelde, yaşam biçimi, cinsel kimlik ve yaş bakımından ayrımcılığın ve hiyerarşinin olmadığı bir toplum için mücadele ediyoruz. Bu temeldeki özgürlüklerin insanların yaşamlarından memnuniyet duymalarına ve hayatı sevmelerine olanak tanıdığı kabulünden hareketle, böylesi bir dünya yaratmayı eşitlik ve adalet politikamızın temel amacı olarak görüyoruz.

II. POLİTİKALARIMIZ

1- Kürt Sorunu ve Çözüm Yolları

Kürt sorununda çözümsüzlük politikaları hem Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki en büyük engel olmayı sürdürüyor, hem de gencecik insanların kurban verildiği kanlı bir savaşın devam etmesine neden oluyor. Yıllardır süren bu savaşın sona erdirilmesi için hızlı sonuç alacak bir müzakere sürecinin işletilmesi, daha fazla can kaybının ve toplumsal hasarın önlenmesi için hayati önemdedir.

Sadece çatışmaları durdurmak Kürt sorununun çözümünü sağlamaz. Önemli olan Kürt halkının haklı taleplerinin demokratik ve sivil zeminde tartışılmasını ve karşılanmasını sağlamaktır. İlk iş olarak da anayasa, yasalar ve kurumlar 'gönüllü yurttaşlık' zeminini güçlendirecek; toplumdaki farklı dilleri, kültürleri ve kimlikleri güvence altına alacak eşitlikçi bir zemine uygun demokratik bir içeriğe kavuşturulmalıdır.

Türkiye'de insanlar bürokratik ve ceberrut devlet anlayışının karşısında demokratik ve sosyal, etkin kamu hizmeti veren, sınıfsal ve sosyal eşitsizliklere karşı mücadele eden yerel yönetimler talep ediyor. Bu bağlamda, milliyetçilik, militarizm ve eski devlet anlayışının diğer ideolojik referansları kurumlarıyla birlikte etkisiz kılınmalı, yerinden yönetim ve özerklik anlayışı uygulanabilecek tüm alanlarda hızla hayata geçirilmelidir. Bunun ilk ve acil adımı yerel yönetimlerin güçlendirilerek demokratikleştirilmesi olmalıdır. Çok dilli kamu hizmetini de içeren yerinden yönetim uygulamaları siyasal katılımın yaygınlaşması için bir gerekliliktir.

Siyasal, demokratik ve kültürel haklarla, kendini geliştirme hakkı toplumun tümü için eksiksiz ve eşit olarak kullanılabilmesi, Türkiye'de yaşayan tüm yurttaşların anadillerini geliştirebilmesi için kamusal eğitim-öğretim olanakları sunulmalı, anadilinde eğitim talepleri karşılanmalıdır.

Kürt sorununda çözümün Türkiye'nin demokratikleşmesinin önünü açacağı akıldan çıkarılmadan, genel siyasi af gerçekleştirilmelidir. Çatışma ortamının yarattığı güvensizliğin ve önyargıların giderilmesi için kültürlerarası etkileşimin

yaygınlaşması önlemleri alınmalı, eşit koşullarda bir arada yaşama ortamı güçlendirilmelidir.

Ortak ve eşit yaşam kültürünün sağlanması açısından, bugüne kadar çatışmalarda hayatlarını kaybeden insanların hepsi hakkında saygılı bir dil kullanmak, özellikle kayıp yakınlarının yasına saygılı davranmak, siyasal olduğu kadar insani bir gerekliliktir. Böyle bir dilin yerleşmesi, kayıplar ve acılar üzerinden gerginlik hesabı yapan siyasal manevraların başarı şansını büyük ölçüde azaltacaktır.

İktisadi ve sosyal eşitsizliğin kabul edilemez boyutlara ulaştığı bölgede ekonomik ve sosyal yaşam koşulları düzeltilmeli, istihdam olanakları artırılmalıdır.

Bölgede yıllardır süren savaş, gerginlik ve çatışma ortamı sadece on binlerce insanın ölümüne, sosyal ve ekonomik sorunlara neden olmakla kalmamış, doğa üzerinde de yıkıcı ve silinmez izler bırakmıştır. İnsanların yaşadığı ve geçimini sağladığı topraklarda, köylerde, yaylalarda, dağlarda ve vadilerde silahlar tarafından açılan yaralar kapanmış, yanan ve yakılan ormanlar canlandırılmış değildir. Araziler hala mayınlıdır. Savaşın durdurulmasıyla birlikte ekosistemlere verilen zararın onarılması için de girişimde bulunulmalıdır.

Savaş ve çatışmaların neden olduğu ekolojik yıkımın bilançosu bağımsız uzmanlar tarafından çıkarılmalı, halkın uzaklaşmak zorunda kaldığı köylerine geri dönmesi, evleri ve malları tahrip edilenlerin zararlarının tazmin edilmesi sağlanmalı; hayvancılığın, tarımın ve diğer geleneksel geçim yollarının canlandırılması, mayınlı toprakların temizlenmesi, temizlenen toprakların ekolojik tarıma açılması, ekosisteme uygun ağaçlandırma çalışmalarıyla ormanların yeniden canlandırılması, sulak alanların rehabilite edilmesi sağlanmalıdır

Savaşın yarattığı toplumsal ve ekolojik yıkım yanlış enerji yatırımlarıyla da artırılmaktadır. İnsanları göçe zorlayan, kültürleri yok eden, doğayı tahrip eden büyük baraj projeleri ekolojik değildir ve barışa da hizmet etmez. Başta Munzur Vadisi'nde yapılmak istenen barajlar, Hasankeyf antik kentini ortadan kaldıracak olan Ilısu Barajı ve sınırlara güvenlik gerekçesiyle yapılan baraj projelerinden vazgeçilmeli, bölge halkının ekonomik ve sosyal yaşamına katkıda bulunacak

ekolojik yatırımlara ağırlık verilmelidir. Bu yatırımlar bölge halkı tarafından yerel ölçekte ve kamusal bir anlayışla planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Çatışmalar askeri yöntemlerle değil, ancak diyalog ve müzakere yoluyla önlenmelidir. Bölgedeki askeri yığınak azaltılmalı, bir sorun ve suç üretme kaynağı haline gelmiş olan koruculuk tasfiye edilmelidir.

Siyasi Partiler Yasası'nın 81. Maddesi'nde yer alan ve düşünce özgürlüğüne, çoğulcu toplum yapısının korunmasına ve farklı kimliklerin tanınmasına engel olan yasaklar kaldırılmalıdır.

Bölgede yaşananlardan en fazla zarar görenler arasında kadınların olduğunu göz önüne alınarak, taciz, tecavüz ve tespit edilen her türlü şiddet ve baskı yönteminin etki ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için gereken yasal ve idari düzenlemeler yapılmalıdır. Kadınların toplumsal hayata katılımını sağlamak için ekonomik, politik ve sosyal alanlardaki iş, barınma, hukuk, dil, sağlık, eğitim gibi ihtiyaçları çeşitli düzenleme ve hizmetlerle sağlanmalıdır.

18 yaş altı tüm çocuklar, çocuk adalet sistemi içinde yargılanmalı, TMK mağduru çocukların uğradığı adaletsizliğe son verilmelidir. Şiddete maruz kalan çocuklara yönelik sosyal çalışma ve sosyal hizmet alanları geliştirilmeli, bu alanlara hızla kaynak aktarılmalıdır. Sokak çocukları ve sokakta çalışan çocuklara yönelik eğitim ve rehabilitasyon çalışmalarına hız verilmeli ve bu alana yönelik kurumsal çalışmalar artırılmalıdır.

Yerleşim yerlerinin adlarını yöre halkı belirlemeli; değiştirilen yerel adlar yeniden konmalıdır

2- Tarihle Yüzleşme: Gelecek İçin Geçmişe Bakmak

Günümüzün neredeyse bütün önemli toplumsal sorunlarının kaynağında, Cumhuriyet'in kuruluşundan önce başlayan "yukarıdan aşağıya dönüşüm" sürecinin elitler tarafından büyük bir kibirle yürütülmesi yatar. Bazen rafine nüfus mühendisliği, bazen kaba etnik temizlik, bazen de açıkça katliam ve soykırım uygulanarak yaratılmak istenen homojen toplum, tek bir çarpıtılmış toplumsal hafızaya sahip olsun istenmiş, resmi ideoloji Türkiyelileri özel ve

kamusal alanda iki ayrı hafızaya sahip hale getirmiştir:

Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde yaşanan büyük acılar, mağduriyetler ve hak gaspları kişilerin, ailenin veya çeşitli toplumsal grupların hafızasında yer etmiş, günlük yaşamda ve özel alanda rahatça dile getirilmiştir. Kamusal alanda ise açık inkar ve çarpıtma tavrı giderek daha hakim hale gelmiştir.

Türkiye’de bir arada yaşamanın en önemli koşulu, devlet ve onun desteklediği çevrelerce yürütülen bu inkar ve çarpıtma politikalarına son verilmesidir.

1915’te Ermeni soykırımı, 1938’de Dersim’de yaşanan toplu katliam; Cumhuriyet boyunca gayri Müslimlerin yaşadığı sürgün, varlık vergisi, pogrom gibi acı olaylar (1934 Trakya Yahudi Pogromu, 1941 Yirmi Kura Askerliği, 1942 Varlık Vergisi, 6-7 Eylül 1955 Pogromu ve 1964 Rum Sürgünü gibi); Süryanilere uygulanan soykırım; tarih boyunca Alevilerin yaşadığı ayrımcılık ve katliamlar ile özellikle 1990’larda Kürt illerinde yaşanan katliam ve zorunlu göçler bugün daha çok konuşuluyor. Ancak ülkenin geçmişiyle yüzleştğini ve hesaplaştığını söylemek mümkün değil.

Bunun için en önemli adım, bu söylemi besleyen eğitim politikalarının bir an önce değiştirilmesidir. Bu ders kitaplarından öğretmenlerin eğitimine, sınıf içi aktivitelerden okul dışı kanallara kadar her alanda yapılmalıdır. Tek din, tek dil, tek hafıza anlayışıyla yürütülen politikalar yerine barış içinde bir arada yaşamayı amaçlayan kapsamlı ve somut bir strateji hayata geçirilmelidir. Son yıllarda bazı çevrelerin bu yönde atılan olumlu adımlara engel olmak için, bazen nefret suçu işleyerek yürüttükleri kampanyalar boşa çıkarılmalıdır.

On yıllardır her grubun kendi içinde, diğer gruplardan habersiz bir şekilde yaşadığı travmatik hatırlama süreçleri hakkında henüz genel toplumsal duyarlılık oluşmamıştır ve bu farklı gruplar birbirlerinin travmalarına karşı duyarsız olmayı sürdürüyor.

Türkiye’de özgürlükçü ve eşitlikçi bir siyasal ve toplumsal hareketin önündeki en önemli görevlerden biri de, bu gruplar arasında geçiş kanalları açmak ve genel toplumsal duyarlılığı artırmaktır.

Bu süreçte sadece resmi kurumların ve temsilcilerinin değil, bizzat toplumun sorumluluğu da açıkça konuşulmalıdır. Mevcut gerginlikleri beslemeden ve

yeni düşmanlıklar yaratmadan, sivil toplum içinde yüzleşmenin gereği ortadadır. Bunun için aynı geçmişte yaşanan bir çok olumlu olayın aktörleri, gerçek rol modeller olarak öne çıkarılmalı, belli kesimlerin ve kişilerin işledikleri suçlar toplumun tamamına mal edilmemelidir.

Ancak hassasiyetler bahane edilerek bazı şeylerin halı altına atılması da doğru değildir. Uygun bir dil ve yöntemle ve genelleştirmekten kaçınarak toplumun kendi geçmişiyle yüzleşmesini, 'diğer'lerinin yaşadıkları acılara karşı duyarlı olmasını, bunda kendi aktif veya pasif katkısını kabul etmesini ve gelecekte daha bilinçli davranmasını sağlamak özgürlükçü ve eşitlikçi bir siyasetin amaçlarından biridir.

Ancak bu süreçte devlet kurumları sadece bu sürece köstek olmaktan vazgeçmekle veya destek olmaya başlamakla yetinemez. Gerekli yasal ve idari çerçeveyi sağlamak da yeterli değildir. Devlet, kendi resmi sorumluluğunu yerine getirmeli, açık bir özürden, tazminata ve rehabilitasyon kampanyalarına kadar tüm çözüm yollarını denemelidir. Çünkü birey, toplum ve devlet olarak geçmişle hesaplaşmanın asıl nedeni, barış ve samimi dayanışma içinde bir yaşam kurmak için bu hesaplaşmanın kaçınılmaz olmasıdır.

Tarihle yüzleşmenin asıl hedefi daha iyi bir gelecek inşa etmektir!

3- Azınlıklar

Homojen bir toplum inşa etmeye çalışan Türkiye Cumhuriyeti, on yıllardır Türk ve Sünni merkezli yeni bir ulus yaratmak için, belli bir grubun dışında kalan herkesi mümkünse asimile, değilse tasfiye edilmesi gereken 'öteki' olarak görmüştür. Bir avuç elitin tahayyül ettiği homojen toplumu inşa etmek için uygulanan politikaların mağduru olmayan toplumsal grup yoktur:

Sadece gayri Müslimler, Aleviler, Kürtler, Lazlar, Çerkesler, Gürcüler, Hemşinliler, Süryaniler, Ermeniler, Araplar, Azeriler, Zazalar, Türkmenler, Tatarlar, Pomaklar, Rumlar, Yahudiler, Romanlar, Boşnaklar, Nusayriler, Ezidiler farklı zamanlarda farklı oranlarda şiddete tabi kılınarak asimile veya tasfiye edilmeye çalışılırken, aslında 'çoğunluk' olduğu varsayılan Türkler ve Sünniler de tepeden inme tanımlar ve düzenlemelere uygun bir tür "Türklük" ve "Sünnilik" yaşamaya zorlanmışlardır.

Özgürlükçü ve eşitlikçi bir siyasetin en önemli görevlerinden biri de acilen bu politikalarından vazgeçmek, bunun yol açtığı tahribatı gidermek ve barış içinde bir arada yaşamanın yasal, toplumsal ve siyasal ortamını sağlamaktır.

Mahrumiyetlerin ve mağduriyetlerin birbirleriyle yarıştırılması, karşılaştırılması veya hepsinin birbirine denk görülmesi söz konusu olamaz. Ancak bir yandan mevcut mağduriyetler ve mahrumiyetlerle, şiddetleri ve aciliyetleri dikkate alınarak mücadele edilirken, asıl sorunun ulus devlet anlayışı olduğu da unutulmamalıdır. İddiaların aksine AKP iktidarı döneminde de hız kesmeyen ötekileştirici, kibirli, azınlıkların ruhunu inciten ve bazen de canını alan bu politikaların ulus devletçiliğin başka bir şekli olarak uygulanmaya devam ettiği açıktır.

Azınlık kimliklerinin tanınması, eşit yurttaşlık temelinde birlikte yaşamanın şartlarının oluşması ve toplumsal barışın sağlanması için:

- Kolektif kimlikler arasında varsayılan, ev sahipliği, asli unsur olma gibi argümanlara dayalı hiyerarşilerden en kısa zamanda vazgeçilmelidir.
- Azınlıkların her türlü kolektif hakları hemen kabul edilmeli ve bunun sürekliliğinin garantisi olarak, Anayasa'dan başlamak üzere tüm yasal ve idari düzenlemeler tamamlanmalıdır.
- Ademi merkezîyetçilik anlayışıyla, her grubun kendi sorunlarını tanımlaması ve çözüm arayışında bulunması için karar ve tartışma süreçlerine tam ve koşulsuz katılımı garanti altına alınmalıdır.
- Çözüm arayışında kolektif kimliklere özcü yaklaşımdan ve cemaatçi anlayıştan kaçınılmalı; birey ve bireysel haklar ihmal edilmemelidir.

Asıl hedef, bireyleri özgür etnik, inançsal ve cinsel grupların barış ve dayanışma içinde bir arada yaşamasının koşullarını sağlamaktır. Azınlıkların mutsuz olduğu ülkede çoğunluklar asla mutlu olamaz.

4- İnanç ve Vicdan Özgürlüğü

Türkiye farklı inançların bir arada yaşadığı bir ülkedir. Ancak varolan anayasal ve idari yapı, toplumsal alışkanlıklar ve işleyişler bu farklı inanç ve kültür gruplarının eşitliğini sağlamaktan uzaktır.

Tüm dinî kimlik sorunlarının barış içinde kalıcı çözümünü, eşit yurttaş olma ilkesini merkeze koyarak kararlılıkla savunmak özgürlükçü bir laiklik anlayışını benimsemekle mümkün olabilir. Herhangi bir alanda azınlıkta olan din, inanç ve kültür gruplarına karşı toplumsal hayatta ortaya çıkan bastırma, sindirme ve dışlama yaklaşımına karşı kamusal güvenceler oluşturmak özgürlükçü bir yaklaşımın temel anlayışıdır.

Türkiye toplumunu oluşturan tüm kültürel ve dinsel kimliklere devletin eşit mesafede olması, farklı inanç ve geleneklere sahip olan yurttaşların bunları hiçbir baskıya maruz kalmadan yaşamalarını sağlamak demokratik yaşam açısından elzemdir. Ancak bu yaklaşım Türkiye'yi gerçek bir demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti haline getirebilir. Bu amaçla,

- Özgürlükçü bir laiklik anlayışı çerçevesinde ve evrensel insan haklarına aykırı olmayacak her tür inanç, vicdan ve inanmama özgürlüğü kayıtsız şartsız güvence altına alınmalı; insanlar, ibadet, inanış, giyim ve yaşam tarzlarında serbestliğe sahip olmalı; hiç kimse farklılığından ötürü ayrıma tabi tutulmamalı ve aşağılayıcı muameleye uğratılmamalıdır.
- Devlet bütün dinler, mezhepler ve inançlardan kendisini ayırmalı ve hepsiyle eşit uzaklıkta durmalı, kamu kaynaklarından eşitsiz ve özel teşvikte bulunmamalı, devlet işleri ile din işlerinin birbirinden ayrı tutulması özenle korunmalıdır.
- Tüm okullarda zorunlu olan din kültürü dersleri, eğitimin belli bir aşamasında isteğe bağlı hale getirilmelidir.
- Kamu hizmeti sunanlar, inanç ve kültürel kimliklerini gizlemek zorunda olmamalı; ancak bu kimliklerini kamu hizmeti alanlar karşısında bir baskı aracı olarak kullanmalarına da izin verilmemelidir. Kamusal alanda hizmet alan yurttaşlar da kılık kıyafetlerinden ötürü ayrımcılığa uğramamalıdır.

Yüksek öğretim kurumlarında bütün öğrenciler kamu hizmeti alan yurttaşlardır, bu kurumlarda öğrencilere, başörtüsü dahil herhangi bir yasak uygulanmamalıdır.

- Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bugünkü yapısı ve işleyişine son verilmelidir. Devletin tüm din ve inançlara eşit mesafede olması ilkesi hayata geçirilmelidir.

- Ayrımsız tüm ibadet mekanlarına eşit hukuki güvence sağlanmalıdır. Bir yerin ibadet mekanı olup olmadığı, herhangi bir siyasal veya dinsel makamın değil, o inanç grubu mensuplarının kararıyla belirlenmelidir. Bu kapsamda cem evlerini ibadet yeri olarak gören Alevi toplumunun talepleri karşılanmalıdır.

- Türkiye toplumunda her yurttaş, kendisini güven içinde hissetmeli, diğer kültürler ve kimlikler tarafından baskı altına alınmamalıdır. Dinsel azınlıklara mensup yurttaşlarımıza yönelik ırkçı duyguların körüklenmesine karşı çıkılmalı, farklı kültür ve dini inanç taşıyan insanlarla bir arada yaşama kültürü geliştirilmelidir.

5- Anayasa, Yasalar ve Yargı

Bugün Türkiye'de gerçek bir demokratikleşme için en acil ihtiyaç, 12 Eylül 1980 darbe döneminin ürünü olan ve yapılan onlarca değişikliğe rağmen hala otoriter, baskıcı ve yasadışı bir nitelik taşımaya devam eden Anayasa'nın temelden değiştirilmesi; özgürlükçü, eşitlikçi, ekolojik, sosyal ve demokratik, yepyeni bir Anayasa yapılmasıdır.

Türkiye'de sivil anayasalar döneminin başlaması, demokrasinin sağlam, tutarlı ve kalıcı bir zemin üzerinde gerçekleşmesini de sağlayacaktır. Yeni bir anayasanın yazım süreci de bu ortamın gelişmesinde önemli bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Demokratik, şeffaf ve sürekli katılıma açık bir yöntemle yazılmayan, bu doğrultuda herkes için ifade özgürlüğünü güvence altına alacak yasal düzenlemeleri yapmadan hazırlanacak bir anayasa toplumda ihtiyaç duyulan katılımcılığa yine cevap vermemiş olacaktır.

Yeni anayasanın temeli eşitlik, özgürlük ve doğayla uyum olmalıdır. Toplumun tüm kesimlerinin ve bireylerin temel hak ve özgürlükleri tanınmalı, bireyler ve

topluluklar arasında eşitlik sağlanmalıdır. Hak ve özgürlükler “genel ahlâk, millî güvenlik ve millî değerler” gibi muğlak ve müphem kavramlarla sınırlandırılmasıdır.

Yeni anayasa, evrensel olarak kabul edilmiş insan haklarını ve uluslararası anlaşmalarla teminat altına alınmış bireysel hakları ve emeğin haklarını çekincesiz içermelidir. Yasalar ve anayasa ile ilgili bütün düzenlemeler sırasında Paris Şartı, AGİT ilke ve kararları, CEDAW, Pekin Dördüncü Kadın Konferansı Sonuç Bildirgesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Helsinki Nihai Senedi, AİHS, ILO standartları ve Avrupa Konseyi ilke ve kararları ile elde edilmiş olan demokratik ve sosyal kazanımlar asgari standart kabul edilmelidir.

Yeni anayasada doğa bir hak öznesi olarak yer almalıdır. İnsanın doğanın efendisi değil, onun uyumlu bir parçası olduğu anlayışıyla dünya üzerindeki yaşamın bir bütün olarak algılandığı belirtilmeli, doğanın bir hammadde kaynağı olarak görülmesine son verilmeli ve hayvan hakları tam olarak tanınmalıdır. Bu bağlamda ekolojik yıkım yaratan endüstriyel faaliyetin engellenmesi için gerekli tedbirler yeni anayasaya yerleştirilmeli, ekonomik kararlar doğanın dengesi gözetilerek ve insanın gelecek kuşakların emanetçisi olduğu anlayışı çerçevesinde ele alınmalıdır.

Yaşam alanlarıyla ilgili olarak halkın, yerel karar alma mekanizmalarına katılımının güçlendirilmesi için yeni anayasa adem-i merkezîyetçi bir yönetim anlayışını benimsemeli ve anayasada yurttaşların karar alma mekanizmalarına doğrudan ve etkin katılımını sağlayacak yöntemler/kurumlar geliştirilmelidir.

Mevcut haliyle Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu da Türkiye’de demokrasinin önündeki ciddi engellerdir ve politik sistemin sağlıklı bir şekilde işlemesini imkansız kılan hukuksal düzenlemelerdir.

Siyasal Partiler Yasası değiştirilmeli, demokratik siyasal faaliyetleri kısıtlayan, siyasal partileri tek tipleştiren ve bürokratlaştıran yasak ve kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

Parlamentonun gerçekten bütün seçmenlerin iradelerinin yansıdığı, siyasal meşruiyetin tartışmasız asli mekânı ve yürütmeyi denetleme olanağına

gerçekten sahip olabilmesi için, yüzde 10 barajının kaldırılması elzemdir. Böyle bir barajın varlığına dayanan bir seçim sistemine Türkiye milletvekiliği vb. biçimlerde yamalar yapmak yasak sarmaktan öte bir anlam taşımayacaktır. TBMM'nin gerçekten halkın egemenliğini temsil etmesinin sağlanması, seçim sistemininyönetimde istikrar adına temsilde adaleti yok etmesine son verilmesi şartına bağlıdır. Yasada partilerin seçim öncesi siyasi ittifak yapmalarına imkân tanınmalı, Hazine yardımı esasları 'adil yararlanma' ilkesi ile düzenlenmelidir.

Anayasa değişikliğinin yanında kanun, kararname ve yönetmeliklerden milliyetçi, ırkçı ve ayrımcı önlemler hızla ayıklanmalıdır. Türkiye toplumunu kuşatan güvenlik devleti ideolojisinin etkisiz kılınması demokratikleşmenin olmazsa olmaz koşuludur.

Toplumsal her alanda, örgütlenmenin önündeki tüm yasal ve bürokratik engeller kaldırılmalı, uygulamada standartlaşma sağlanmalıdır. Kamu çalışanlarına siyasal yaşama aktif katılım hakkı tanınmalıdır.

Kadınlar lehine pozitif ayrımcılık ilkesi Anayasa, siyasi partiler ve ilgili tüm yasalarda yer almalıdır.

Siyasi partilerde yüzde 50 kota zorunluluğu olmalı, yasalardaki cinsiyetçi bakış açısı ve cezalandırma mantığı değiştirilmeli, değişen yasaların uygulanmasını denetleyecek bağımsız mekanizmalar kurulmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının siyasal birliği ve toplumsal beraberliğinin harcı etnik veya bölgesel kimliğe, dile veya dine indirgenmemelidir.

Milli Güvenlik Kurulu gibi vesayet rejimi kalıntısı kuruluşlar lağvedilmeli, Genelkurmay Başkanlığı Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanmalıdır. Orduya iç güvenlikle ilgili herhangi bir görev verilmesi yasal ve idari düzenlemelerle önlenmelidir. Askerlik hizmetlerinin yerine getirilmesinde ahlaki ve vicdani normlar gözetilmeli, 'vicdani redde' hukuksal statü kazandırılmalıdır.

Askeri harcamalar başta olmak üzere, tüm kamu harcamaları üzerinde Sayıştay denetiminin etkin biçimde gerçekleşmesi şarttır. Kamu alanında şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesini gerçekten ve etkin biçimde hayata geçirecek, sivil

toplum kuruluşlarının parlamento denetimini güçlendirerek, denetimde toplumsal katılımın gerçekleştirilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

Hukuk sisteminde köklü bir reform yapılmalı, yargı bağımsızlığı sağlanmalıdır. Yargı bağımsızlığı kendi başına bir amaç değil, yargının tarafsızlığını sağlamaya yönelik bir araçtır. Bağımsızlık tek başına tarafsızlığın yeter şartı olmadığı gibi, tarafsızlığı da kendiliğinden sağlamaz. Yargının kamusal denetimini mümkün kılacak, böylece yargıyı topluma hesap verebilir hale getirecek demokratik yöntem ve mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Askeri ve sivil yargı ikiliği ortadan kaldırılmalı, disiplin suçları dışında asker kişiler de yerel ve tabii mahkemelerde yargılanabilmelidir. Askeri ahkemelerin disiplin suçlarına ilişkin kararlarının temyiz mercii Yargıtay, Danıştay olmalıdır.

Devlet içindeki örtülü, yasama denetimi dışına kaydırılmış olan tüm birimler lağvedilmeli, MİT ve benzeri istihbarat birimlerinin faaliyetleri Meclis denetimine açılmalıdır. Örtülü ödenek kaldırılmalıdır.

Demokratik parlamenter rejimi lağvetmeye veya askıya almaya yönelik tüm darbeci teşebbüsler, sorumluları kim olursa olsun cezalandırılmalıdır. Çeşitli davalarda gözlemlenen ve hukuk sistemine hakim olan hukuksuzluğun bir parçası olan hukuk ihlallerini teşhir etmek ve eleştirmek, bu davalara konu olan son derece ağır suçların üzerini örtmenin bahanesi olamaz. Bu çerçevede adil yargılama ilkelerine ve evrensel demokratik hukuk ilkelerine titizlikle riayet edilmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre, her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı eşit siyasal ve toplumsal haklara sahiptir. Ancak her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının kağıt üzerinde sahip olduğu yurttaşlık haklarından cinsel yönelim, cinsiyet, din, etnisite, ırk ve sınıf bağlamında eşit ölçüde ve fiilen yararlanabildiğini söylemek mümkün değildir. Özellikle Türk, Sünni, erkek, heteroseksüel kimliğinin kendisini diğer kimlikler karşısında ayrıcalıklı ve üstün konumlandırma çabası ve bu çabanın milliyetçi militarist yasalar ve fiili uygulamalarla desteklenmesi Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları arasında büyük bir eşitsizliğe ve adaletsizliğe yol açıyor.

Yeni yurttaşlık yaklaşımımızın temelinde yatan anlayış uyarınca siyasal toplum, ortak bir zamanda, ortak bir mekanda, ortak bir yaşamı paylaşan eşit ve özgür insanların gönüllü birlikteliğidir. Siyasal toplumun her bir üyesi bu ortak yaşamın düzenlenmesinde cinsel yönelim, cinsiyet, din, etnisite, ırk ve sınıf ayrımı gözetmeksizin eşit söz ve sorumluluk sahibi olmalıdır.

Bu ilke ancak, tüm vatandaşlar ekonomik, kültürel, politik ve sosyal haklardan fiilen ve eşit olarak yararlanabildikleri ölçüde ve sürece geçerlilik kazanabilir.

Yurttaşlık, ortak görüş ve irade oluşturmaya yönelik siyasal süreçlere katılımı kurulan ve bu süreçlerde bizzat katılımcılar tarafından şekillendirilecek ve yaşayan bir pratiktir. Farklılıkların birbirleriyle konuşması için gerekli ortak siyasal dili eşit ve özgür yurttaşlar birlikte kurar.

Dolayısıyla, yurttaşların eşit siyasal haklardan yararlanabilmesi için ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan yararlanabilmesi; ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan yararlanabilmesi için de eşit siyasal haklardan yararlanabilmesi esastır.

6- Yerinden Yönetim ve Özerklik

Türkiye'nin iki yüz yıldır sırtında taşıdığı aşırı merkeziyetçi idari yapı, bölgesel eşitsizliklerin, etnik çatışmaların, doğa tahribatının ve ülkenin yönetilemez hale gelmesinin en önemli nedenleri arasındadır. İnsana yakın, tanınabilir, kolay yönetilebilir ve demokratik bir idari yapı siyasi olduğu kadar yönetsel açıdan da artık bir zorunluluktur.

Adem-i merkeziyet aynı zamanda Türkiye'nin sahip çıktığı Avrupa değerleri arasında da yer alır. Avrupa Konseyi'nin Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Avrupa Birliği'nin Bölgesel Politika çerçevesinde bugüne kadar geliştirdiği mevzuat ve deneyim Türkiye'nin de takip etmesi gereken asgari yönelimi ifade eder. Ancak Türkiye'de adem-i merkeziyet konusunda hiçbir ciddi adım atılmadığı gibi, atılan adımlar da giderek merkeziyetçi yapıyı besler hale gelmiştir.

Bugün kimi belde belediyelerinin kaldırılması, muhtarlıkların etkisizleştirilmesi,

valilerin yetkisinin azalacağına artırılması gibi uygulamalar yerel demokrasiyi zedeliyor. Yerele dair kararlar Ankara'daki merkezi hükümetin ve o ilin tek yetkili belediye başkanının iki dudağı arasında alınır hale getiriliyor. Atanmışların seçilmişler, merkezdekilerin yereldekiler üzerindeki tahakkümü artıyor.

Merkeziyetçi yapının güçlendirilmesi bölünme paranoyasına dayandırılrsa da, asıl amacın siyasi iktidarın bütçenin kontrolünü tek elde, tek partide toplama niyeti olduğu açıktır. Merkezileşme eğilimi, otoriterleşme eğilimiyle el ele gidiyor.

Türkiye boyutlarında bir ülkenin tek merkezden yönetilmesi, merkezi eğilimlerin giderek artması hatta erkin bir kişide toplanması, mevcut yerel yönetimlerin sadece belediyelerden ibaret olması, belediyelerin de merkezle mali ve siyasi kulluk ilişkisine hapsolması siyasi ve yönetsel açıdan yetersiz ve sakıncalıdır.

Kürt sorununun ve diğer tüm kimliğe dayalı çatışmaları çözmenin birinci kuralı, yerelin ve halkların kendi kendini yönetmesine imkan verecek idari ve siyasi bir yapıları oluşturmaktır. Ancak adem-imerkeziyetçilik sadece Kürt sorununun çözümü için önerilen, belli bir bölgeye özgü sınırlı bir çözüm olarak görülmemelidir. Adem-i merkezi yapılar bütün Türkiye'de yönetimin iyileşmesi ve yerelleşmesi, yetkinin yerele azami ölçüde devri anlamına gelir.

Ülkemizde çeperi güçlendirerek merkezi dengeleyecek, yönetimi iyileştirerek yurttaşla daha yakın hale getirecek, yurttaşların ihtiyaçlarını yerelden karşılayacak, özerk, belediye dışında yeni merkez dışı yapılara, örneğin bölge yönetimlerine ihtiyaç vardır. Bu aynı zamanda yerleşim kademelenmesindeki ölçeğin de yarattığı bir ihtiyaçtır.

Bunlar ortak özellikleri bulunan birkaç ili kapsayan bölgeler olabilir. Türkiye'nin tamamını kapsayacak şekilde, ekolojik, ekonomik ve coğrafi nitelikler göz önüne alınarak bölgeler oluşturulmalı, bölgesel parlamentolar kurulmalıdır. Bölgelerin etnik temelde değil, ekolojikekonomik ve coğrafi temelde olması adem-i merkeziyetin ülke çapında yerleşmesi için önemli bir koşuldur.

Bölgeler vasıtasıyla eğitim ve sağlık hizmetleri yerelleşmeli, ekonomide kararlar yerelin özelliklerine göre alınmalı, halkın yaşam alanlarına, geçim kaynaklarına ve doğaya zarar verebilecek her türlü idari uygulama ve yatırım için o bölgede

yaşayan insanların kararı belirleyici olmalıdır. Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde de, yurttaşların doğrudan denetiminin kolaylaştırılması, katılımcı karar mekanizmaları oluşturulması ön plana çıkmalıdır.

Avrupa Birliği uyumu amacıyla kurulan Bölgesel Kalkınma Ajansları, özerkleşmeleri koşuluyla bu bölgeleşmenin ilk ayağı olarak değerlendirilebilirler. Nitekim Avrupa Birliği'nin Bölgesel Politika araçları da bu yönde emsal oluşturacak kapasitededir.

Keza Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı üzerindeki bütün çekinceler kaldırılmalı ve Şart uygulanmalıdır.

Ancak bütün bu dönüşümlerin gerçekleşmesi için devlet memurlarının seçilmiş yerel yönetim organları üzerindeki üstünlüğüne son verilmelidir. Anayasa'ya, temel kavram olarak adem-i merkeziyetin "yönetmelik adem-i merkeziyet" olarak yazılması; kavramın somut uygulaması olarak merkezin yereldeki temsilcileri vali ve kaymakamların icraat öncesi idari vesayetinin icraat sonrası yasaya uygunluk denetimi olarak yazılması ve yerel yönetimler tarifine belediye ile birlikte bölgesel yönetimin de dahil edilmesi hayati önemdedir.

7- Uluslararası Politika

Bugün Türkiye'nin dış politikası, Akdeniz, Ortadoğu ve Kafkaslar'ı içine alan, bu bölgedeki enerjiyi Batı'ya aktarmayı hedefleyen, bölgedeki enerji nakil hatlarının güvenliğini sağlamak için Türkiye'ye bölgesel güvenlik gücü olarak görev biçilmesini öngören emperyal stratejiyle uyum halindedir. Bu strateji, sadece Türkiye değil, bütün bölge halkları için yeni yükler ve tehditler anlamına geliyor.

Oysa Türkiye'nin uluslararası saygınlığı bölgesel bir askeri güç olmaya değil, bir barış ve demokrasi odağı olmaya dayanmalıdır. Bu çerçevede hiçbir bölgesel vasi veya himayeci güç projesinin parçası olmadan, insan hakları, demokrasi ve ekoloji konularında duyarlı bir dış politika sürdürülmelidir. Aktif, yapıcı ve çok boyutlu bir dış politika ile bölgesel işbirliği girişimleri hayata geçirilmelidir.

Türkiye'nin, toplumsal yaşamını milliyetçi, otoriter, her konuda bürokratik müdahaleci güçlere teslim edip, kendi içine kapanmakla; dışa açılırken kültürel

olarak muhafazakar, iktisadi olarak neo liberal güçlere mahkum olmak dışında da seçenekleri vardır.

Türkiye farklı kültürlere sahip toplumların kaynaşmasını sağlayacak, uluslararası sorunların barışçı yöntemlerle ve diyalogla aşılmasını hedefleyen, dünya kaynaklarının adil kullanımına dayalı bir politikanın takipçisi olmalıdır.

Partimiz, Türkiye'nin, Avrupa Birliği'nin diğer üyelerle eşit bir üyesi olmasını savunur. Ab'nin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içerik ve uygulamalarında da görüldüğü gibi demokrasi ve insan haklarının geliştirilmesindeki rolü ve ulus devlet sınırlarının olmadığı bir dünya ideali için oluşturduğu örnek önemlidir.

Kuşkusuz Avrupa Birliği, iktisadi ve sosyal açıdan liberal ve teknokratlar tarafından yönetilen elitist ve sermaye egemen bir karaktere sahiptir. Ancak özgürlükçü, eşitlikçi ve ekolojist bir siyasal hareket, Avrupa'nın, dayanışmanın egemen olduğu, sosyal ve ekolojik bir Avrupa'ya, yeşil ideallerin ve emeğin Avrupa'sına evrilmesi mücadelesine dahil olmalı, bu mücadeleleri sürdürenlerle uluslararası işbirliğini geliştirmelidir. Türkiye'nin AB'ye üyelik hedefinin, Ortadoğu ve Kafkaslara yönelik barış ve istikrar politikalarından asla ayrılması gerekir.

Türkiye'nin dış politikasını tıkayan Kıbrıs sorunu, eşit siyasal haklara dayalı iki kesimli ve iki toplumlu bir federasyon bünyesinde çözümlenmelidir.

Komşularla sorunsuz politika hedefine uygun olarak, Ermenistan'la siyasal, toplumsal ve kültürel ilişkiler hızla normalleştirilmelidir.

Türkiye, Ortadoğu ülkeleri ile olan ilişkilerini karşılıklı işbirliği ve barışçı dostluk politikaları çerçevesinde geliştirmeli, emperyal politikaların bir aracı haline gelerek komşularına yönelik saldırgan ve düşmanca politikalardan, mezhepçi anlayışlardan, müdahaleci ve nüfuz artırıcı tutumlardan kaçınmalıdır.

Kürdistan realitesi Ortadoğu'nun yeni şekillenmesinin vazgeçilmez bir unsurudur. Bu bağlamda Irak Kürdistanı ve Suriye Kürdistanı ile barışçı ilişkilerin geliştirilmesi Türkiye'nin bölge politikasında temel yaklaşımı olmalıdır.

On yıllardır kanayan Filistin yarasının kapanması için bağımsız Filistin Devleti'nin oluşması ve tanınması, İsrail Devleti'nin siyonist ve ırkçı politikalarının karşısında halkların eşit ve ortak geleceğine dayalı bir politika temel alınmalıdır.

Türkiye, bir barış gücü olmalıdır. Bu nedenle kendi topraklarındaki bütün askeri üslere ve çokuluslu askeri anlaşmalara karşı mücadele edilmelidir.

8- Cinsiyet Eşitliği Mücadelesi

Her insan doğduğu, hatta günümüzde anne karnında cinsiyeti öğrenildiği andan itibaren kendisini cinsiyet ilişkileri içerisinde buluyor. Dış doğanlar, toplumsal ilişkiler içerisinde kız ve kadın olmayı öğrenirken, eriller, oğlanlık ve erkekliğin yollarından geçiyor.

Cinsiyetli olma hali öğrenilirken, yüzyıllardır erkek egemenliğini normalleştiren cinsiyetler arası hiyerarşi de öğreniliyor, içselleştiriliyor. Bu hiyerarşide, erkekler, güç, akıl, kültür ve kamusallıkla özdeşleştirilerek egemen konuma yerleşirken, kadınlar zayıflık, duygusallık, doğa ve özel alanla özdeşleştirilerek ikinci sınıf insan olarak addediliyor.

Sadece insanlar değil, doğa, ilişkiler, kurumlar, kavramlar, kelimeler, kısacası yaşamın her alanı cinsiyetli ve erkek egemen zihniyet bu alanları da etkiliyor. Her alanda erkeklikle özdeşleştirilenler kadınlıkla özdeşleştirilenler üzerinde hakimiyet kurarken, erkek egemen zihniyet yeniden üretiliyor.

Bu hiyerarşide dezavantajlı konumda olan sadece kadınlar değil; avantajlı konumda olan erkekler de farklı ilişkilerde erkek egemenliğinin baskısını üzerlerinde hissediyor. Keza, erkek egemen söylemi sadece erkekler değil, kadınlar da kullanır hale geliyor.

Cinsiyet, yaşamımızın farklı alanlarında esas olarak yasak olana işaret ediyor. Çünkü, kavram olarak cinsiyet aynı zamanda cinselliğe, cinsellik de üremeye işaret ediyor. Özellikle, disipline ederek yönetmeyi hedefleyen modern, milliyetçi devlet zihniyeti için erkek egemen hiyerarşi oldukça önemli. Cinsiyet ilişkileri vasıtasıyla devlet toplumun kadın ve erkek üyelerini farklı alanlarda yönetebiliyor, politikalarını rahatça kabul ettirebiliyor.

‘Ailenin reisi’ ilan ettiği erkekleri kamusal alanda görevlendirip, gerektiğinde militarizmin esas parçası yaparken, kadınları, nesillerin devamını sağlaması için annelikle ve gerektiğinde militarist ihtiyaçlara servisle görevlendiriyor. Üreme ve üreyeni yönetme zihniyetli bir siyaset heteroseksizmi temel alıyor. Üstelik neo liberal siyasi ilişkilerin devreye girmesiyle birlikte, kadınların özgürleşmesi adı altında kadın ve erkek ilişkilerinin tüketim çerçevesinde şekillenmesi pekişiyor.

Erkek egemen zihniyetle şekillenen politikalar doğayı da egemenliği altına alıyor. İnsanı doğa karşısında egemen bir güç olarak addediyor.

Osmanlı’nın son döneminde gelişen kadın hareketi, Cumhuriyet Türkiye’sini de etkileyerek kadınların bazı siyasi ve kamusal hakları almasına imkan tanısa da, erkeğin kadın karşısındaki ekonomik, siyasi ve sosyal egemenlik rolünü pekiştirdi. Aynı zamanda, namus nedeniyle kadının öldürölmesini de meşrulaştırdı.

AKP dönemiyle de, kadın iyiden iyiye aile ile anılır hale geldi. 2002 yılında kadın hareketinin yoğun çalışmaları sonucu Medeni ve Ceza Kanunları yeniden düzenleninceye kadar bu durum yasalarda değışmedi. Böylece, erkek egemen zihniyet yasalarla desteklendiğinden sürekli yeniden üretildi.

Cinsiyet çalışmalarını farklı cinsel yönelim, etnisite, inanç grubu, sınıftan kadın ve son dönemde erkekle birlikte yürüten kadın hareketi, Türkiye’de cinsiyet eşitliğinin önemine ve heteroseksizmin ayrımcılığına vurgu yaparken, kadına yönelik ayrımcılık ve şiddete karşı bir uluslararası bildirge olan CEDAW’ın kabul edilmesini de sağladı. Uzun zamandır üzerinde çalışılan kadına yönelik şiddeti önleme politika ve yasası oldukça eksik olsa da hayata geçti.

Cinsiyetçiliğe karşı geline bu nokta, yürünmesi gereken uzun bir yolun sadece başlangıcı. Erkek egemen zihniyetin değışmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanarak her iki cinsiyetin de özgürleşmesi için yapısal ve ilişkisel değışiklikler her alanda ve sürekli yapılmalı. Heteroseksizimle mücadele edilmeli ve cinsellik yurttaşların özgür iradelerince yaşadıkları bir alan olarak kabul edilmeli.

Kadının erkek karşısındaki eşitsiz konumunu iyileştirmek ve şiddetle mücadele etmek için var olan “Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı”nın yerine

getirilen “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı”, kadının eşitsiz konumuna dikkat çekmekten çok kadını ailenin bir parçası olarak ele almayı hedefliyor. Halbuki Bakanlık kadını temelde ailenin bir parçası olarak değil, eşit bir yurttaş olarak kabul etmeli ve cinsiyet eşitsizliğine neden olan ekonomik, politik ve sosyal engelleri kadının önünden kaldırmak üzere politika ve çalışmalar gerçekleştirmeli. Bu politikaları zihniyet düzeyinde de pekiştirmek üzere Bakanlığın ismine “kadın” kelimesi yeniden eklenmeli.

AKP’nin üreme politikaları üzerine yoğunlaşması, toplumu aile çevresinde disipline ederek yönetmeye talip olmasından kaynaklanıyor. Hal böyle olunca, toplumu hem yönetmek, hem de toplumsal konuları manipüle edebilmek için söylemini kadın ve üreme konularına sıkıştırıyor. Uludere-Roboski konusunda bir açıklama yapmayan hükümetin, o dönemdeki bir demografi konferansında söylemini kürtaj ve üreme politikalarına sıkıştırması bir tesadüf değil. Kadın bedenini araçsallaştırarak, yaşam üzerine siyaset geliştiriyor.

Siyaset, cinsiyetçi dille, kadın bedenini araçsallaştıran söylemden arındırılmalı. Üreme politikaları eşit konumdaki kadın ve erkek yurttaşların inisiyatifine bırakılmalı ve denetlenmemeli. “Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Yönelik Yasa” önemli, ancak, hala zihniyet ve uygulamada eksikleri mevcut.

Sığınma evlerinin sayısı ivedilikle arttırılmalı. Şiddet sonrasında kadının güvenliğinin, tıbbi ve adli desteğin bir elden sağlanması çalışmaları yaygınlaştırılmalı. Şiddete uğrayan ve ekonomik gücü olmayan kadına sosyal güvenlik desteği sağlanmalı. Kadının ekonomik ve sosyal hayata dönebilmesi için sığınma evinde eğitim imkanları olmalı, güven içinde yeni bir hayata başlayabilmesinin tüm koşulları sağlanmalı. Kadınla beraber sığınan çocuğun okul kaydı gizli tutulmalı.

Hem kadın hem de erkeğin erkek egemen, heteroseksist, milliyetçi ve militarist rollerinin pekişmesinin en temel kurumlarından olan eğitim, cinsiyet ayrımcılığından arındırılmalı. Bunun için ise eğitimin içeriği cinsiyetçilik ve heteroseksizmden arındırılmalı. Eğitimcilerin söylem ve davranışlarına kadar ayrımcılıkla mücadele edilmeli, farkındalık çalışmaları yapılmalı.

Mülkiyetin çok azına sahip olan kadınlar, istihdam ve sosyal güvenlik politikalarıyla ekonomik olarak ikinci plana atılıyor. Enformel alanda yoğun faaliyet gösteren kadınlar haklarından yararlanamadıklarından ekonomik sıkıntı yaşıyorlar. Kadınların ekonomideki eşitsiz durumu ayrımcılık ve şiddete karşı mücadelede önemli bir engel teşkil ediyor. Kadını ev içinde hizmet veren bir konuma indirgeyen neo liberal sosyal güvenlik politikaları değiştirilerek, kadınlar sosyal güvence altına alınmalı. Ev içi ve enformel emek görünür kılınmalı.

Ayrıca diplomalı ya da sertifikalı pekçok kadın da, eğitilmiş olmalarına rağmen iş bulmakta zorlanıyor. Kadın emeğinin görünürlüğü artırılmalı, kadınlara insana yakışır iş imkânlarını sağlayacak şekilde fırsat eşitliği sağlanmalı.

Kadın istihdamının önündeki en önemli engellerden biri olan ve kadına yüklenen bakım hizmetleri kamusallaşmalı; bu kapsamda merkezi ve yerel yönetimlere bağlı, kreş ve gündüz bakım evleri ile hasta, yaşlı ve engelli bakım birimleri sayısı artırılmalı. Bu destekten bir “sosyal hak” olarak tüm kadınlar ve erkekler eşit olarak yararlanmalı. Kamu ve diğer kurumların tüm projeleri cinsiyet eşitliği perspektifiyle oluşturulmalı, bütçeleri cinsiyete duyarlı olmalı.

Siyaset ve karar mercilerinde kadının temsil oranı hala oldukça düşük. Bu eşitsizliğin giderilmesi için hem atanan hem de seçilen kadrolara kota uygulaması getirilmeli. Ayrıca, erkek egemen zihniyetle mücadele için farkındalık çalışmaları siyaset yapma ve karar mekanizmaları süreçlerinde sürdürülmeli.

Zorunlu askerlik hizmeti erkek yurttaşları şiddetin uygulanan ve uygulayan bir ögesi yapıyor. Ayrıca, askerlik sonrası erkeklerin şiddet eğilimini artırıyor ve özellikle erkeklerin yakınındaki kadınlar bu şiddetten etkileniyor. Erkekler ve erkeklik de militarizmle özdeşleştirildiğinde bu şiddet normalleştiriliyor. Cinsiyetçi militarist şiddeti besleyen zorunlu askerlik hizmeti kaldırılmalı ve vicdani red hakkı tanınmalı.

9- LGBT Politikaları

Türkiye’de Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans bireyler yasal güvenceden yoksun olarak yaşamaya devam ediyor ve LGBT bireylere yönelik ayrımcılık,

homofobi, transfobi ve şiddet ile nefret cinayetleri devam ediyor. Toplumsal mağduriyetler arasında önem hiyerarşisi kurmayan bir hareket, LGBT bireylerin hayatın hemen her alanında karşılaştıkları baskıya, şiddete ve ayrımcılığa karşı korunması ve yaşam haklarının güvence altına alınması, aynı zamanda LGBT bireylerin toplumsal yaşamın bütün demokratik süreçlerine aktif olarak katılması için mücadele eder.

Heteroseksist sistem içerisindeki cinsel kimlik tanımlarının toplumsal ve tarihsel olarak değişken kategoriler olduğunun bilincinde olarak, toplumdaki yerleşik toplumsal cinsiyet ve cinsiyet kalıplarının sorgulanmasını ve özgürlükçü bir cinsel kimlik politikasını hedefler.

Bu bağlamda LGBT bireyleri yok sayan mevcut Anayasa'nın ve diğer yasaların değiştirilmesi gerekiyor. Öncelikli olarak bugünkü Anayasa'da dil, din, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep gibi ayrımcılık kategorilerine yer veriliyorken; "cinsel yönelim" ve "cinsiyet kimliği" tanımlarına yer verilmiyor. Bu durumun ortadan kaldırılması için Anayasa'nın eşitliği düzenleyen maddesine 'cinsel yönelim' ve 'cinsiyet kimliği' ifadeleri eklenmelidir. Yine Anayasa'da yer alan birçok maddede sıkça geçen 'genel ahlak' kavramı da kaldırılmalıdır.

Aynı zamanda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği nedeniyle ayrımcılığa uğrayan bireylerin toplumsal yaşama eşit biçimde katılımlarının sağlanması için sosyal devlet olmanın bir gereği olarak LGBT bireylerin de sosyal ve ekonomik haklardan diğer vatandaşlar gibi eşit şekilde faydalanması gerekir. Sağlık, eğitim, çalışma hayatı ve yaşlılık gibi alanlarda eşitlikçi ve özgürlükçü politikalar hayata geçirilmelidir.

LGBT bireylere yönelik homofobik, transfobik söylemlerin ve genel olarak nefret söyleminin ortadan kaldırılması, bunun için bir dizi önleyici politikanın oluşturulması ve uygulanması önemlidir. Bununla beraber nefret suçları yasasının eşitlikçi bir çerçevede hazırlanıp yasallaşması gerekiyor.

Transfobi ve toplumsal genel ahlak anlayışı trans bireyler için eşitsizlik ve ayrımcılık üretiyor. Özellikle çalışma hayatında çok az seçeneğin oluşu trans bireyleri seks işçiliğine yöneltiyor. Türkiye'de seks işçilerinin büyük çoğunluğu ise kayıtsız ve yaşam güvencesinden yoksun biçimde çalışmak durumunda

kalıyor. Polis şiddeti ve toplumsal baskı da seks işçilerini insani olmayan koşullarda çalışmaya zorluyor. Seks işçiliğinin bir meslek olarak kabul edilmesi, sağlıklı mekânların ve sosyal güvencenin tahsis edildiği çalışma ortamlarının oluşturulması çok önemlidir.

Translara yönelik polis şiddetinin ve transfobik şiddetin son bulması, ayrımcı yasaların ortadan kaldırılması için eşit yurttaşlık mücadelesi sürdürülmelidir.

Birey temelli vatandaşlık anayasal bir hak olana kadar eşcinsel evliliklerin yasallaşması, heteroseksüel çiftlerin sahip oldukları bütün haklardan faydalanılması gerekiyor. Vatandaşlığın aile üzerinden tanımlandığı bir anayasa yerine birey temelli bir vatandaşlık uzun vadede esas alınmalıdır.

10- İklim Değişikliği Politikaları

Küresel ısınma ve iklim değişikliği yaşadığımız dünyayı ciddi bir şekilde etkiliyor. Buzulların beklenenden çok daha büyük bir hızla erimesi, seller, kasırgalar gibi iklim felaketleri yeryüzünün geleceğini tehdit ediyor. Türkiye de küresel ısınmadan en fazla etkilenmekte olan ülkelerden biri ve seller, kuruyan göller, su kaynaklarının yok olması, kuraklık ve tarımsal üretimde düşme gibi sonuçlarla karşı karşıya.

Ne var ki, iklim değişikliğine neden olan sera gazlarını salım hızı en fazla artış gösteren ülkelerden biri olan Türkiye, uluslararası iklim zirvelerinde çözümsüzlükten memnun görünüyor, iklim krizine çözüm aramak yerine kısa vadeli “ulusal çıkarları” dahilinde hareket ediyor. Bu ulusal çıkarların enerjide fosil kaynaklara olan bağımlılığın artırılması, ulaşımda motorlu taşıtlar ve otoyollar, tarımda daha fazla enerji girdisi olarak görülmesi de ne kadar kısa vadeli, bilim ve akıl dışı bir politik anlayışın hakim olduğunu gösteriyor.

Hükümetin iklim değişikliğini daha da şiddetlendiren politikaları saymakla bitmiyor: Yenilenebilir enerji ile ilgili tatmin edici düzenlemeler yapmaktan kaçınmak, Tabiatı ve Biyoçeşitliliği Koruma Kanunu tasarısı ile doğayı tamamen kullanıma açmak, İstanbul’da üçüncü köprü planları ile otomobil lobisini bir kez daha teşvik etmek, kentsel dönüşüm adı altında aşırı betonlaşma ve ormansızlaşmaya sebep olmak, lisansı verilmiş 50’nin üzerinde termik santral projesiyle

bu saatten sonra yapılması gereken en son şey olanı yapmak, kömürden enerji üretmek.

Oysa iklim değişikliğini durdurmak için gerekli politika değişikliklerini acilen yapmak bütün dünya ülkeleri gibi Türkiye'nin de görevidir. Hükümet Türkiye'de konuyla ilgili bakanlıkları ve resmi kurumları bilimsel kuruluşlar, enstitüler ve sivil toplum örgütleri ile eşgüdüm içinde bir araya getirerek bir iklim değişikliği eylem planı oluşturmali ve bu planı uygulamaya koymalıdır. Buna göre:

- Türkiye iklim değişikliğini durdurmak için atmosferdeki karbondioksit miktarını 350 ppm'e indirme ve sıcaklık artışını 1,5 derecede tutma hedefini benimsemeli ve bu düzeylerin kabulü için dünya çapında öncülük yapmalıdır.

- Uluslararası iklim anlaşmalarının temeli olan "ortak ama farklılaşmış sorumluluk" ilkesine sahip çıkılmalı, bu ilkeyi Türkiye'nin hiçbir sorumluluk almaması için bir gerekçe olarak kullanmaktan vazgeçilmelidir.

- Türkiye kabul edilmesi gereken yeni uluslararası iklim anlaşması kapsamında kendi şartları çerçevesinde, kişi başı salımlarını en fazla 6,5 tonda sabitlemeyi hedeflemeli, 2020'ye kadar buna uygun bağlayıcı bir sera gazı indirim hedefi benimsemelidir. Türkiye 2050'ye dair alınacak ortak küresel hedefin altına imza atmalı, 2020 sonrası için yapılacak daha yüksek hedefli bir anlaşma için enerji ve ulaşım altyapısını hazırlamaya başlamalıdır.

- Türkiye halen OECD ortalamasının 2 katı olan enerji yoğunluğunu düşürmeli, mümkün olan en kısa zamanda OECD ortalaması olan 1,8'e inmeyi hedef olarak belirlemelidir. Bunun için binaların yalıtımından sanayide verimli teknolojilerin kullanılmasına kadar bağlayıcı politikalar uygulanmalıdır.

Küresel ısınmanın önlenbilmesi her şeyden önce aşırı tüketime dayalı ekonomik sistemin değiştirilmesini gerektiriyor. Aşırı tüketim ve aşırı üretimin kendini gösterdiği en önemli alan da enerji sektörüdür. Fosil yakıtlarla enerji üretimi sürdürülebilir değildir ve terk edilmek zorundadır. Türkiye yüksek enerji tüketimini bir gelişmişlik göstergesi olarak görmekten vazgeçmeli, her alanda daha az enerji tüketimini ve tasarrufu teşvik etmelidir.

Avrupa Birliği 2020'ye kadar yenilenebilir enerjinin payını en az % 20'ye çıkarmayı hedefliyor. Çok yüksek yenilenebilir enerji potansiyeli bulunan Türkiye, bir an önce kendi hedefini ve uygulama planını oluşturmalıdır. Hazırlanacak planda her yenilenebilir enerji kaynağı için bireysel hedefler belirlenmelidir. Türkiye, kamunun da aktif katıldığı planlama ve girişimlerle nihai olarak nükleersiz, karbonsuz ve yüzde 100 yenilenebilir bir enerji sistemi hedefiyle elektrik enerjisi üretiminde rüzgar, güneş, jeotermal ve biyokütleden oluşan yenilenebilir enerji payını 2020'ye kadar % 10'a çıkarmalıdır.

Enerji tarımına dayanan biyoyakıtlar ise hem gıda üretimi için kullanılması gereken toprakları yakıt üretimine tahsis ettiği ve bu nedenle iklim değişikliğinin dünyayı sürüklediği gıda krizini körüklediği, hem de ciddi bir sera gazı azaltımı sağlamadığı için çözüm olarak gösterilemez.

Sanayi yatırımları sera gazı salımları dikkate alınarak yönlendirilmelidir. Avrupa Birliđi'nin yarattığı kirlilik nedeniyle yerel üretimini neredeyse imkânsız hale getirdiği çimento, kimyasal, vb. gibi kirli teknolojilere dayanan sektörlerde, başta ihracat amaçlı üretim yapan tesisler olmak üzere, sera gazı yoğun şletmeler kapatılmalı, yeni şletmelere izin verilmemelidir. Bu tesislerin kapatılmasından doğacak potansiyel istihdam kaybı, işgücünün doğayı koruyan 'yeşil işler'e aktarılması ile engellenmelidir. Gerekirse yeni iř alanlarına uyum için eğitim sağlanmalıdır. Kimyasal gübre ve ilaçlar, fosil yakıtlar ve yoğun enerji tüketimine yol ačan uzun mesafeli taşımacılığın etkin olduğu küreselleşmiş gıda sistemlerini temel endüstriyel tarım ve hayvancılık da iklim değişikliğini hızlandırır. Tarım ve hayvancılığın yerel ve sürdürülebilir yöntemlerle yapılması sağlanmalıdır.

Petrol yoğun ulaşım anlayışından acilen vazgeçilmelidir. Bu çerçevede, şehirlerde raylı sistem ve bisiklet kullanımı teşvik edilmelidir. Büyük şehirlerde bölgeler belirlenmeli, iş ve ev arası mesafenin kısaltılması için kamu sağlığından taviz vermeyen yaratıcı çözümler bulunmalıdır. şehirlerarası taşımacılık ve ulaşım için raylı ulaşım başlıca araç olarak belirlenmeli ve bu alanda altyapı yatırımlarına hız verilmelidir. Ulaşım ağının her şeyden önce bir kamu hizmeti olduğu unutulmamalıdır. Bu çerçevede, bu hizmetin özelleştirilmesi ve fiyat belirlemenin büyük ölçüde kar güdümlü çıkarların keyfine bırakılması her şeyden önce ayrımcılık yaratacaktır.

Su kaynaklarının korunmasına birincil öncelik verilmeli, ekolojik tahribat yaratan tüm barajlar kademeli olarak kaldırılmalı, doğayı tahrip eden ve yerel halkın su üzerindeki denetimini şirketlere devreden HES yatırımları durdurulmalıdır. Modern sulama teknikleri konusunda eğitim verilmeli ve altyapı sağlanmalıdır. Üreticilere modern sistemlere geçiş için teşvik ve krediler sağlanmalıdır.

İklim değişikliği gibi dev boyutlardaki bir sorunla başa çıkmak Avrupa Birliği üyelik süreci için gerekli görünen idari kapasiteden daha azı ile mümkün olamaz. İklim Değişikliği'nden Sorumlu Devlet Bakanlığı oluşturulmalıdır. İklim değişikliğinin tüm olası bölgesel etkileri ortaya konulmalı ve bölgesel uyum stratejileri oluşturulmalıdır. Söz konusu stratejileri bir araya getirmek ve tavsiyelerde bulunmak üzere bağımsız bir "İklim Değişikliği Ajansı/Kurumu" kurulmalıdır. Tüm yeni hazırlanacak mevzuat ve politikalarda iklim değişikliğinin etkileri göz önünde bulundurulmalı, mevcut mevzuat ve politikalar bu çerçevede gözden geçirilmelidir. Meclis bünyesinde tüm yeni mevzuatı iklim değişikliği önceliklerine uygunluk açısından inceleyecek bir "İklim Değişikliği Komisyonu" kurulmalıdır.

İklim değişikliğinin etkilerinin farklı bölgelerde farklı şekilde hissedileceği göz önüne alınırsa, uyum süreci için en etkili kurumların yerel kurumlar olacağı unutulmamalıdır. Bu kapsamda, yerel yönetimlere iklim değişikliği konusunda bilgi aktarılması sağlanmalıdır. Yerel yönetimler, şehir ve bölge planlama kapsamında yaptıkları çevre düzeni ve imar planlarını, iklim değişikliğinin etkilerine uyum planları kapsamında yenilemelidir.

11- Enerji Politikaları

Dünyanın karşı karşıya olduğu en ağır kriz olan iklim değişikliği ve ekolojik yıkımın durdurulması için işe önce enerji politikalarından başlamak gerekiyor. Sürdürülebilir, doğayla barışık, ademi merkeziyetçi ve toplumsal adalet ilkesi ile örtüşür enerji politikaları, aynı zamanda ekolojik bir toplumun kurulması için kaçınılmazdır. Fosil yakıtlara, nükleer enerjiye, barajlara ve ekolojik olmayan diğer enerji kaynaklarına dayanan tercihler yerine, enerjiyi daha az ve yerinde tüketmeye ve dolayısıyla daha az üretmeye, enerjiyi verimli kullanmaya ve güneş, rüzgar gibi temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayanan ve gerek duyduğu altyapı dönüşümü sayesinde ekonomiyi canlandıran ve istihdam

yaratan bir enerji politikası zorunludur.

Kömür ve petrolden mümkün olan en hızlı şekilde uzaklaşmalıyız. Ulaşım politikasını bireysel motorlu taşıtlara bağımlı olmaktan çıkararak petrol talebindeki artışı durdurmalı, kömüre verilen bütün teşviklerin ve yeni termik santrallara verilen lisansların iptal edilmesi ve mevcut kömürlü termik santrallerin kademeli olarak kapatılması yoluyla hem en fazla sera gazı salımına, hem de hava kirliliği, asit yağmurları ve çevre tahribatına neden olan kömür kullanımına son vermeliyiz.

Giderek artan bir karbon vergisi uygulayarak fosil yakıtların toplumsal ve çevresel maliyetinin fiyatlara dahil edilmesi sağlanmalı, başta kömür ve petrol olmak üzere kirlетici kaynaklara doğrudan ya da dolaylı tüm teşvikler kaldırılmalı, petrol ve yeni nesil fosil kaynak aramaları durdurulmalı, sektör çalışanlarının mağdur olmaması için eğitim ve istihdam programları oluşturulmalıdır.

Nükleer enerji, atık sorunundan uranyum madenciliğine; yakıt oluşturulması için gerekli teknoloji den nükleer silahlarla olan ilişkisine, Çernobil'den Fukuşima'ya kadar önlenemediği görülmüş olan kazalardan kalıcı radyasyon kirliliğine kadar sayısız nedenle kabul edilemez. Ayrıca giderek artan maliyeti nedeniyle akılcı ve temiz enerji politikalarının önünde engel oluşturan nükleer santral projeleri derhal iptal edilmelidir

Dünyada payı azalan nükleer enerji bugün ağırlıklı olarak çevre, ekoloji, güvenlik ve demokrasi kaygısı taşımayan ülkelerin peşinden koşmaya devam ettiği eski moda bir anlayışın ürünüdür. Halkın büyük bir bölümünün istemediği, nükleer santral projelerinin hedefi olan Mersin, Sinop ve İğneada'da yaşayanların reddettiği nükleer santralleri yapmakta diretme k, konunun aynı zamanda bir demokrasi sorunu olduğunu gösteriyor. Merkeziyetçi ve şeffaflıktan uzak bir şekilde dayatılan, yaygın toplumsal muhalefetin konusu olan nükleer enerji yatırımlarından derhal vazgeçilmelidir.

Büyük alanları, toprakları, köyleri, hatta kentleri sular altında bırakan, toprakların tuzlanmasına ve çoraklaşmasına sebep olan, insanları yerinden yurdundan eden, tarihi ve kültürel mirası yok eden baraj projeleri ne yazık ki,

yurdundan eden, tarihi ve kültürel mirası yok eden baraj projeleri ne yazık ki, Çoruh, Munzur ve Ilisu örneklerinde olduğu gibi hala devam ediyor. Büyük barajların ekolojik ve adil bir enerji politikasında yeri yoktur.

Ülkemizde son yıllarda büyük bir ekolojik soruna dönüşmüş olan küçük ya da barajsız HES'ler de ağır bir doğa yıkımına yol açtıkları için yenilenebilir enerji olarak sınıflandırılmazlar. Üstelik iklim değişikliğinin hızlandığı, kuraklığın yayıldığı ve su krizinin derinleştiği günümüzde su kaynaklarının sınırsız olduğunu düşünmek neredeyse hayaldir.

Türkiye'de uygulandığı haliyle suyun özelleştirilmesi ve tüm canlıların elinden gasp edilmesi anlamına gelen ve köylülerin yaşamsal ihtiyacı olan yerüstü ve yeraltı sularının şirketlere devredilmesine; akarsu yataklarının kurutulmasına ve bu suya bağımlı ekosistemin bütün bitki ve hayvan türleriyle birlikte zarar görmesine yol açan; inşaatı sırasında ağaçların kesilmesine, ormanların yok edilmesine, doğal yapının geri dönüşsüz biçimde zarar görmesine neden olan HES'lere karşı yerel halkların verdiği ekoloji ve yaşam mücadelesini destekliyoruz, onlarla birlikte mücadele ediyoruz.

Geleneksel üretim biçimlerinin ekolojik açıdan sürdürülemez olduğu enerjinin az ve verimli kullanımı yeşil enerji politikalarının temeli olmalıdır. Oysa Türkiye'nin enerji verimliliği Avrupa ortalamasının yarısı kadardır. Enerjiyi verimli kullanacak teknolojilerin kullanılmasıyla, az enerjiyle çok iş yaparak enerji talebini azaltmak mümkündür. Sanayi, ulaşım, evsel ısıtma ve yapı sektörlerinde enerji tasarrufu sağlayacak yöntemler teşvik edilmeli, gerektiğinde yasal olarak zorunlu kılınmalıdır.

Türkiye mevcut elektrik tüketiminin iki katından fazlasını sağlayacak güneş ve rüzgar potansiyeline sahiptir. Jeotermal enerji, biyogaz ve diğer yenilenebilir kaynakların kullanımı da fosil yakıtların terk edilmesine büyük katkı sağlayacaktır. Enerji altyapısını temiz, yenilenebilir kaynaklarla beslemek, nükleersiz, karbonsuz ve yüzde yüz yenilenebilir enerji hedefine uygun bir şekilde enerji ihtiyacının büyük bir kısmını yenilenebilir kaynaklardan, adem-i merkezî bir şekilde, refahı yaygınlaştırıp enerjiyi demokratikleştirerek karşılayabilmek için:

- Kk ekli, merkezi olmayan retim birimleri ve akıllı Őebekelerle temel enerji kaynağının rzar ve gneŐ olması sağlanmalıdır. Yenilenebilir enerji kanununda hanelerin kendi elektriklerini retebilmeleri ve çift taraflı sayaçlar yoluyla Őebekeye satabilmelerini sağlayacak deđiŐlikler yapılmalı, kk çaplı tesisatlar için yaygın ve kayda değer teşvikler, krediler ve vergi muafiyeti getirilmelidir. Yenilenebilir kaynakların yaygın kullanımı için teşvik edici öncelikli alım garantili fiyatlar belirlenmeli, bürokratik klfetler azaltılmalı, Şeffaflık sağlanmalı, sektörde dikey entegrasyon ve tekelleŐme engellenmelidir.

- Yenilenebilir enerji için gerekli teknolojinin ve malzemenin de (türbin, kanat gibi) Türkiye’de yapılması için teknoloji geliştirilmelidir. Öğretimin yerel olması halinde örneğin, termik santraller megawatt başına bir istihdam yaratırken, rzgr santralleri megawatt başına 15 kiŐilik istihdam yaratıyor. Bu konu teşvik yasası kapsamına alınmalı ve özel sektör yatırımlarında lisans alınabilmesi için gerekli kriterler arasında yer almalıdır. Rzar ve gneŐ dahil bütün yenilenebilir kaynakların da yerel halkın katılımı ve onayıyla, doğaya, yerel ekonomilere ve ekolojik dengeye zarar vermeyecek Şekilde yapılması için her türlü önlem alınmalıdır.

- Öte yandan elektrik retiminde yaşanan karaborsa düzen, iletimde yaşanan kayıp-kaçaklar ve dağıtımda yaşanan özelleŐtirmelerle elektrik piyasası denetlenemez ve kontrol edilemez durumdadır. Bunun en büyük sebeplerinden biri elektrik retimi, iletimi ve dağıtımı konusunun merkezi yönetim tarafından yapılmasıdır. Akıllı Őebekelerin kullanımının yanısıra merkezi yönetimin yerel yönetimlere bazı konularda yapacağı yetki devriyle de piyasanın kontrolü ve yenilenebilir enerji kaynaklarına uyumu daha doğru yapılabilir. Elektrik enerjisinin retimi, iletimi ve dağıtımı konusunda yerel yönetimlere yetki verilmelidir.

- Tüketim toplumunun dayattığı ve enerji ihtiyacının sürekli arttığı düŐüncesine neden olan sınırsız ihtiyaç efsanesi yıkılmalıdır. Tasarruf bir zaaf değil bilinçli bir tercih olarak algılanmalı, insanların enerji kullanımının sonuçlarını sorgulaması sağlanmalı, yavaş ve düşük enerji kullanımlı bir yaşam biçimini mümkün kılacak politikalar geliştirilmelidir.

12- Kent Politikaları

Türkiye’de kentleşme, sosyo-ekonomik politikalar doğrultusunda şekilleniyor. Cumhuriyet’in ilk yıllarında tek parti rejiminin ulus devlet yaratmasının bir aracı olarak kullanılan kentleşme süreçleri, 1950’li yıllarda çok partili rejimin siyasi çekişmeler ve liberalleşme odaklı ekonomik gelişme modeli ile emek gücünün organizasyonuna hizmet etmiştir. 1980’lerden sonra ise ithal ikameci ekonomi politikaları yerine ihracata öncelik veren neo liberal politikalara geçişle kent ve kentsel arazi, sermaye birikiminin bir aktörü haline gelmiştir.

Kentsel dönüşüm olgusunda da bu süreçlere uygun izdüşümler yaşanmış, Cumhuriyet’in ilk yıllarında ulus devlet inşasına uygun anıt parklar, geniş bulvarlar, kamulaştırma içerikli kentsel dönüşüm projeleri yapılırken, 1950’lerde gecekondü önleme bölgeleri, kent merkezlerinin yapılanması içerikli dönüşümler gerçekleşmiştir. 1980’lerden sonrası ise gecekondü bölgelerinin tapu tahsis belgeleri ile kente dahil edildiği, ulus devletle tanımlanmış işlevlerin ve bunlara dönük yapıların değiştiği ve küreselleşme sürecine uygun yapısal dönüşümlerin başladığı bir dönemdir.

Bugün uygulanan kentsel dönüşüm politikası, kapitalist devlet odaklı, merkezîyetçi bir yapı ile örgütleniyor, sosyal ve ekolojik çevreyi ve kamusal alanı göz ardı ediyor. 1999 Marmara Depremi ile gündeme gelen kentsel dönüşüm, depreme karşı dayanıklılık, çöküntü alanlarının rehabilitasyonu ve kentin suçtan kurtarılması gibi gerekçelerle meşrulaştırılmaya çalışılırken, yeniden üretimin bir parçası olarak mekanın yeniden üretimine gerekli yasal alt yapı hazırlanıyor.

AKP iktidarı, pek çok ilde TOKİ aracılığıyla gerçekleştirdiği uygulamalarla kentlerin gelişimine ve kimliğine başarısız müdahaleler yaparak kentsel dönüşümde binlerce insanın yerinden sürülmesine ve sağlıksız tek tip konutlara mahkum olmalarına neden oluyor.

Günümüzün kentleşme politikaları piyasanın ve sermayenin birikim süreçlerine uygun şekilleniyor. Kent ve kentsel arsa sermayenin yatırım aracı oluyor. Kentsel gelişme tek yönlü değil, her yöne ilerliyor, kentsel gelişmenin kontrolü kalmıyor. Kentsel rant ve imar hakkı kentsel gelişmenin temel belirleyicisi oluyor. Sermayenin talebi üzerine kontrolsüzce gelişen bu sürecin sonunda aşırı

birikime bağlı krizler ufuktadır. Çünkü ılgın rant talepleriyle yapılan düzenlemelerle mekanın ieremeyeceği düzeyde atıl kapasite yaratılıyor.

Kentsel rantların bireysel tasarrufa yönelmesi doğru değildir. Dönüşüm süreçlerinde, kentsel rantın kamuya döneceği mekanizmaların yaratılması gerekiyor. Kentlerdeki değişim kamu yararını, çevreyi ve olası doğal afetleri göz önünde bulunduran çalışmalarla yürütülmeli, sağlıklı yaşam alanları yaratacak ‘yerde dönüşüm’ projeleri uygulanmalıdır. Kentsel mekanın yeniden düzenlenmesinde yaşanan en büyük çatışma, toplumsal sınıfların kentle olan ilişkilerinde yaşanan değişimlerin sürece etki etmesinde görülüyor.

Kentsel dönüşüm bir soylulaştırma aracı değildir. Kent, insanların toplandığı yerdir. Her şehrin bir şehirleşme kapasitesi vardır ve bu kapasitenin üzerindeki her türden gelişme o kent için kriz yaratır. şehirleşme kapasitesinin unsurları tasarlanmalı, kentlerde gettolaşmaya, tek tipleşmeye ve gelir adaletsizliğine izin verilmemelidir. Bir kentin yaşanabilir olması için gelir adaletinin, insani gelişme endeksinin, ekonomik gelişmenin ve çeşitliliğin optimum ölçütlerde sağlanmış olması gerekiyor. Bir şehrin yaşanabilir gelişimi, nüfusunun büyüklüğü ve imar haklarının zenginliği ile sağlanamaz.

Küresel iklim değişikliğinin yarattığı biyolojik çeşitliliğin yok olması, toprakların nitelik kaybı, yok olan su kaynakları, hava ve su kirliliği yaşam kalitemizi etkilemenin yanı sıra kentsel alanları da etkiliyor. Kentlere, bu etkilerin araştırılması, artan riskler karşısında önlemlerin alınmasının yanı sıra küresel çevrenin korunması, iyileştirilmesi yönünde de roller tanımlanmalıdır. Sürdürülebilir kentsel gelişme desteklenmeli ve kentsel ekolojinin gelişimi sağlanmalıdır. Bunun için de farklı kent formları ve farklı ulaşım modelleri geliştirilmelidir.

Kentsel araziyi kullanım açısından işlevlerine göre ayırıştırmaya gitmek enerji israfına ve ekolojik tehditlere yol açıyor. Avrupa Kentsel şartı’nın belirttiği üzere, bütünlüklü kent anlayışı üzerinden sürdürülebilir kentsel gelişme modelleri geliştirilmelidir.

Seyahat ve hareket olanağının önemli hale geldiği günümüz toplumunda ulaşım konusunda otomobile verilen önceliğin olumsuz sonuçları ortadadır.

Sürdürülebilir ulaşım politikaları, toplu ulaşım başta olmak üzere farklı ulaşım alternatifleri geliştirilmelidir.

Artan emlak ve arazi fiyatlarıyla oluşan konut krizinin karşısında mahallelerimizin sosyal çeşitliliğini koruyan, farklılaşmış konut arzına olanak verilmelidir. Kentsel alandaki tüm halklara, gereksinimlerine ve gelirlerine uygun konutlar sunulmalı, barınma hakkı temel insan hakkı olarak ele alınmalıdır. Kentler, o kentleri oluşturan halklara, kentlilere aittir. Bu yerleşimler gelecek nesillere aktarılması gereken sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerdir. Kentler, çoğulcu bir yaklaşımla kültürleri ve kimlikleri bir araya getiren ve birbirlerini zenginleştirmesini sağlayan potansiyellere sahiptir. Bu potansiyelin açığa çıkacağı kentleşme süreçleriyle çeşitlilik korunmalıdır.

Kentlerde yaşayan halkların kentlilik bilinciyle hareket edebilmesinin yolu, karar süreçlerine katılımdan, doğrudan demokrasinin uygulandığı yerinden yönetim mekanizmalarıyla mümkündür. Bu nedenlerle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda ifade edildiği üzere halk meclisleri, yerel referandumlar ve halkın doğrudan katılımını sağlayan her türlü müzakere ve karar mekanizması düzenlenmelidir. Kentsel yerleşim kademelenmesine uygun olarak bölge, kent, mahalle ölçeğinde yerel meclisler kurulmalı ve yetkilendirilmelidir. Kent nüfusunun bütün bileşenlerinin (göçmenlere oy hakkı gibi) süreçlere katıldığı, dezavantajlı grupların temsiline önceliğin verildiği bir yönetim anlayışı şekillendirilmelidir.

Kentsel yayılma, ulaşım ve enformasyon altyapısı, konut hakkı, tarihsel değerlerin ve çevrenin korunması gibi konular yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde kademelenmeye uygun bütünsellik ve dengeli bir ortaklık içinde düzenlenmelidir. Bölgesel ve mekansal eşitsizlikler azaltılmalıdır. Bölgeler ve kentler arasındaki rekabetçi tutum yok edilerek dayanışmacı ve uyumlu politikalar geliştirilmelidir.

Kentler kültürel, mimari ve sanatsal açıdan farklı ve farklılaşmış alanlardır. Yapıların ve hizmet sunumunda standartlaşmanın yaratacağı tek tipleşmenin yaratacağı çirkin görüntüler büyük tehlikedir. Kentlerde sanatsal yaratıcılık ve kültür hizmetleri desteklenmelidir. Yerel kültür ve kimlikler korunmalı ve tarihi yapılar yaşatılmalıdır.

13- Gıda, Tarım ve Su Politikaları

Dünya giderek ağırlaşan bir gıda krizi içinde. Açlık ve yoksulluk giderek artıyor. Bunun her şeyden önce kaynakların küresel ve toplumsal ölçekte eşit dağılmasının ve adil olmayan ekonomik sistemin sonucu olduğu açıktır. Gıda paylaşımında küresel bir adaletsizlik var, ancak gıda krizinin tek nedeni paylaşım meselesi değil.

Veriler, tarımsal üretimin uzun zamandır gıda ihtiyacını karşılamaktan uzak olduğunu gösteriyor. Yeterli gıda olmaması da sadece üretim azlığından değil, ekolojik olmayan üretim biçiminden ve tüketim toplumu alışkanlıklarından kaynaklanıyor. Dünyadaki obez insan sayısının açlık çekenlerin sayısını geçmesi, günümüzdeki gıda üretim ve tüketim modelinin hatasını net olarak ortaya koyuyor.

Endüstriyel tarım ve hayvancılık iklim değişikliğine neden olduğu, toprağı verimsizleştirdiğı, ormansızlaşmayı ve doğal yaşam alanlarının tahribatını artırdığı, zararlı kimyasalların ve GDO'ların insan sağlığı üzerinde oluşturduğu tehdidi kaçınılmaz hale getirdiğı için artık tercih edilebilir bir gıda üretim biçimi olmaktan çıkmıştır. Endüstriyel tarım yerine daha az enerji kullanan, sera gazı salımına neden olmayan, besin kaynaklarının bağımsızlığını esas alan, her bölgenin kendine özgü gıdaları üretme ve tüketme hakkına sahip olduğu, ekolojik ve yerel üretim biçimlerine dayanan, doğal tohumları ve su yollarını kullanılabilme özgürlüğünü, yani çiftçilik yapma hakkını ve onurlu bir yaşamı savunan küçük çiftçilik bugünün ve geleceğın gıda üretim biçimi olarak görülmelidir. Ancak bu şekilde gıda egemenliğini sağlamak mümkündür.

Tarım toprakları, sanayi alanları, otoyol yapımı, kentsel alanların oluşturulması ve biyoyakıt üretimi için kullanılmamalı, öncelik gıda üretiminde olmalıdır.

Sürdürülebilir gıda üretimi için sosyal, ekolojik ve ekonomik dengeler gözetilmeli, yapılacak yeni düzenlenmelerde gelecek kuşakların ve tüm canlıların hakları korunmalıdır.

Gıda üretimine tüm toplumun katılımı sağlanmalı, insanlar kentlerde de yaşasalar bilinçsiz tüketiciler olmaktan çıkmalıdır. İnsanların gıda ile organik bağı sadece ekonomik açıdan değil, etik ve ekolojik açıdan da yeniden kurulmalıdır.

Gıda hakkı tüm canlıların en temel yaşamsal hakları arasında yer alır. Bu nedenle ekonomik arz talep açısından değerlendirilmemeli, toplumsal yaşam, her bireyin kendine yeten sağlıklı gıdaya ulaşmasını sağlayacak şekilde örgütlenmelidir.

Gıda üretimine küresel şirketlerin müdahalesi ile ortaya çıkan GDO'lu ürünlerin üretimi ve tüketimi, ekolojik dengelerin korunması için sadece ülke ölçeğinde değil, tüm yeryüzünde ortadan kaldırılmalıdır.

Sadece yeterli gıdaya ulaşmak yeterli değildir. Bu gıdanın sağlıklı olması da şarttır. Aşırı tüketimi özendiren kar odaklı gıda üretim biçimi kentlerde yaşayan milyonlarca insanı sağlıksız gıdaya mahkum etmiştir. Tarım ilaçları ve kimyasal gübrelere kirletilen, genetiğine müdahale edilen gıdalar yerine, değişen hava şartlarına ve hastalıklara dayanıklı hale gelmiş, kimyasal gübrelere-ilaçlara ihtiyaç duymayan yerel tohumlar ile üretim yapılmalıdır. Bunun için şirketlerin tarıma istedikleri gibi müdahale etmeleri, hem yasal düzenlemeler, hem de yerel inisiyatiflerin, tarım birliklerinin, çiftçi örgütlerinin ve tüketici derneklerinin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi yoluyla engellenmelidir.

Dolayısıyla sağlıklı gıda üretimi sadece doğanın korunmasını sağlamakla kalmayıp, daha sağlıklı bir toplumun ortaya çıkmasını ve sağlık harcamalarının azalmasını sağlayacaktır.

Endüstriyel tarım üretimi artık kentlerin kaldıramayacağı kadar bir emek fazlasını kentlere göç etmeye zorluyor, üretici bireyleri sadece bağımlı tüketicilere dönüştürüyor. Kentler bu nedenle kaldıramayacakları kadar ağır ekolojik, ekonomik ve sosyal baskılar altında kalıyor. Küresel ısınma çağında, tarımsal üretimde daha fazla insan gücüne ihtiyaç duyulacaktır. Bu nedenle hem mevcut kırsal nüfusu koruyacak önlemler alınmalı, hem de isteyenler için gerektiğinde kentten kıra dönüşün çekici hale getirilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

Sadece tarım topraklarının korunması da yeterli değildir. Sulak alanların, ormanların, yerüstü ve yeraltı sularının, denizlerin, gıda üretimine katkısı olan veya olmayan her türlü hayvan ve bitkinin yaşam hakkı sonuna kadar gözetilmeli, mevcut insan faaliyetleri buna göre sınırlandırılmalıdır. Suyun gelecek kuşaklar için korunması en önemli öncelik olmalıdır.

Dünyada kullanılan tatlı suyun % 70'i tarımsal üretimde harcanıyor. Su gıda üretimindeki en temel girdidir. Tarımda ihtiyaç duyulan su, doğal döngüsü bozulmadan, kimyasal gübre ve ilaçlarla kirletilmeden ve öncelikle o suyu kullanan yerel topluluklar tarafından kullanılmalıdır. Su sadece insanlar için değil, her canlı için vazgeçilmez bir haktır. En temel insan haklarından biri olan suya erişimin herkes için eşit olması garanti altına alınmalı, su bir ekonomik kaynak ve şirketler tarafından alınıp satılan bir meta haline getirilmemelidir. Gıda ihracatı adı altında bir yandan da su ülkeler arasında ihraç ediliyor. Suyun kullanılmasında yerel topluluklar tarafından alınacak kararlar belirleyici olmalıdır.

Sağlıklı bir toplum, yaşanabilir bir çevre ve gelecek kuşakların hakları için, eğitim, sağlık, enerji, çevre ve tarım politikaları bir bütün olarak ele alınmalıdır.

14- Doğa Koruma ve Ekoloji

İnsan-doğa ilişkilerini sağlıklı, ekolojik ve sürdürülebilir bir temelde yeniden kurmak adına son yıllarda ortaya çıkan en güçlü anlayış doğanın hak sahibi bir özne olduğu anlayışıdır. Doğa hakları anlayışına göre:

İnsan dahil, doğanın bir parçası olan her varlığın hakları, canlı cansız öteki varlıkların haklarıyla sınırlıdır; bu varlıkların hakları arasındaki çelişkiler Doğa'nın bütünlüğü, dengesi ve sağlığı temelinde çözülmelidir. Doğanın, yaşamsal döngülerini ve süreçlerini insan tarafından bozulmadan devam ettirme ve biyolojik kapasitesini yeniden oluşturma, bütünlüğünü, ilişkide olduğu diğer varlıklarla birlikte sürdürme hakkı vardır. Doğa, insan faaliyetleri nedeniyle, her türlü kirlenmeden, zehirli ve radyoaktif atıklardan zarar görmekten, yaşamsal bütünlüğünü, sağlıklı işleyişini tehdit edecek şekilde genetik yapısında bozulmalardan korunma hakkına sahiptir. Su, tohum ve diğer doğal varlıklar kaynak olarak değil, Doğa'nın bir parçası ve onlara bağlı yaşayan tüm canlılara ait olarak görülmeli, bunlar mülkiyete tabi olmamalı, kendileri veya genetik bilgileri hiç bir şekilde patentlenememeli ve kamusal kullanımları ekolojik dengeler öncelikli tutularak güvence altına alınmalıdır.

Partimiz insanı doğanın bir parçası olarak görür ve tüm canlıların içsel bir değeri olduğunu kabul eder. Doğaya uyum ilkesi doğrultusunda ekolojik dengeyi ve

gelecek kuşakların haklarını gözeten, doğayı koruyan, insan merkezli olmayan politikaların oluşmasına çalışır.

Doğal yaşam alanları ekonomik etkinlikler nedeniyle parçalanıyor. Doğal yaşam alanlarının parçalanmasının ve tahribinin önlenmesi politikalarımızın merkezinde yer alır. Mevcut milli parklar ve diğer doğa koruma alanları korunmalı, her türlü doğa koruma alanının sınırları genişletilmeli, önemli doğa alanları arasında ölçütlere uygun olanlar milli park ilan edilmelidir. Doğa koruma alanlarının sayısı artırılırken, bu alanlar sadece kağıt üzerinde değil, gerçekten yıkıcı insan etkinliklerinden korunmalıdır. Korunması gereken alanlarda doğaya ve insana zarar veren maden arama, HES, diğer enerji tesisleri, endüstriyel üretim, kitle turizmi, vb. yapılması her koşulda önlenmelidir. Bu alanlarda sözde “kamu yararına” yapılan doğaya karşı her türlü etkinliğe karşı mücadeleleri ve küçük ölçekli doğa turizmi gibi ekolojik uygulamaları destekliyoruz.

Ayrıca yaşam alanlarının parçalanmasından zarar gören ve ekolojik bütünlük açısından kritik önemi olan canlı türlerinin yaşamını devam ettirebilmesi için doğal alanlar arasında yaban hayatı koridorları oluşturulmalıdır. Nesli tehlike altında olan bitki ve hayvan türleri ve bunların yaşam alanlarının korunması için önlem alınmalı, bu türlerin uluslararası ticareti engellenmelidir. Biyolojik çeşitliliğin azalmasına neden olan yabancı türlere yönelik önlem alınmalıdır. Bu türlerin yaygınlaşmaması için özellikle küresel ölçekte hareket eden ticari araçlara yönelik biyogüvenlik önlemleri alınmalıdır.

Doğa sadece yeşil ve orman demek değildir. Orman, sulakalan, bozkır, yarı çöl, deniz, nehir, tarım, yüksek dağ ekosistemleri aynı öneme sahiptir. Her biri kendine has yaşam örgülerine sahip tüm ekosistemler önemlidir. Bu ekosistemler, ekosistemlerdeki ekolojik ilişkiler ve canlı türlerinin zarar görmesi önlenmelidir. Canlılar ve kültürler için önemli doğal alanların korunmasına, bu alanlar insan etkisi nedeniyle tahrip olmuşsa restorasyonuna ve genişletilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Doğanın korunmasına ve bozulan doğal alanların iyileştirilmesine devlet bütçesinden ayrılacak olan pay artırılmalıdır.

Doğaya sınır konulamaz ve doğa belirli sınırlar içerisinde korunamaz. Doğa ve ekosistemler bir bütündür. Doğanın korunması için yerel ekoloji mücadelelerine katılıyor ve destekliyoruz. Bölgesel ve küresel işbirlikleri ve bölge komşularıyla

güçlü ilişkiler de ekoloji mücadelelerini sınır ötesi bir alana genişletebilir. Partimiz, doğanın korunması için gerektiğinde konuyu uluslararası resmi ve sivil platformlara taşımayı, yerel ve küresel kampanyalar düzenlemeyi amaçlar. Doğanın korunmasına yönelik uluslararası sözleşmelerin imzalanması ve uygulanması için yasal ve kurumsal altyapının oluşturulması ve gerekli yeni işbirliklerinin oluşturulması yönünde çaba gösterir.

Kırsal bölgelerde günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası olan, süregelen yaşamın temelini oluşturan çevre bilgisi, kırsal nüfusun azalması ve yaşlanması nedeniyle yok oluyor. Küreselleşmenin ve beraberinde getirdiği sorunların da etkisi ile giderek bu bilgilere, içinde yaşanan ekosistemin süreçlerini anlamaya ve öğrenmeye her zamankinden daha çok ihtiyacımız olduğu ortaya çıkıyor. Partimiz, yerel yaşam bilgisinin, somut ve soyut uygulama biçimlerinin yaşam içinde korunması için çalışır.

Kontrol edilemeyen çevre kirliliği hem doğayı, canlı yaşamı ve ekosistemleri, hem de insan yaşamını ve halk sağlığını olumsuz olarak etkiliyor. Endüstriyel üretimin sonucu olarak ortaya çıkan kimyasal ve radyoaktif atıkların denetimsiz bir biçimde doğaya bırakılması, havaya salınması, atmosfer, deniz, göller, akarsular, diğer sulak alanlar, toprak, yeraltı suları, ormanlar ve diğer ekosistemlerin ileri derecede kirlenmesine ve tahrip olmasına neden oluyor.

Evsel ısınma ve ulaşımında kullanılan petrol ve kömürün yanı sıra yerleşim yerlerinin içinde ve yakınında yer alan, ya da baca gazını uzak mesafelere kadar yayan sanayi tesislerinin oluşturduğu hava kirliliği, özellikle kentlerde sağlık sorunlarına neden olmaya devam ediyor, erken ölümlere ve özellikle de kalp-akciğer hastalıklarına neden oluyor. Akarsu, göl ve sulak alanlarla toprağı etkileyen endüstriyel kirlilik ise hem içme sularını kirleterek susuzluğa ve doğrudan sağlık sorunlarına yol açıyor hem de tarımsal üretimi olumsuz etkiliyor. Atıkların denizlere bırakılması ise denizdeki canlı yaşamı ve balıkçılığı öldürüyor, çevre halkının denizden her türlü yararlanma şansını ortadan kaldırıyor. Endüstriyel tesislerin, ormanların, tarım alanlarının ve sulak alanların içine veya yakınına kurulması ek olarak büyük ekonomik kayıplara da neden oluyor.

Hava ve deniz kirliliğiyle mücadele, sıfır atık prensibiyle tehlikeli atıkların mümkün olduğunca üretilmediği, üretilen tehlikeli atıkların doğaya ve sağlığa

zarar vermeyen şekillerde zararsız hale getirildiği yöntemlerin uygulanması gerekiyor.

Kimyasal ve radyoaktif tehlikeli atıkları üreten endüstriyel üretim ve tüketim işlemleri sıkı bir denetim altına alınmalıdır. Endüstriyel tesislerin tehlikeli atıkları bertarafı için almak zorunda oldukları önlemler, özel yasayla kurulacak olan ve konuyla ilgili uzmanların istihdam edildiği ulusal düzeyde örgütlenmiş bağımsız ve özerk bir çevre denetim kuruluşu tarafından yerine getirilmeli, bu kuruluş teknik ve mali işlem bilgilerini birlikte kullanarak çapraz denetim yapmalıdır. Bu kuruluşun yaptığı denetimler ise, hem devlet, hem de ulusal ve yerel düzeydeki sivil toplum katılımını esas alan kurullar tarafından izlenmelidir. Söz konusu sivil kurullarda ilgili meslek odalarından, üniversitelerden, sendikalardan ve konuyla ilgili sivil toplum kuruluşlarından temsilciler yer almalıdır.

Tehlikeli atık üreten, kurulduğu yerde halkın yaşamı ve ekonomik etkinlikleri üzerinde olumsuz etkiler yaratan her türlü endüstriyel tesis, çevre halkının onayı olmadan kurulamaz ve halk denetimine kapatılamaz. Her türlü endüstriyel tesisin sadece yetkililer tarafından değil, halk tarafından da sıkı bir biçimde denetlendiği bir toplum katılımı esas hale getirilmelidir.

Bir endüstriyel tesisin kurulması aşamasında istenen Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporu, bağımsız bilimsel kuruluşlarca yapılmalı, bu kuruluşların ve raporu hazırlayan uzmanların seçimi tesisin yapılacağı yöre halkı, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütleri tarafından denetlenmelidir. ÇED'in yanısıra endüstriyel projelerin yapılma aşamasında çok daha geniş kapsamlı stratejik çevre değerlendirmesi raporları da hazırlanmalıdır.

Türkiye, çevresel konularda bilgi ve karar hakkını ve toplum katılımını esas alan uluslararası bir anlaşma olan Aarhus Konvansiyonu'nu derhal imzalamalı, gereklerini yerine getirmeli ve yöre halkının istemediği hiçbir tesisin bir bölgeye kurulmasına izin verilmemelidir.

15- Kırsal Yaşam Politikaları

Geçen yüzyılın ortalarından beri kendini seçeneksiz hale getiren klasik kalkınmacı uygulamalar, en fazla yıkımı kırsal alanlarda gerçekleştirdi. Her zaman ve her koşulda büyümeyi, kalabalıklaşmayı, yoğun fosil yakıt kullanımına bağlı merkezileşmeyi amaç edinen politikalar sonucunda kırsal yaşam büyük darbe aldı.

Şehir ve kırsal arasındaki ilişkiler çarpık hale geldi ve bundan hem şehirdeki hem de köydeki toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşam büyük zarar gördü. Türkiye’de ve dünyada kırsal bölgeler, ekolojik çöküşün en yoğun yaşandığı, doğal varlıkların kıyasıya sömürüldüğü, toplumsal yapı ve dinamiklerin yok edildiği, mülkiyet ilişkilerinin sürdürülemez hale geldiği yerler haline getirildi.

Köy yaşamı kültürel ve toplumsal olarak aşağılanmaya, hor görülmeye başlandı ve geçmişe dair, yarınsızlaştırılmış bir hale getirildi. Kırsal alanlar, büyük işletmelerce sürdürülebilirlikten uzak, enerji-yoğun, merkezileştirici ve verimsiz yöntemlerle sömürülerek büyük şehirlerin doğal kaynak deposu olarak görülmeye başlandı. AKP iktidarının merkezileşmeyi artıran ve köyleri kentlere tabi kılan idari uygulamaları da kırsal bölgelere yönelik ağır darbelerden biri oldu.

Oysa kırsal yerleşim yerleri hammadde üretim alanları olarak değil, köyleri ve topluluklarıyla kendi sosyo-ekonomik ve kültürel dinamiklerine ve toplumsal yapılarına sahip insani ve ekolojik bölgeler olarak görülmelidir. Köyler ortadan kaldırılmamalı, korunmalıdır.

“Kırsalın yarınsızlaştırılması” yönündeki gidişat tersine çevrilmeli, şehir ve kırsal arasındaki dengesiz ve adaletsiz ilişkinin sağlıklı ve sürdürülebilir, adil bir zemine oturtulması öncelikli amaç olarak görülmelidir. Kırsalın büyük ölçüde kendi kendine yeterli olduğu, ekolojik, ekonomik ve toplumsal olarak sürdürülebilir ve sağlıklı bir şekilde işlemesi hedeflenmelidir.

Öte yandan küresel kapitalizmin tarımsal alanda yarattığı yoksullaşma, kırsal nüfusun tüm dengelerini alt üst ediyor. Tarımla geçinen nüfusun sorunlarını artıran, geçim kaynaklarını kısıtlayan bu süreç, kırsal bölgelerdeki yoksulluğun da ysal bölgelerdeki yoksullaşma süreci erkekleri ve kadınları farklı biçimlerde

yükselmesine neden oluyor. Kırsal bölgelerdeki yoksullaşma süreci erkekleri ve kadınları farklı biçimlerde etkiliyor. Bu nedenle kırsala dair politikalar yoksullaşmanın toplumsal cinsiyet temelli sonuçlarını gözetecek şekilde geliştirilmelidir.

Kırsal toplulukların topraklarını işlemelerini kolaylaştıracak kolektif bilgi ve dağıtım ağları kurarak üretimi iyileştirmeyi, ekonomik refahlarını artırmayı, kültür ve yaşam biçimlerini korumayı önemsiyoruz. Enerji-yoğun, merkezi ve ekolojik tahribata yol açan üretim yöntemlerine verilecek destekler üreticileri mağdur etmeyecek şekilde kademeli olarak kesilmeli, bunun yerine doğayla uyumlu, ekolojik anlamda sürdürülebilir ve onarıcı yöntemlere, her bölgenin özel şartlarına uygun destekler verilmelidir.

Üreticiler için katma değeri yüksek, tüketiciler için de sağlıklı ve kaliteli ürünlerin ortaya çıkacağı, adil paylaşımlı ve kırsal-şehir ilişkisine katkı sağlayan doğrudan üretim-tüketim ve dayanışma modellerini ve kırsalın yeniden gurur duyulan ve bireylerin güzel yarınları sahip olabileceklerini düşündükleri alanlar haline gelmesini sağlayacak politikalar geliştirilmelidir.

16- Ekonomi Politikaları

Geçen yüzyılın son çeyreğinden beri ‘makbul iktisadi seçenek’ olarak sunulan ve uygulanan neo liberalizmin yarattığı toplumsal ve ekolojik tahribat artarken eşitsizlik büyüyor. Emegın kendini koruyacağı araçlar, sendikal ve toplumsal örgütlenmeler zayıflıyor. Sermayenin küreselleşmesi muazzam bir sermaye birikimi yaratırken, ücretli çalışanlar daha güvencesiz çalışma koşullarına ve daha adaletsiz bir gelire maruz bırakılıyor. Mevcut küresel iktisadi sistemin yol açtığı ekolojik yıkım da en çok dar gelirli kesimi vuruyor.

Ekonomideki büyük sermaye gruplarının tahakkümü, çalışanları, toplumu ve tek tek bireyleri güç odaklarının baskıları karşısında daha korunaksız kılıyor, koruyucu yasal düzenlemeler ve sosyal politikalar terk ediliyor.

Toplum, insani ve toplumsal ihtiyaçların karşılanması için piyasaya muhtaç bırakılıyor. Bu çaresizlikten ancak katılıma, ortaklığa ve gönüllülüğe dayalı yeni bir seçenekle çıkılabilir.

- Bugün dünyada “az sayıda insanın”, “çok sayıda insanın” hayatını etkileyecek kararları alabildiği çarpık bir ekonomik düzen var. İnsanların kendi hayatlarını etkileyecek kararlardan bu bir avuç insan tarafından dışlanması, içinde yaşadığımız düzenin dengesiz ve her an krizlere gebe olmasının da bir nedeni. Günümüzde sadece iktisadi büyümeye odaklandırılmış kapitalist ulus-devlet ekonomileri, yalnızca toplumsal eşitsizlik ve dengesizliklere değil, aynı zamanda ekolojik sorunlara da neden olarak ilerliyor.

Bu çarpıklıkları gidermenin bir yolu, toplumu, kendi geleceğini ilgilendiren önemli kararlara katacak, temel iktisadi politikalarda yönlendirici rol oynamasını sağlayacak ve bu çerçevede piyasayı frenleyecek ve toplumun piyasayı kuşatmasını gerçekleştirecek mekanizmaların oluşturulması ve toplumsal, ekonomik ve ekolojik açıdan sürdürülebilir yeni bir düzenin kurulmasıdır. Bu nedenle “güçlü sürdürülebilirlik “ ve “katılımcılık” ilkelerini temel alan bir ekonomi anlayışını savunuyoruz.

Özel ve kamu işletmelerinin yönetimlerinde, bu işletmelerin çalışanlarının ve tüketicilerin temsilcilerinin de bulunduğu ve kararlara katıldığı düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.

İktisadi yaşamda ve üretim sürecindeki etkin katılımı, siyasal ve iktisadi alanlardaki güç yoğunlaşmasının sınırlandırılması sağlanarak, büyük sermaye gruplarının ekonomi ve siyasete istedikleri gibi yön vermeleri önlenmelidir.

Küresel ekonomik sistem yalnızca ülkeler arası eşitsizlikler, ekonomik ve ekolojik dengesizlikler değil, aynı zamanda ülkeler içinde ve bölgeler arasında da benzer etkiler üretiyor ve bu sorunları yaygınlaştırarak genişliyor. Yaşadığımız küresel kriz bunun çıkmaz yol olduğunun en açık göstergesidir. Ancak küresel ekonomik süreçlerin yarattığı sorunların giderilmesi kapalı ekonomik yapılar oluşturmaktan değil, aksine bu süreçleri demokratik kılmaktan geçiyor.

Yani, “sermayenin küreselleşmesi”nin yerine, toplumların bizzat katılarak oluşturacağı “demokratik bir küreselleşme” sürecini yaratmak gerekiyor. Bu nedenle, gerek dünya gerekse AB ülkeleriyle kurulan ilişkileri varolan “elitler”in elinden alıp, “toplumun” katılımını mümkün kılacak bir biçime dönüştürmek temel hedeflerden biridir. Öte yandan küresel ekonomik sistem yerel

ekonomileri öldürerek büyüyor. Oysa, sürdürülebilir bir sistem ancak güçlü yerel ekonomiler temelinde inşa edilebilir.

- Ekonomik büyüme ve ekolojik denge, ekolojik denge ve istihdam birbirleriyle çatışan hedefler değildir. Ekonomi politikalarının, küresel yerine yerel üretim birimlerini, kar yerine gerçek refahı, ekonomik büyüme yerine sürdürülebilirliği temel alan yeşil ekonomik dönüşüme tabi tutulmasıyla alışlagelmiş kalkınma stratejilerinden çok daha fazla istihdam yaratmak, bunları yaparken doğayı korumak ve ülkenin biyolojik kapasitesini artırmak mümkündür. Ancak bu tür politikalarla işsizliğe, yoksulluğa ve doğa katliamlarına son verilebilir.

- Bugünün dünyasında “piyasa ekonomisi” toplumdaki eşitsizlikleri artıran bir işlev görüyor. Çünkü bu ekonomik düzende başarılı olabilmek, bireysel olarak alınacak kararlar kadar bu kararları uygulayabilmek için gerekli kaynaklara ne ölçüde sahip olunduğuna da bağlıdır. Bu kaynakların eşit dağılmamış olduğu bir toplumda verilecek kararlar, sahip olunan kaynaklara göre biçimleniyorsa, o zaman kaynak dağılımının eşit olmadığı bir durumda kaynaklara yeterince sahip olmayanların başarısız, diğerlerinin ise başarılı olacağı açıktır.

Piyasa ekonomisi etki alanını genişletirken hayat kalitemiz geriye düşüyor. Partimiz, varlıksız kesimler için, “varlığın” etkisinin olmadığı ya da minimum olduğu bazı hizmetlerin (ulaşım, eğitsel ve kültürel faaliyetler, sağlık, barınma gibi) piyasa yerine kamu tarafından sağlandığı, bir başka deyişle “para”nın geçmediği ya da etkili olmadığı “kamu alanlarının” yaratılması ve çoğaltılmasıyla piyasa alanının daraltılmasını savunur.

- Uygulanan vergi politikaları gelir dağılımı eşitsizliğini düzeltmek yerine daha da bozuyor. Kamu kaynaklarının halkın gerçek refahını artıracak alanlara harcanması, bu kaynakların adil ve gelir adaletsizliğini düzeltecek bir vergi sistemi ile toplanması ekonomik demokrasinin bir gereğidir. Gelir dağılımını düzelten kapsamlı bir vergi reformu, iktisadi adalet ilkesinin sağlanması için zorunludur.

- Askeri harcamaları kısıtlayacak ve bu kaynakları aktif bir eğitim, bilim, sağlık, kültür ve sanat politikası için kullanmak zorunludur.

- Bir yurttaş hakkı olarak asgari gelir güvencesi uygulaması da hayata geçirilmelidir. Belli bir seviyenin altında gelire sahip bütün hanelerin koşulsuz sahip olacakları ve vergi gelirleriyle finanse edilecek bir asgari gelir hakkının yürürlüğe sokulması yurttaşlar arasında dayanışmanın simgesi olacaktır.

17- Emeğin Örgütlenmesi ve Emekçilerin Hakları

Siyasal demokrasinin olmazsa olmaz tamamlayıcıları, iktisadi alanda ve üretim sürecinde demokrasinin ve kararlara katılım mekanizmalarının yaygınlaşmasıdır. Bütün işçilerin, emekçilerin ve ücretli çalışanların örgütlenme, grev ve toplu sözleşme gibi evrensel sendikal haklarını özgürce kullanmasına dayalı bir toplumsal yapı ve üretim süreci, aynı zamanda ekonominin insani ve toplumsal hedeflere tabi olduğu bir yapının gerçekleşmesinin koşullarını yaratır.

İşçilerin ve emekçilerin, çalışanların bedensel ve ruhsal bütünlüğünü tahrip eden güvencesiz, kuralsız ve insani olmayan çalışma biçimlerine karşı üretim sürecinin insanileştirilmesi, isteyen herkesin bir iş edinme hakkına sahip olması, eşitlikçi bir siyasal hareketin temel hedefleri arasındadır.

Herkes örgütlenme, toplumsal ve ekonomik hak ve çıkarlarını kazanmak, korumak ve geliştirmek için sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hakkına sahip olmalıdır. Sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hakları kamu görevlileri, emekliler, işsizler, ev içi emekçileri, çiftçiler ve öğrenciler gibi toplumsal kesimleri de kapsamalıdır.

Sendikalaşma, toplu pazarlık, toplu sözleşme ve grevi de içeren toplu eylem hakkı konusunda çalışanlar arasında bir ayrım yapılamaz. Sendikalaşma, toplu pazarlık ve grevi de içeren toplu eylem hakkı birlikte kullanılan haklardır. Toplu eylem hakkı çalışanların ve çalışmayla ilgili haklara sahip olan toplumsal kesimlerin barışçı eylem hakkını, iş yavaşlatma, işi durdurma, dayanışma grevi, hak grevi ve genel grev hakkını da içermelidir. Toplu pazarlık hakkı çok düzeyli ve çoğulcu bir biçimde kullanılmalı, toplu pazarlığın düzeyini ve içeriğini sınırlayan yasal düzenleme yapılmamalı, lokavt yasaklanmalıdır.

Sendikal hakların kullanımında uluslararası çalışma hukukunun temeli kabul edilen Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 ve 98 sayılı sözleşmeleri ile ILO denetim organlarının bu sözleşmelere ilişkin kararları, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri ve AİHM kararları, Avrupa Konseyi'nin Avrupa Sosyal Şartı ile Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ile Sosyal Haklar Avrupa Komitesi'nin kararları ve AB Temel Haklar Şartı asgari temel olarak kabul edilmelidir. Türkiye'nin onayladığı sendikal hakları da içeren uluslararası insan hakları sözleşmeleri Anayasa'nın 90. maddesi gereğince doğrudan uygulanmalıdır. Bunlara aykırı yasal ve idari düzenlemeler ve yargı kararları yok hükmünde sayılmalıdır.

Başta Anayasa olmak üzere işçiler ve kamu görevlileri ile ilgili sendikal mevzuat uluslararası çalışma hukuku temelinde yeniden ele alınmalı, tüm çalışanlar için geçerli olacak, güvenceli istihdamı esas alan, ortak demokratik bir çalışanlar yasası oluşturulmalıdır.

Çalışma ve sendikalaşma hakkının korunması temelinde etkin bir iş güvencesi sistemi ön koşuldur. Sendikal nedenli işten çıkarmalarda etkin ve hızlı bir yargılama ve işe iade sistemi oluşturulmalıdır. Sendika karşıtlığı ve sendikasızlaştırma temel bir insan hakkı ihlali ve ayrımcılık olarak kabul edilmeli, bu konuda caydırıcı önlemler alınmalıdır.

Sendikalaşma hakkının güvenceye alınması için referandum temel bir hak olarak kabul edilmelidir. Sendikaların kuruluş esaslarında, örgütlenme biçimlerinde ve çalışmalarında tam bir serbestlik esastır. Sendika içi demokrasiyi güvence altına alacak etkin mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Üretim sürecinde iş güvenliği, işçi ve emekçi ölümlerinde dünya sıralamasının ilk basamaklarında yer alan Türkiye için vazgeçilmez bir önemdedir. İşçi ölümlerini engelleyecek yasal mevzuat geliştirilmeli, uygulanması sıkı bir denetime tabi tutulmalı, cezai yaptırımlar ağırlaştırılmalıdır.

İşsizliğin ve insanca olmayan çalışma sürelerinin yüksekliği önemli bir sorundur. Çalışma saatlerinin, ücretlere dokunulmadan azaltılması hem işsizlere yeni istihdam olanakları sağlayacak hem de çalışma sürelerini daha insani bir düzeye getirecektir.

Türkiye’de hala çalışma yaşamındaki dört kadından biri işgücüne katılıyor, işgücüne katılan kadınların yüzde 14’ü işsizlik sorunu ile karşı karşıya kalıyor, cinsiyete dayalı işbölümü devam ediyor, kadınları çoğu sosyal güvence ve iş güvencesinden yoksun biçimde çalışıyor, ayrımcılığa uğruyor, çalışma yaşamının her alanında hem işçi olmaktan hem de kadın olmaktan kaynaklı çok çeşitli sorunlar yaşıyor.

Türkiye’de “kadın çalışmamalıdır” veya kadınların rolü “ev işleri ve çocuk bakımıdır” görüşleri hala yaygındır. Ayrıca dünyada ve ülkemizdeki sosyal ve iktisadi krizler kadınların sırtındaki yükü daha da ağırlaştırıyor. Emek piyasasına katılan kadınlar ise genellikle korunmasız istihdama yöneliyor. Hem kadın hem erkek tüm emekçileri olumsuz etkileyen neo-liberal politikalar izlenmeye devam ettiği sürece kadınları daha fazla işsizlik, daha fazla güvencesizlik ve daha fazla sömürü bekliyor.

Kapitalizmin açtığı toplumsal yaralardan en çok etkilenen kesimlerin başında kadınlar, yaşlılar ve çocuklar olduğu düşüncesinden yola çıkarak, emek sürecindeki sorunlarla mücadelede toplumsal cinsiyet duyarlı yöntemler benimsenmelidir. Bu nedenle, kapitalizm temelinde şekillenmiş olan çalışma yaşamındaki toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadele; çalışma koşullarının kadınlara ve LGBT bireylere daha uygun ve kapsayıcı biçimde düzenlenmesi için gerekli önlemlerin alınmasına yönelik yasal ve kurumsal çalışmalar önemlidir.

Kadınlar istihdam olanaklarına eşit erişme, eşit işe eşit ücret ve hayatları boyunca ücretsiz olarak yerine getirdikleri bakım sorumluluklarının bilinmesi ve hak ettiği değerin verilmesi haklarına sahiptir. Bu nedenle emekçi sınıfların talep ve beklentilerini esas alan ekonomi politikaları ve sosyal politikalar, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile uygulanmalıdır.

Ayrımcılık Türkiye çalışma yaşamının önemli sorunlarından biridir. Ayrımcılık kadınları, engellileri, yaşlıları ve yabancı asıllı kişileri de etkiliyor. Çalışma yaşamındaki ayrımcılık düşük maaşa ve yükselme olanaklarının kısıtlanmasına yol açıyor. Ayrımcılık nedeniyle ekonominin gelişimine katkı sunabilecek olan fikirler de sınırlanıyor. Günümüzde toplum ayrımcılık yüzünden inanılmaz

büyükölükte bir ekonomik değeri kaybediyor. İşyerinde ayrımcılığa karşı açık yasal hükümlerin ve yönetmeliklerin geliştirilmesi gerekiyor.

Emekçi kadınların iş gücü piyasasındaki özel konumları nedeniyle kadınların taleplerine duyarlı sosyal politikaların uygulamaya konulması, kadınların işgücüne katılımının önündeki engellerinkaldırılması, acilen çocuk, hasta ve yaşlı bakımının toplumsallaştırılması için gerekli çalışmaların yapılması, kadın işsizliği ve kadınların kayıt dışı istihdamı ile mücadele edilmesi, kadınların güvenceli istihdamını ve insanca koşullar içinde çalışmasını sağlayacak politikaların uygulanması, sosyal güvenliğin çalışan birey odaklı olmaktan çıkarılarak tüm vatandaşları kayıtsız koşulsuz kapsaması, çalışma yaşamında kadına yönelik her türlü ayrımcılığa, tacize ve şiddete son verilmesi, kadın ve erkekler arasındaki ücret farklılıkların yok edilmesi ve ücretlerin insanca yaşayacak bir seviyeye yükseltilmesi, kadınların sendikalaşmasının önündeki her türlü engelin kaldırılması, kadınların mesleki sağlığının korunması için etkin önlemler alınması ve yaşamın her alanında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için harekete geçilmesi öncelikli taleplerdir. Bu taleplerin karşılık bulması için gereken her türlü çalışmayı yapmak ve mücadeleyi yürütmek öncelikli hedeftir.

Kadınlar cinsellik, sağlık, hamilelik süreci, doğum, çocuk bakımıyla iş hayatını dengelemek ihtiyacı duyarlar. Ancak burada kadınlarla özdeşleştirilen pek çok sorumluluk ve rolün erkeklerle eşit bir biçimde paylaşılabilceğı unutulmamalıdır. Bu nedenle kadınların bu tür sorumluluklarını iyi koşullarda gerçekleştirebilmeleri için yasal önlemler ve yönetmeliğe bağlı toplumsal cinsiyet duyarlı düzenlemeler getirilmelidir.

Toplum temelli, desteklenebilir, erişilebilir kaliteli çocuk bakım hizmetlerine yatırım yapılmalı ve işyerlerinde çocuk bakım yerleri ve olanakları yaratılması teşvik edilmelidir. Eşitlikçi bir toplumda gerek annelerin gerekse babaların çocuklarıyla birlikte evde kalmak istemeleri en doğal haklarıdır. Bu nedenle ebeveyn izni en az 18 aya kadar uzatılabilirse gerçekçi hale gelebilir. Bu iznin eşler veya veliler arasında eşit kullanılması sağlanmalıdır.

18- Sosyal Politikalar

Toplumsal korunma ve güçlendirme mekanizmalarını geliştirmek, refahı adil biçimde paylaştıracak yöntemleri hayata geçirmek, neo liberal politikalar karşısında ücretli çalışanların korunmasını esas alan politikalar üretmek bugün özgürlükçü ve eşitlikçi bir siyasetin asli görevidir.

Sosyal olarak adil, demokratik ve sürdürülebilir bir toplum, ancak bütün vatandaşların uygun seviyede gelir elde etmeleri garanti edildiğinde mümkündür. O nedenle sosyal politika araçlarının Türkiye’deki eşitsizlikleri bütünlüklü bir çerçevede ele alması gereklidir.

Gelir dağılımı ve istihdam arasındaki ilişkinin yanında, eğitim ve sağık hizmetlerine ulaşımındaki eşitsizlikler de hem gelir dağılımındaki bozukluktan kaynaklanıyor hem de bu dağılımdaki bozukluğu arttırıyor. Sosyal politikalar, hak temelli ve ihtiyaç odaklı yaklaşımlarla ele alınmalıdır.

Herkes toplumsal yaşama katılmak için gerekli kaynaklara erişmek, ihtiyaç duyduğu sosyal hizmetlerden yararlanmak, sosyal güvenceye sahip olmak ve Türkiye vatandaşı olarak kaliteli ve parasız sağık ve eğitim, insanca barınma ve yurttaşlık geliri desteğine erişmek hakkına sahiptir. Bu da bu temel toplumsal ihtiyaç ve hakların kar gütmeyen kurumlar tarafından sunulmasını gerektirir.

Sosyal hakları gözeten bir demokrasinin asgari koşulları, giderek büyüyen yoksullukla mücadeleyle mümkündür. Bu açıdan sosyal yardım sisteminin herkese uygun bir gelir yaratmasını sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekir. Sosyal yardımların bir himmet değil, bir yurttaşlık hakkı olarak tanımlanması esastır. Bu çerçevede sosyal yardımların ağırlıklı olarak evrensel hak temelli nakdi yardımlar olması, yurttaşların yaşamlarını düzenleme özgürlüğü açısından gözetilmesi gereken bir ilkedir.

Bunun yanında sosyal politika harcamalarının siyasal müşterilik ilişkileri üretmemesi için, bunların evrensel kriterlere tabi haklar olması özgürlükçü ve eşitlikçi bir sosyal politika anlayışının temelidir.

Toplumsal dayanışma sosyal politikanın temelidir. Bu çerçevede bir yurttaş hakkı olarak asgari gelir güvencesi hayata geçirilmelidir. Belli bir seviyenin altında gelire sahip bütün hanelerin koşulsuz sahip olacakları ve vergi gelirleriyle finanse edilecek böyle bir asgari gelir hakkı, yurttaşlar arasında dayanışmanın da simgesi olacaktır.

Sosyal haklar tanımlanırken sadece gelir seviyesi değil, cinsiyet, engellilik gibi ayrımcılığın tüm biçimleri ve bölgesel gelişme seviyesi de dikkate alınmalıdır. Özgürlükçü ve eşitlikçi bir sosyal politika anlayışı, eşitsizliklerin bireysel etmenlerden kaynaklanmadığı, toplumsal eşitsizliklerle mücadelenin esas mesele olduğu gerçeğinden hareket eder.

Devletin sosyal hizmetlerden elini çektiği günümüz kapitalist sistemlerinde, yük büyük oranda kadınların sırtına bindiriliyor. Kadınların bakım sorumluluklarının artmasına ve bu tür nedenlerle ücretli emek piyasasından daha hızlı çekilmelerine karşı, kamusal sosyal politika ve projelerin canlandırılması önemlidir.

Toplumsal örgütlerin ev içi hizmetlerde bulunan, çocuk bakan, yaşlı ve engelli bakımı yapanların ulusal ekonomik ölçümlerde yer almasını kabul etmesi ve hesaplamalarda gereken değeri görmesini sağlaması önemlidir.

Emekli maaşlarının da insanca yaşamak için uygun seviyelere çekilmesi gerekiyor. Kamusal konut, sağlık ve eğitim projeleri yoluyla engellilerin özel olarak desteklenmesi de sosyal politikaların önemli bir ayağıdır.

19- Engelli Hakları

Ülkemizde engelliler ayrımcılığa uğruyor, toplumdan tecrit edilmiş bir şekilde yaşamlarını sürdürüyor, toplumsal yaşama katılmakta ve eşit bir yurttaş olarak yaşamlarını sürdürmekte güçlük çekiyorlar. Toplumun geneli tarafından da yardıma muhtaç, kendi başına yaşaması olanaksız bireyler olarak görünen engelliler, bu durumu toplumdaki baskının da etkisi ile içselleştirmiş durumdadır.

Engellilere yönelik ayrımcılığa karşı mücadele vererek, engellilerin de eşit yurttaşlar olarak diğer vatandaşların sahip olduğu hakları elde etmelerini

sağlamak hayati öneme sahiptir. Böylece engellilerin kendi yakın aile çevresi tarafından gözetim altında, adeta ev hapsi şeklindeki yaşantılarından kurtulmaları ve toplumsal dışlanmayı bertaraf etmeleri mümkün olmalıdır. Bu da yalnızca toplumda bir zihniyet değişikliği gerçekleştirerek değil, engellilere yönelik sosyal politikaların geliştirilmesi yoluyla mümkün olabilir.

Avrupa Birliği uyum sürecinde imzalanan anlaşmalarda, tüm belediyelerin 7 yıl içerisinde her türlü ulaşım yolunu, devlet dairelerini, kamu kurum ve kuruluşlarını engellilerin de rahatlıkla ulaşabileceği şekilde düzenlemeleri metni karara bağlanmışken, bu 7 yıllık sürenin bitimine 1 yıl kala, sürenin 3 yıllığına ve konunun tekrar gözden geçirilmek şartı da eklenerek uzatılması, AKP Hükümeti'nin konuyla ilgili anlayışının ne kadar yanlış ve yetersiz olduğunu gösteriyor.

Resmi evraklarda hala geçerliliğini koruyan, “sakat, özürlü, çürük” gibi ifadeler toplum nezdinde engelli bireylerin yardıma muhtaç insanlar olduğu algısını güçlendiriyor. Bu ifadeler değiştirilmelidir.

Engelli politikalarının geliştirilmesi için, tüm engelli kesimlerin ele alınması önemlidir. Ortopedik engellilerin, işitme engellilerin, görme engellilerinin, zihinsel engellilerin toplumla tam olarak kaynaştırılması yönünde çalışmalar engelliler için olduğu kadar, engelli olmayanlara yönelik de uygulamaya konmalıdır.

Engelli bireylerin hakları anayasal güvence altına alınmalı; engellilerin diğer yurttaşlar ile aynı sosyal ve hukuki haklara sahip olmaları yasal olarak sağlanmalıdır.

20- Eğitim

Türkiye’de eğitim sistemi eleştirel düşünce ve fikri zenginliğin gelişimine katkı sunmaktan çok piyasaya iş gücü sağlamayı ve uysal vatandaşlar yetiştirmeyi hedefliyor. Eğitim sistemi, sınıfsal ve bölgesel dengesizlikleri derinleştiriyor, kültürel farklılıkları yok sayıyor.

Oysa eğitim özgür düşüncenin ve bilimsel bilginin önündeki engellerin kalkmasını amaçlamalı, kültürel zenginliklerin gelişmesi, insanla doğanın denge içinde

yaşadığı sürdürülebilir, ekolojik ve demokratik bir toplumsal sistemin kurulması için gerekli temellerin oluşumuna katkı sağlamalıdır.

Mevcut eğitim sistemin dayandığı otoriter zihniyetin ve ezberci eğitim anlayışının yerine yaratıcılığın desteklendiği, insanların potansiyellerini ortaya çıkaran, demokrasinin, eşitlikçiliğin, toplumsal cinsiyet ve ekoloji duyarlılığının ve tüm ayrımcılıklara karşı eleştirel yaklaşımın içselleştirildiği bir anlayış getirilmelidir. Eğitim kurumlarında ayrımcılığa ve cinsiyet eşitsizliğine yasalar ve yönetmelikler düzeyinde önlemler alınmalıdır. Barışın erdemini, savaşların ve milliyetçiliğin tarihsel mirasıyla yüzleşerek vurgulayan, evrensellik ve empati geliştiren bir eğitim sistemi önemlidir.

Anadilinde eğitim hakkı koşulsuz olarak tanınmalı, böylece eğitim alanındaki en büyük etnik ayrımcılığa son verilmelidir. Tek bir din ve mezhep anlayışının dayatılması anlamına gelen zorunlu din dersleri kaldırılmalıdır. Bütün dilleri ve dinleri kapsayan ve bu anlamda laik bir eğitim sistemi, toplumsal zenginliğin açığa çıkarılması ve kültürel etkileşimin ve barışın sağlanması için temel şartlardan birisidir.

Eğitim alanında hizmet verenlerin bu konulardaki duyarlılıkları hizmet içi eğitim yoluyla artırılmalı, müfredattaki ayrımcı içerik temizlenmeli, giderek yükselen muhafazakarlaşma dayatmasına karşı mücadele edilmelidir. Ayrıca insan merkezli olmayan, doğanın tahribatına karşı duyarlı bir yaklaşım benimsemeleri için eğitim hizmeti verenlerin de alanlarla birlikte kendilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır.

Herkes eğitim alma hakkına sahiptir. Devlet, başta dezavantajlı toplumsal kesimler olmak üzere herkes için, her düzeyde kaliteli eğitim hizmeti sunmakla yükümlüdür. Parasız ve nitelikli eğitim toplumsal gelişim ve adalet için temel şartlardan biridir. Ancak bu yeterli şart değildir. Eğitimin kapsayıcılığı ve erişilebilirliği artırılmalıdır. Bölgesel dengesizliklerin yoğun olduğu ülkemizde, bu eşitsizliklerin eğitim alanında da tezahür ettiği görülmeli ve giderilmesi için pozitif çalışmalar yapılmalıdır.

Kadınların eğitime erişimde karşılaştıkları özel engeller bulunuyor. Bu nedenle kadınların erken çocukluk eğitiminden yüksek eğitime kadar uzanan süreçte kendilerine uygun eğitim hizmetlerine eşit erişimi imkanı olmalıdır.

Eğitim ve öğrenme zorunlu eğitim sistemine ve okullara hapsedilemez. Yaşam boyu öğrenme çerçevesinde biçimsel olmayan yöntemler ve okul dışı faaliyetler ve örgütlenmelere katılım yoluyla öğrenme ve eleştirel düşünme okul ve niversite öğreniminin ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir. Mahalle düzeyinde açılacak, gençlerin kendileri tarafından yönetilecek ve sosyal dışlanmaya karşı etkileşim ve örgütlenme ortamları yaratacak Gençlik Merkezleri de öğrenmenin okul dışındaki önemli bir parçası olacaktır. Ayrıca ana akım eğitime alternatif eğitim için dünyadaki örneklerin araştırılması ve uygulanması teşvik edilmelidir.

Eğitim alanındaki meslekileşme eğilimleri de Türkiye'nin geleceğini tehdit ediyor. Eğitim, sadece mesleki yeterliliklerin geliştirilmesiyle sınırlandırılmamalı, her bireyin kendi çok yönlü insani potansiyellerini gerçekleştirmesi için kamu tarafından verilen bir destek hizmeti olarak da görülmelidir.

Türkiye'de sayıları halen milyonlarla ifade edilen okumaz-yazmazlık sorununu ortadan kaldırmak için çalışma yapılmalıdır.

Eğitim alanındaki hak ve özgürlükleri genişleten uluslararası sözleşme ve belgeler Türkiye'de eğitim sisteminin yeniden yapılanmasında esas alınmalı, bu alanda, özellikle anadilinde eğitimle ilgili Türkiye'nin koyduğu çekinceler kaldırılmalıdır. Türkiye'deki eğitim anlayışının en büyük sorunu, eğitimin örgütlenme sistematığının merkezi olmasıdır. Kendi kendini yönetemeyen okul yönetimi anlayışı değiştirilmeli, 'okulda yerinden yönetim' anlayışı geliştirilmeli, yerel yönetimlerin eğitim alanındaki yetkileri ve görevleri arttırılmalıdır.

Eğitimin her kademesi ve çeşidinin güçlendirilmesi bağlamında meslek liselerinin içeriği etkili hale getirilmelidir. Üniversiteler zgr ve özerk eğitim kurumları haline getirilmeli, YK sistemi kaldırılmalı, niversite öğrencilerine parasız eğitim, ulaşım, beslenme ve barınma koşulları sağlanmalıdır. Dershanelere dayalı hazırlık ve eğitim sistemi tasfiye edilmelidir. Öğrencilerin, öğrenimin her düzeyinde disiplin kurul ve yönetmeliklerinin tehdidi altında olmadan özgürce örgütlenmeleri ve yönetime katılmalarının önündeki bütün engeller kaldırılmalıdır. Başta niversiteler olmak üzere tüm eğitim kurumları polisten arındırılmalıdır.

Herkes, bireysel ve toplu olarak, eğitim hizmetlerinin planlamasında ve uygulanmasındaki önemli kararlara katılma hakkına sahiptir. Devlet, bu alandaki katılım mekanizmalarını artırmak ve yaygınlaştırmakla yükümlüdür. Eğitim kurumlarının, ağlarının ve yerel yönetimlerin çoğulcu,özgür, cinsiyet eşitlikçi bir anlayışla çelişmeyecek şekilde kendi müfredatlarını ve kurallarını geliştirebilmesinin yolu açılmalıdır. Eğitimin her düzeyinde öğrencilerin ve eğitimcilerin bireysel yeteneklerini geliştirebilecekleri sosyal faaliyetlerde bulunmalarına imkân sağlayacak olanaklar artırılmalı, özgür düşünce geliştirme ve bunu paylaşma olanakları arttırılmalıdır.

Yeni eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme ve istihdam uygulamaları da yenidenyapılandırılmalıdır. İhtiyaç kadar öğretmen yetiştirilmeli ve yeterli hizmet öncesi eğitimi almış öğretmenlere güvenceli istihdam olanağı sağlanmalıdır. Tüm eğitim emekçilerinin hak ettikleri daha iyi yaşam ve çalışma koşullarına kavuşmaları için grevli-toplu sözleşmeli sendikal hakları tanınmalı ve özlük hakları geliştirilmelidir.

Eğitim alanındaki tüm gelişmelerin sağlanması için eğitime daha fazla parasal kaynak ayrılmalı, yatırımlar artırılmalı ve planlı bir gelişim modeline sahip olunmalıdır.

21- Sağlık

Sadece hastalığın yokluğu olarak değil, bedensel, psikolojik ve sosyal iyilik hali ve tam işlevsellik olarak tanımlanan sağlığın korunması demokratik, eşitlikçi, ekolojik ve sosyal hakların geliştirildiği bir düzeni gerektirir. Politik bir mücadele olan halk sağlığının geliştirilmesi yoksullukla, fırsat eşitsizliğiyle ve çevre kirliliğiyle verilen mücadele ile iç içedir. Sağlık sistemi, bütün politik ve toplumsal bağlantılarıyla birlikte öncelikle sağlığın korunması ve geliştirilmesini hedeflemelidir. Tedavi edici hizmetlerin eşitlikçi ve toplumsal bir anlayışla verilmesi bunu tamamlamalıdır.

Kadınların toplumsal yaşama bütün hakları tanınmış olarak eşit katılımı garanti altına alınmadıkça, sağlıksız şartlardan en fazla etkilenen çocuklar yeterli bakımı almadıkça, tüm insanların sağlıklı barınma koşullarında yaşaması ve yeterli, dengeli ve gerçek gıdalarla beslenmesi sağlanmadıkça halk sağlığının geliştirilmesi mümkün değildir.

Tüm bu dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge gibi toplumsal eşitsizliklerin ve ayrımcılıkların giderilerek sağlık hizmetlerinin herkesin erişimine açık hale getirilmesi devletin sorumluluğudur.

Herkes kaliteli sağlık hizmetinden eşit biçimde yararlanma hakkına sahiptir. Devlet herkesin parasız, eşit ve nitelikli sağlık hizmeti almasını garanti etmek ve sağlık hizmetlerini en küçük yerleşim yerine kadar erişilebilir kılmakla yükümlüdür.

Sağlık alanındaki kamu harcamaları devletin sırtında bir yük olarak gösterilemez. Sağlık yönetiminin merkezi yapısı ortadan kaldırılmalı, yerel ve erişilebilir bir hizmet altyapısı için yerel yönetimlerin sağlık hizmetlerinde daha etkin ve yetkin olması sağlanmalı, ancak Sağlık Bakanlığı'nın denetim ve planlama işlevi korunmalı ve güçlendirilmelidir.

Sağlık sektöründeki özelleştirme süreci durdurulmalı, yerel kamusal sağlık birimleriyle kamu hastanelerinin devlet elinde yeniden yapılandırılması ve daha kaliteli hizmet vermesi sağlanmalıdır. Kamu sağlık kurumlarının sağlık çalışanlarının ve hastaların katılımıyla, demokratik bir biçimde, devlet denetiminde, ama devlet baskısından uzak ve özerk bir şekilde idare edilmesi sağlanmalı, ancak bu gereklilik özelleştirme için bir ara basamak olarak kullanılmamalıdır.

Sağlığın geliştirilmesi için sağlıkla ilgili temel bilgilerin örgün eğitim yıllarında verilmesi ve sağlık konularında danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması önemlidir. Sağlık eğitimi, koruyucu sağlık ve hekimlik hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik bir programın parçası olmalıdır.

Sağlığı en fazla risk altında olan ve en fazla koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmeti ihtiyacı duyan riskli kesimler, yani çocuklar, doğurganlık çağındaki kadınlar ve gebeler, yaşlılar, engelliler ve kronik hastalığı olanlar, kamusal sağlık sistemi tarafından öncelikli olarak gözetilmeli, eksiksiz sağlık hizmeti almaları sağlanmalı ve takip edilmelidir.

Aile planlaması hizmetleri de kadın sağlığının ve kadınların özgürleşmesinin bir parçası olarak devlet eliyle verilmelidir. Kürtaj, kadınların kendi bedenleriyle ilgili

denetim ve karar hakkının bir parçası olarak görülmeli ve isteyen kadınların kamu hastanelerinde kürtaj hizmetinden yararlanması sağlanmalıdır.

Herkes bireysel ve toplu olarak, sağlık hizmetlerinin planlamasında ve uygulanmasında önemli kararlara katılma hakkına sahiptir. Bu nedenle planlama, uygulama ve denetleme gibi sağlık hizmetinin tüm aşamalarında toplum katılımı esas alınmalıdır. Kararlar sağlık çalışanlarının, yerel yönetimlerin ve toplum temsilcilerinin eşit oranda yansıtıldığı kurullarda alınmalı, yerinden yönetim anlayışı geliştirilmeli, uygulamada gönüllü katılımı özendirilmeli, sağlık eğitimi ve okul sağlığı hizmetleri tüm toplumu kapsayacak şekilde geliştirilmelidir.

Sağlık emekçilerinin çalıştığı kurumların yönetsel olarak özerkleşmesi, sağlık hizmetlilerine ve sağlık personeline hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine yeterli kaynak ayrılması, sağlık emekçilerinin grevli, toplu sözleşmeli sendikal haklarının garanti altına alınması ve toplumsal yararı gözeten ve güvenceli bir istihdam politikasının hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

Yıllardır tüm sağlık emekçileri arasındaki iş barışını ve motivasyonu bozan hekim dışı sağlık çalışanlarını görmezden gelen, hastalıkları dahi alınıp satılabilen puanlama sistemine çeviren performansa dayalı ücretlendirme politikası yerine, güvenceli, yeterli ve emekliliğe yansıyan, tüm çalışanların sadece sağlık hizmetlerine odaklanmasını sağlayan bir sistem benimsenmelidir.

Tedavi edici hizmetlerinin kamusal olarak, parasız ve eşit sunulması da yeterli değildir. Sağlık hizmetlerini teknoloji ve ilaç çöplüğüne döndüren ve insanı yaşadığı toplum ve doğadan koparan uygulamalar terk edilmelidir.

Sağlığı sadece uzmanlara bırakan modern tıp anlayışının yumuşatılması ve şifayı ve sağlığın korunmasını eksene alan bir tıp anlayışının geliştirilmesi hedeflenmelidir. Sağlık öncelikle kişinin kendisinin ve yakınlarının sorumluluğu altındadır. İnsanlar hastalıklarının tedavisi için, doğru bilgilendirilmek kaydıyla, istedikleri sağıaltım yöntemini seçmekte özgür olmalıdır.

Sağlığı korumak için sağlıksız endüstriyalist tüketim toplumu değil, yerine doğayla uyumu öne çıkaran ekolojik yaşam savunulmalıdır. Modern toplumda

hastalıkların en önemli kaynağı olan çevre kirliliğinin önlenmesi, halkın bu konuda bilinçlendirilmesi ve önlem ilkesinin hayata geçirilmesi sağlık politikalarıyla bütünleşik bir şekilde ele alınmalıdır.

22-Gençlik

Türkiye’de gençler yaşamın her alanında katılım ve eşitlik sorunu yaşıyor. Toplumsal hayatın gençler lehine yeniden kurulması gerekiyor. Gençlerin ‘tehlike’, ‘gelecek’ ya da ‘taze işgücü’ olarak görülmesini engelleyecek ve toplumda ‘genç’ kimlikleriyle var olabilmelerinin önünü açacak bütünlüklü politikaların odak noktası gençlerin ihtiyaçları olmalıdır.

Gençlerin toplumun diğer yaş kesimleriyle eşit statüye sahip olabilmeleri için, kendi hayatları üzerinde daha fazla söz ve karar sahibi olmaları gerekiyor. Özellikle devletin eğitim politikası ile gençler ailenin, devletin, iktidarın ideallerinin etrafında şekillenecek bir hayatı seçmek durumunda kalıyorlar. Genç bireylerin kendi yaşam ve kimliklerine dair seçimlerini özgürce yapabilmelerini mümkün kılacak toplumsal zeminin oluşturulması gerekiyor.

Gençlerin toplumsal yaşama katılımını yalnızca ‘piyasaya işgücü katılımı’ biçiminde algılayan anlayışla mücadele edilerek, eşit yurttaşlar haline gelebilmeleri için, sosyal alandaki ihtiyaçları göz önüne alınarak, kamu hizmetleri geliştirilmelidir.

Genç nüfus oranına bakıldığında, Türkiye’de gençlik çalışması için ayrılan kaynağın çok az ve yetersiz olduğu görülüyor. Gençlere sağlanan hizmetlerin artması ve yaygınlaşması için kamu kaynaklarının gençlik çalışmalarını daha güçlü biçimde destekleyecek düzeye gelmesi önemlidir.

Gençlerin eşit ve aktif yurttaşlar olarak kamusal alanda var olmalarını sağlayacak adımlardan biri de sosyal ve kültürel merkezlerin yaygınlaştırılması olacaktır. Gençliğe yönelik çalışmaların daha etkin yürütülmesi ve ihtiyaçların karşılanabilmesi için yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılması önemli bir adım olacaktır.

Türkiye’de genç işsiz oranı yetişkin işsiz oranının iki katına ulaşmıştır. Giderek ağır

boyutlara ulaşan genç işsizliğinin azaltılması ve genç nüfus için nitelikli istihdam olanaklarının artırılması, gençler lehine politikaların stratejik olarak oluşturulması elzemdir.

Gençler çalışma hayatına başlarken de eşitsizliklerle karşılaşılıyor. Ücretsiz staj üzerinden emek sömürsü mücadele edilmesi gereken bir başka noktadır.

Gençlerin toplumsal eşitsizlik halini derinleştiren, çalışma hayatında ve tüm özel-kamusal alanlarda askerlik yapmış olma zorunluluğu kaldırılmalıdır.

Bugün Türkiye’de gençlerin hem eğitim hayatı süresince hem de çalışma hayatı öncesinde ailelerine ya da çeşitli STK’ların kaynaklarına ihtiyaç duymadan, sosyal güvencelerinin hak temelli bir yaklaşımla garanti altına alınması gerekiyor.

Kaliteli eğitimin özel okullarda sağlanır hale gelmesi, sınav sisteminin öğrencileri ve aileleri dershanelere yönlendirmesi yıllardır uygulanan yanlış politikaların bir sonucudur. Sosyal adalet açısından eğitimde fırsat eşitliğinin hayata geçirilmesi, ailelerinin sınıfsal konumları nedeniyle eğitimlerini sürdüremeyen gençlerin kalmadığı bir Türkiye’nin yaratılması için kamunun eğitim alanına sağlayacağı kaynakların geliştirilmesi çok önemlidir. Ayrıca barınma ve sağlık hakkı da gençlerin eğitimde kalabilmeleri için kaçınılmaz olarak kamu tarafından sunulması gereken bir hizmettir.

Gençlerin katılım sorunu siyaset alanında da kendini gösteriyor. 12 Eylül’ün doğurduğu ekonomik ve siyasal konjonktürün etkisi olmakla birlikte, bugün gençler sorunlarını gerontokrasinin egemen olduğu, hiyerarşik, bürokratik siyasi yapılarla çözemezler. Siyasal alanın gençlerin diğer yaş gruplarıyla eşit olarak, söz ve karar hakkına sahip oldukları bir zemin haline dönüştürülmesi eşitlikçi, özgürlükçü, demokrat bir siyasal hareketin en önemli hedeflerinden biridir.

Genç bireyleri “deneyim ya da olgunluk” gibi kavramlar üzerinden karar alma süreçlerinden dışlayan zihniyetleri reddeden, toplumsal alanın hemen her yerinde dolaşımda olan yaş ve deneyim hiyerarşisine karşı mücadele eden bir siyasal anlayış gelişmelidir.

Gençlerin siyasal yaşama erken yaşlarda katılmaları teşvik edilmeli ve partilere üye olma yaşı 16'ya indirilmelidir. Gençlere yönelik tüm politikalarda, bu politikaların oluşturulması, uygulanması ve denetlenmesinde gençlerin tam katılımının sağlanması ve buna yönelik yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesine çalışılmalıdır.

Anayasa'nın gençleri devletin ya da başka herhangi bir kurumun ideallerinin gerçekleştirilmesi için bir araçtan öte görmeyen zihniyetten arındırılması çok önemlidir. Örneğin Anayasa'nın gençler ile devlet arasındaki ilişkiyi tarif eden "gençliğin korunması" ile "sporon geliştirilmesi" başlıklı 58. ve 59. maddeleri bütünüyle kaldırılmalıdır. Özellikle 58. Madde devletin bekasını merkeze alan bir zihniyetin ürünüdür ve devleti korumak adına gençler araçsallaştırılıp, devletin gençlere müdahale alanı yasal olarak belirleniyor. 59. madde ise alkol, uyuşturucu gibi alışkanlıklardan gençleri korumayı öngörüyor. Yalnız bu maddeler değil, gençlere yönelik tüm anayasal ve yasal düzenlemelerin çerçeve ve içerikleri gençlerin ihtiyaçları dikkate alınarak gözden geçirilmeli ve yenilenmelidir.

Spor, gençlerin ehlileştirilmesi, "terbiye edilmesi" için bir araç olarak görülüyor. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın aynı bünyede işliyor olması da böylesi bir anlayışın tezahürüdür. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın iki ayrı birim halinde çalışmalarını devam ettirmesi hem bu anlayışın değişmesini hem de gençlik hizmetlerinin daha etkin biçimde yürümesini sağlayabilir.

Militarist şiddeti besleyen zorunlu askerlik hizmeti kaldırılmalı ve vicdani red hakkı tanınmalıdır.

23- Çocuk Hakları

Yasalara göre on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır. Çocuk, toplumda yaygın ve yerleşmiş kanaatin aksine, sadece "korunması gereken varlık" değil korunma, yaşama, gelişme, katılım hakkına sahip bir bireydir. Her çocuk, baskı ve sömürden uzak, sağlıklı ve özgür bir gelişme ortamı içinde büyüme ve kendisini arzu ve ilgisi çerçevesinde geliştirme hakkına sahiptir.

Bu konuda ebeveynler, devlet ve toplum çocuklarına karşı borçlu ve sorumludur.

Her çocuğun ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin eğitim başta olmak üzere tüm haklarının tanınması gereklidir. Hiçbir çocuk ana babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin üyelerinin durumları, faaliyetleri, düşünceleri veya inançları nedeniyle ayrıma veyacezaya tâbi tutulamaz.

Her çocuğun eğitiminde kendi kültürel kimliğinin özgün niteliklerinin dikkate alınması gerekir. Kültürel farklılıklara ve çeşitliliğe sahip olan ülkemizde her çocuk kendi kültürel değerlerini öğrenme ve yaşama, anadilinde eğitim alma hakkına sahiptir.

Tüm çocukların eğitim, sağlık, barış içinde güvenli bir yaşam gibi temel hakları konusunda duyarlı olmayı ve çocuk işçiliği, sokak çocukları, çocuk istismarı, çocuk pornografisi, aile içi ve dışı şiddet, çocuk mahkumlar gibi çocukların mağduriyetiyle sonuçlanan toplumsal sorunlarla yasal ve toplumsal düzeyde mücadele etmek, bu konulardaki toplumsal duyarlılığın artması için gerekli faaliyetlerde bulunmak temel yaklaşımımızdır.

Her çocuğun insani hak ve özgürlüklerin temeli olan yaşama hakkının tavizsiz savunucusu olarak çocukların savaş ve silahlı çatışmalardan uzak tutulması; hiçbir şekilde silah altına alınmaması gerekir. Çocuklar özel hayatlarının ve bedenlerinin, ticari ve benzeri çeşitli amaçlar için ve/veya küçük düşürücü ve onur kırıcı şekilde afişe edilmesine ya da medyada görüntülenmesine karşı korunmalıdır.

Her çocuk, doğumundan yetişkinliğe ulaşana dek, asgari sağlık ve refah düzeyinde yaşama ve büyüme hakkına sahiptir. Bunun sağlanması bir yandan özellikle anne-çocuk sağlığı ve halk sağlığı ile ilgili sağlık politikalarında köklü değişiklikleri, diğer yandan da yoksullukla etkin bir mücadeleyi gerektirir. Bu çerçevede devlet, çocuk haklarının korunması için etkin ve adil sosyal politikalar geliştirmekle yükümlüdür.

Yasama ve yargı organlarında, kamu ve özel eğitim ve sağlık kurumlarında, kamu ve özel sivil toplum kuruluşları ile medyada çocukların korunma, yaşama, gelişme, katılım ve güvenlik hakkının ve çocukların yüksek yararının gözetilmesi

vazgeçilmezdir.

Çocukları ilgilendiren bütün politika ve faaliyetlerde çocuğun yararı ve haklarının gözetilmesi temel ilkedir. Çocukları ilgilendiren tüm faaliyetlerde, katılım hakkını gözeterek, çocukların görüşü alınmalıdır. Çocuklar da yetişkinler gibi kanaat, duygu ve düşüncelerini eğitim kurumlarında, ebeveynleri ve kamuoyu önünde, bireysel ve toplu olarak açıklama hakkına sahiptirler.

Tüm yaşayan ve gelecekte doğacak çocuklar, kendi ömürleri süresince, ihtiyaçlarını giderebilmek ve insani gelişimlerini sürdürebilmek için bugünkü yetişkinlerle -en azından- aynı doğal, çevresel maddi imkanlara sahip olma hakkına sahiptir. Bu bağlamda, doğal ve çevresel değerlerin korunması için atılan ve atılacak her adım, çocukların ve gelecek nesillerin çevre hakları açısından önem taşır.

Ülkedeki kültürel çeşitliliğe bağlı olarak yerellerdeki insani gelişimin hızlandırılması için yerel yönetimlerin okullar açabilmesi ve farklı bir diller kullanıyorlarsa, kendi dillerini ve özgün kültürel değerlerini öğretebilmesi; bunu sağlamak için kendi yayınlarını bastırabilmesi haklarıdır.

Her çocuk yaşlılarıyla birlikte, hak ve özgürlükleri için örgütlenebilmeli, dernek, sendika vb. sivil toplum kuruluşlarına üye olabilmeli, toplantı ve gösteri yapabilmelidir. Genç nüfusun toplam nüfusa oranının yüksek olduğu gerçeğinden hareketle, özellikle atölye tipi üretim alanlarında olağanüstü ölçülerde sömürülerek çalışan çocuklar yetişkinlerle aynı sosyal ve sendikal hak ve özgürlüklere sahip olmalıdır.

Yoksul, öksüz-yetim ve özürlü olması nedeniyle korunmaya ve özel bakıma muhtaç çocukların bakım ve eğitimi tüm toplumunun sorumluluğundadır. Bu çerçevede devlet ve kamu sektörü daha fazla görev üstlenmelidir. Ayrıca yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin de bu konuda sorumluluk ve görev üstlenmesi önemlidir.

Türkiye'nin altında imzası bulunan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni (ÇHS); Çocuk Hakları Bildirgesi'ni; En Kötü Biçimdeki Çocuk İşçiliğini Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme'yi; İstihdama Asgari Yaşla ilgili 138 Sayılı İLO

Sözleşmesi'ni: Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol'ü; Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kuralları'nı (Bejing Kuralları); Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları'nı (Havana Kuralları); Mültecilerin Durumuna Dair Sözleşme'yi; Hapis Dışı Önlemlerle İlgili Birleşmiş Milletler Asgari Kuralları'nı (Tokyo Kuralları) temel metin olarak benimsiyoruz.

Türkiye, 1990'da Resmi Gazete'de yayımlayarak Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) maddelerini, Anayasa'nın 90. maddesine göre iç hukuk normu olarak kabul etmiştir. Devlet çocuğun Sözleşme'den doğan hakları güvence altına almakla yükümlüdür. Devletin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini; devletin her kademesi ve kurumunda çocukların yararının gözetilip gözetilmediğini, çocukların yasa ve sözleşmelerden doğan haklarına uyulup uyulmadığını takip etmek gündelik politikanın bir parçasıdır.

Türkiye, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (ÇHS) çocukların adadillerinde iletişim kanallarına ulaşma, kültürel kimliklerine ve dillerine saygısının gelişmesi ve adadillerinde konuşma hakkını düzenleyen 17., 29. ve 30. maddelerine koyduğu çekinceleri vakit geçirmeden ve hiçbir bahane üretmeden kaldırmalıdır. Çocukların Anayasa'dan doğan haklarını kullanmalarının önüne konulan bu engel, başta Anayasa'nın eşitlik ilkesine ve ÇHS'nin ayrımcılığı yasaklayan 2. maddesine aykırıdır.

Evinde, okul bahçesinde, fabrikada, atölyede, bakımevinde, ıslahhanede ya da sübyan koğuşunda olsun, bütün çocukların oyun oynama hakkı temel bir haktır. Cinsiyet, toplumsal statü, dil, din ve etnisite farkı gözetmeden, bütün çocuklara ne koşul altında olursa olsun, zihinsel ve bedensel gelişimleri için gerekli asgari ölçüde boş zamanı ve bu boş zamanı değerlendirebileceği, yaşlılarıyla sosyalleşme, oyun, spor, eğlence ve kültürel etkinlik imkanlarını sağlamak, toplumun ve devletin görevidir.

Günümüz koşullarını göz önüne alarak Türkiye'nin bütün bölgeleri, kentleri, köyleri ve kırsal alanlarında yaşayan çocukların yeterli sağlık hizmetlerine ve eğitime erişimleri konusundaki eşitsizliklerin giderilmesi için mücadele

özgürlükçü bir eşitlikçi bir toplum olma çabasının önemli bir parçasıdır.

24- Kültür ve Sanat

Türkiye’de kültür-sanat politikaları bugüne kadar sağ ve sol muhafazakâr partiler tarafından pasifleştirme, sindirme ve etkisiz hale getirme politikaları olarak uygulandı. Devlet “sanat milli manevi değerlerimize, milletin hassasiyetlerine ters düşmemelidir” diyen bir milliyetçi muhafazakâr anlayışı dayatıyor.

Oysa devletin ve hükümetlerin sanat politikaları olamaz, olmamalıdır. Kültür ve sanat, toplumların iç dinamikleriyle kendiliğinden oluşan olgulardır. Bir hükümetin desteğiyle veya engellemesiyle var edilemez veya yok edilemez. İktidarlar eliyle oluşturulan kültür ve sanat toplumun yaşadığı gerçeklikle örtüşmez.

AKP iktidarı, kültüre ve sanata da ideolojik ve tepeden inmeci bir anlayışla yaklaşıyor ve farklı sanatsal yaratıcılık biçimlerini yok sayıyor. Üstelik tarihsel ve kültürel değerlere karşı da saygısız AKP iktidarı, kültüre ve sanata da ideolojik bir politika izliyor. “Kültür Bakanlığı”nın, “Turizm Bakanlığı” ile birleştirmesi, kültürün ve sanatın ağırlıkla bir turizm metası olarak görüldüğünün de açık bir ifadesidir. Ülkemizin kültür ve sanat hayatının zenginleştirilmesine ve yeniden yapılandırılmasına olanak sağlayacak kültür ve sanat kurumlarının çağdaş bir biçimde ve uluslararası normlara göre yeniden düzenlenmesine ihtiyaç vardır.

Kültürel etkinliklerde ve sanatta engellemelere ve sansüre son verilmelidir. Siyasi amaçlı her türlü idari ön denetim kaldırılmalıdır. Kültür ve sanat toplumsal değişimin en önemli dinamiğidir. Sanatın ve sanatçının üzerinde uygulanan baskı ve engellemeler bu değişimi geciktirmeye yönelik çabalaradır. Sanatçıların ve sanat kurumlarının özerkliğine müdahale edilmemelidir.

Sanatın ve sanatçının kamu kaynaklarından eşit bir biçimde yararlanması sağlanmalı, sanat için ayrılan kişi başına düşen kaynak Avrupa ortalamasına yaklaşacak şekilde arttırılmalı, sanatçılar sosyal güvenceye kavuşturulmalıdır. Kamu kurumlarında çalışan sanatçıların çalışma koşulları iyileştirilmeli, bu kurumların yönetimlerinde görev almaları sağlanmalıdır. Sendikal örgütlenme özgürlüğü önündeki her türlü keyfi-yasal engel kaldırılmalıdır.

Yerel yönetimlere ve sivil toplum örgütlerine sanatsal etkinlikler için her türlü destek verilmelidir.

Sanat eğitimi çağdaş bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bugün kültürel çoğulculuğu savunan; din, dil, mezhep ve etnik köken farklılıklarını bir zenginlik olarak gören, bireyin kültürel haklarını gözeten, her türlü sanatsal yaratıcılığı destekleyen, geliştiren ve koruyan yeni bir kültür-sanat politikasına ihtiyaç vardır.

Kültür-sanat ve medya gibi pek çok alanda ve gündelik dilde her türlü ayrımcılığa karşı duyarlı olmak ve bu duyarlılığı toplumda ve kurumlarda arttırmak için gerekli faaliyetleri yürütmek önemlidir.

25- Hayvan Hakları

İnsan dünyanın efendisi değil, doğanın bir parçası ve diğerleri arasında bir türdür. Hayvanlar da insanlar gibi algılar, hisseder, acı çeker ve bir bilince sahiptir. Hayvanlara karşı her türlü şiddet, zulüm ve işkence reddedilmelidir.

İnsanlara ahlaki ve hukuki olarak tanınan haklardan hayvanların da yararlanması gerekir. Hayvanlar da insanlar gibi etiğin ve hukukun kapsamındadır ve insanlar kendi haklarını savunamayan hayvanların da haklarını savunmakla yükümlüdür. Hayvanlar da haklarını savunan insanlar aracılığıyla dava açabilmeli, hukuki yargılamaya müdahil olabilmelidir. Bunu uzun vadeli bir hedef olarak görerek bunun için toplumu hazırlamayı hedefliyoruz.

İnsan ile hayvan arasındaki eşitsiz ilişki evcilleştirme ile başlamıştır. Ekolojik bir toplumun kurulmasını hedeflediğimiz gelecekte, hayvanların insanlara bağımlı bir biçimde yaşamalarına son verecek bir ahlak anlayışının oluşup gelişmesi için çaba gösteriyoruz.

Hayvan haklarının ihlal edilmesine neden olan asıl sorunun türçülük olduğu unutulmadan, insanın hayvan üzerinde tüm sömürü ve tahakkümünün kaldırılması ana hedef olmalıdır. Hemen uygulanacak olan somut politikalar ise hayvanların şu anki yaşamını ve refahını iyileştirmek için vakit geçirilmeden yerine getirilmelidir:

- Hayvanlar, doğal yaşamlarına uygun şekilde yaşayabilmeli, kafes bataryası, boynuz kesme, gaga kesme, kuyruk kesme gibi zalimce uygulamalar kaldırılmalı, bayıltmadan kesim yasaklanmalıdır. Hayvanlara yönelik her türlü şiddet ceza yasası kapsamında ağır biçimde cezalandırılmalıdır.

- Endüstriyel hayvancılık ve her türlü yoğun hayvancılık aşamalı olarak sonlandırılmalı, bitkisel ve organik beslenme teşvik edilmelidir.

İnsanların kendi yaşam alanlarını gezegeni paylaştığı komşuları aleyhine genişletmesi, onların hayat alanlarını işgal etmesi ve kentleri birlikte paylaştığı ortaklarına zulmetmesi kabul edilemez. Kentlerde hayatı paylaştığımız hayvanların sokaklarda özgürce dolaşmaları engellenemez. Barınak adı altında yapılan hayvan toplama kamplarında yapılan zulüm kabul edilemez. Sokakları hayvanlardan arındırmak için yapılmak istenen yasa değişiklikleri geri çekilmeli, tam tersine insanların sokak hayvanlarının refahından sorumlu olduğu anlayışı getirilmelidir.

- Kâr ve eğlence amacıyla hayvanlara rahatsızlık verilmesi kabul edilemez. Hayvan sirkleri, yunus parkları, hayvanat bahçeleri, sportif avcılık gibi insanların zevki için hayvanları ölüme ve esarete mahkum eden kurum ve uygulamalar yasaklanmalıdır.

- Canlı hayvan ithalatı ve taşımacılığı sınırlandırılmalıdır. Yasadışı hayvan ticaretini önlemeyi ve türlerin korunmasını içeren uluslararası anlaşmalara uyulmalı ve mevcut evcil hayvan satış yerleri kaldırılmalıdır. Kürk için hayvan üretimi ve avı ile kürk satışı yasaklanmalıdır.

- Hayvanlar ister tıbbi, ister kozmetik amaçlı olsun deneylerde kullanılmamalı, alternatif yöntemler teşvik edilmelidir.

- Salgın hastalık, salgın hastalık “şüphesi”, “değerlendirilmesinin mümkün olmaması”, ihraç edilip geri gönderilmiş olması gibi sebeplerle sağlıklı hayvanların toplu itlafı kabul edilemez.

- Kötü muamele durumunda hayvanların şikayet olanağı bulunmaması gerçeğinden hareketle, kurulacak bir hayvan hakları denetleme birimi ile

hayvanlarla ilişkili tüm kurumlardaki uygulamaların yasa ve yönetmeliklere uygunluğu çok sıkı denetlenmelidir.

26- Korsan Politikaları

Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler yaşamın tüm alanlarını dönüştürüyor. Siyaset de bu alanların başında geliyor. Wikileaks, Wall Street eylemleri gibi örnekler ardı ardına ortaya çıkıyor. Siyasal mücadele giderek daha fazla dijitalleşiyor.

Bilişim teknolojileri sayesinde bilginin ve bilgi transferinin ekonomik ağırlığı her geçen gün artıyor. Kitle üretimine dayalı imalat yöntemleri devam etmekle birlikte; artı değerin oluşturulmasında bilginin ve yaratıcılığın payı tarihteki en yüksek seviyesindedir ve giderek artıyor. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde fikri eserlere dayalı ekonomi katlanarak büyüyor.

Görülen odur ki, gerek ekonomik gerekse toplumsal dönüşümlerle bilgi toplumuna doğru evriliyoruz. Bilgi toplumunun doğasını ise günümüzde alacağımız kararlar belirleyecek.

Bilişim teknolojileri sayesinde düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtlamak her zamankinden daha zor ve anlamsız hale geliyor. Fakat hükümetler dünyanın dört bir yanında muhalif düşünceleri bastırmak için geçen yüzyılın baskı araçlarını kullanmaya devam ediyor. Demokrasinin en temel ilkesi olan düşünce ve ifade özgürlüğünü garanti altına almak için verilen mücadelede kullanılacak en önemli araçlar yine bilişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar arasından çıkıyor.

Bireyin mahremiyetinin devlete ve şirketlere karşı korunması, devletin ve şirketlerin ise şeffaf ve hesap verebilir olması büyük önem taşıyor. Devletin ve şirketlerin vatandaşları izlediği, dinlediği ve fişlediği bir toplumdan, vatandaşların devletten, şirketlerden ve yöneticilerden hesap sorabildiği bir topluma doğru evrilmeliyiz.

Kişisel verilerin gizliliğini güvence altına almak günümüzün önemli meselelerinden biri haline geliyor. Kişisel verilerimiz (vatandaşlık numarası, tıbbi

geçmişimiz, hukuki geçmişimiz, tüketim tercihlerimiz, seyahat kayıtlarımız vb.) hayatımızın dağıtık bir özetı gibidir. Ne amaçla olursa olsun bu verilerin izinsiz olarak biriktirilmesi, satılması ya da kullanılması kabul edilemez. Kişisel verilerin gizliliğı ve anonim olma hakkının korunması için mücadele önemli bir görevdir.

Bilgi toplumu, özgürlük, çoğulculuk ve şeffaflık üstüne kurulmalıdır. Bilginin özgürce üretilip paylaşılabilmesi için ifade özgürlüğü tavizsiz savunulurken, bu alanın desteklenmesi için kamu kaynakları sağlanmalı, fikri mülkiyet hakları alanında reformlar yapılmalıdır.

Bilgiye erişim haklarını genişletip sansürü yok etmek için filtresiz ve engelsiz her türlü bilgiye erişebilen, tüm dünya ile özgürce iletişim kuran, sansürün tarihe gömüldüğü bir gelecek kurmalıyız.

Kapitalizmin sömürü düzeninin en açık biçimde ortaya çıktığı alanlardan birisi de budur. Bir yandan fikri ve yaratıcı ürünleri yok pahasına ele geçiren, diğer yandan bu ürünlerden yararlanmaya yasal sınırlamalar getirerek fahiş karlar elde edilmesini sağlayan kapitalist sistem nedeniyle hem üretenler hem de bu ürünleri kullananlar yoğun bir sömürüyle karşı karşıya kalıyor.

Fikri üretim ve yaratıcılığın korunması ile kamusal yararlanma arasındaki hassas denge korunmalıdır. Salgın hastalıkları engelleyecek ilaçların, açlığı engelleyecek gıda maddelerinin üretimini; kültürel ürünlerin yaygınlaşmasını marka, patent ve fikri mülkiyet yasaları ile engelleyen bugünkü sistem yaratıcı düşüncenin gelişmesini değil engellenmesi sonucunu doğuruyor.

Başkalarının yarattığı ürünleri izinsiz olarak kamunun kullanımına açanlar çeşitli yollardan elde ettikleri gelirlerle yaratıcı emek sahipleri ve kullanıcılar üzerinde bir başka sömürü daha gerçekleştiriyor.

Bu süreç yeni fikirlerin, ürünlerin ve yaratıcılığın önünde büyük bir engel oluşturduğu gibi kapitalist sistem nedeniyle erişilemez hale getirilen ürünlerin topluma erişilir kılınması da suç haline geliyor.

Bütün bu nedenlerle fikri mülkiyete ilişkin mevzuat kamu yararıyla yaratıcılık arasındaki denge gözetilerek yeniden düzenlenmelidir. Bir yandan kamusal

faydayı gözeterek fikri ürün yaratıcılarının haklarını savunurken, diğer yandan toplumun ve bireylerin yaratıcılığını engellemeyecek şekilde yeniden oluşturulmalıdır.

Bilginin kolektif katkıyla üretilmesini kolaylaştıracak ve bu şekilde üretilen bilgiye özgürce erişimi sağlayacak yasal ve ekonomik destekler sağlanmalıdır.

27-Spor

Günümüzde, endüstriyel kapitalist sistemin metalaştırıcı etkisiyle spor, profesyonelleşme ve boş zaman aktivitesi olarak kesin çizgilerle ayrılıyor. İzleyici ve sporcu arasındaki keskin ayrım, sporun mübadele üzerinden tanımlanmasına yol açıyor. Spor, piyasa değerlerinin hüküm sürdüğü, ticarileşme ve kar hırsının hakim olduğu, piyasa ilişkilerinin bir parçası olan rekabetin her şeyin önüne geçtiği bir alan haline geliyor.

Profesyonelleşme dışında kalan hiç bir sportif faaliyete yer bırakmayan bu anlayış, spordaki amatör ruhu yok ederek, insanları seyircilik üzerinden edilgen kılıyor ve spor müsabakalarını alınır-satılır bir faaliyet olarak sunuyor. Yüksek meblağlar üzerinden gerçekleşen sponsorluk anlaşmaları ile spor bir marka değeri haline geliyor. Spor kulüpleri teker teker şirketleşiyor, taraftarlık piyasa ile entegre bir şekilde arz-talep dengesi vasıtasıyla ticari faaliyete doğru evriliyor.

Bu gelişmeler, “modern spor” olarak tanımlanan şeyin aslında kapitalizmin spor üzerinde kurduğu tahakkümün bir ifadesi olduğunun açık göstergesidir.

Sporun endüstriyellemesi ile birlikte kar fetişizminin spora hakim olması, rekabet ideolojisini müsabakaların belirleyeni haline getiriyor. Dostluk, kardeşlik ve temiz oyun gibi söylemlerin içinin boşaltılması ile beraber, kazanma hırsı ve vurgusu, sporun temel dinamiği oluyor. Sadece sonuca odaklı bir faaliyet haline gelen spor, şike, doping gibi eylemleri sıradanlaştırıyor, kazanmayı sporcu sağlığının ve spor etiğinin üzerinde bir konuma yerleştiriyor.

Dünya üzerinde en fazla izleyiciye sahip olan spor dalı olarak futbol, endüstriyellemenin billurlaşmış halidir. Futbolun yüz yılı aşkın tarihinde, bu

dönüşümü rahatlıkla gözlemleyebiliriz. Astronomik ücretlerin futbola dahil olması, keyif veren bir etkinlik olarak futbolun yok olması ve rakibe saygı gibi etik değerlerin rafa kalkmasıyla birlikte yaşanıyor.

Bu süreçte yerellik yok oluyor, büyük şehirlerin büyük bütçelere sahip takımları, futbolun hem formunu, hem de içeriğini belirlemeye başlıyor. Önceleri amaç sportif bir etkinlik iken ve spor, sporcular ile izleyicilerin her birini bu oyunun ana özneleri olarak bir araya getirirken, endüstriyelleşme, oluşan bu kitleselliği, tabiatı gereği parayla özdeşleştirip, hem bu oyunun ana öznelerini kar getiren metalara, hem de sportif faaliyetin amacını yalnızca paraya dönüştürüyor.

Öte yandan, futbol ve diğer spor dallarının ayrılmaz bir parçası olan tribünler, ırkçı, milliyetçi, cinsiyetçi, homofobik ve transfobik bir kültürün taşıyıcısı ve yeniden üreticisi haline geliyor. Ulusal maçların hakim ulusal kültürün yeniden üretildiği önemli bir alan haline gelmesi, sportif faaliyetin kitleselliği üzerinden ticari bir amaç güdülmesinin yanında, hakim ideolojilerin birer uygulama sahasına dönüşmesine yol açıyor.

Tribünlerde sıkça karşılaşılan ırkçı, cinsiyetçi, homofobik ve transfobik tezahüratlar, yaratılan “erkek tribün” imajıyla ilişkilidir. Ülkemizde küfürle karşı cezai bir işlem olarak tasarlanan saha kapatma yerine tribünleri kadınlara açma gibi girişimler, mevcut spor anlayışının cinsiyetçiliğini gözler önüne seriyor.

Tüm bu olgulardan hareketle, endüstriyel spora karşı piyasa ilişkilerinden bağımsız bir sportif alternatifi oluşturma çabalarını desteklemek ve profesyonelleşme karşısında durmak, özgürlükçü ve eşitlikçi bir siyasetin olmazsa olmazlarından.

Bu siyaset, spor müsabakalarının içeriğine sirayet etmiş ırkçı, militarist, milliyetçi, cinsiyetçi, homofobik ve transfobik yaklaşımlara karşı ve sporcu emeğinin güvence altına alınması için mücadelenin sürdürülmesi ve var olan mücadelelere destek olunması perspektifini taşıyor.

28- Emekli ve Yaşlı Hakları

Eşitlik esasına dayalı ve ayrımcılığın olmadığı, bütün yaş gruplarını kapsayan bir

toplum hedefi, insan temel hak ve özgürlüklerinin herkes tarafından kullanılması anlayışıyla bir bütünlük içindedir. Emekli ve yaşlı bireylerin hakları da bu kapsamda ele alınmalıdır.

Emeklilerin ve yaşlıların insanca yaşama hakkının gerçekleşmesi için ekonomik, demokratik, hukuksal ve sosyal haklarının korunup geliştirilmesi; ulusal gelir içindeki paylarının arttırılması mücadelesi son derece önemlidir. Emekli ve yaşlı örgütlenmeleri, sendika ve dernekleri emeklilik yaşının belirlenmesi, emeklilik koşullarının ve haklarının geliştirilmesinde söz sahibi olmalıdır.

Emekliler ve yaşlı bireyler, sömürüden, fiziksel ya da zihinsel istismardan, şiddet ve ayrımcılıktan uzak tutulmalı, itibar görmeli, güven içinde yaşamalıdır. Hizmetlerden yararlanırken; yaş, inanç, cinsiyet, etnik köken, özür durumu nedeniyle bir ayırım görmemelidirler. Gelir durumları belirleyici bir unsur olmamalı, gelir düzeyinden bağımsız olarak gereksinimleri karşılanacak şekilde kamu hizmetlerinden yararlanmalıdırlar.

Yaşlı yoksulluğuna karşı mücadele edilmeli, emekli ve yaşlıların güven içinde yaşlanmaları sağlanmalıdır. İstedikleri takdirde gelir getirici bir işte çalışabilmeli ya da toplumdaki diğer gelir getirici faaliyetlerden yararlanabilmelidirler.

Emekli ve yaşlı bireyler; beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak ve her türlü sağlık hizmetinden yararlanmak için yeterli imkana ve hakka sahip olmalıdır.

Emekliler ve yaşlılar bireysel tercihlerine uygun, güvenli bir çevrede yaşamalı, yaşadıkları çevre aynı zamanda onlara bireysel özelliklerini geliştirebilecek fırsatlar sunmalı, yaşlarına ve yeteneklerine uygun eğitim ve kültür etkinliklerine aktif olarak katılabilmelidirler. Toplumla ilişkilerini sürdürebilmeli, ilgi ve yeteneklerine uygun etkinliklere dahil olabilmeli, bilgi ve becerilerini genç kuşaklarla paylaşabilmelidirler.

Emekliler ve yaşlılar asgari düzeyde fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağlığa sahip olacak bakım imkanlarına ulaşabilmeli, ihtiyacı olanlara gerekli bakım hizmetleri verilmeli, yaşamlarını kendi başlarına sürdürebilecekleri sosyal hizmetlere ve yasal düzenlemelere sahip olmalıdır.

Emekliler ve yaşlılar, insanca ve güvenli bir ortamda, sosyal ve zihinsel yönden desteklenecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri, koruma ve rehabilitasyon hizmeti alabilecekleri uygun kurumsal bakım modellerinden ve kamusal hizmetlerinden yararlanmalıdır.

Bir huzurevi ya da rehabilitasyon merkezinde yaşamaları durumunda; ihtiyaçlarına, inançlarına, onurlarına, özel yaşamlarına ve bu konulardaki kararlarına tam olarak saygı gösterilecek ortam yaratılmalıdır.

27.11.2012- Ankara